

Adórtólén...
IV. csoport.
Nagykönyv...
Budapest, IV.

Ge...
KÖNYV-ÉRTÉKELŐ
KÖNYV-ÉRTÉKELŐ

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: **PINCZÉS ZOLTÁN**

SEGÉDSZERKESZTŐ: **MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS**

MEGJE L
SZERKESZTŐSÉG JÁL KI.

HAVONTA HÁROMSZOR
TAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

Mahács

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A nősülés.

A házasság válsága felett elmékedtünk a multkor ezen a helyen. Mindannak pedig, amit akkor itt leirtunk, az lenne a logikus folytatása, ha most viszont magunk is megoldást keresnénk, nem európai, sőt nem is országos viszonylatban, hanem csak azon a kis közösségen belül, amely a mi életünk keretét alkotja: a csendőrségben.

Ha a legkézenfekvőbb és a legtermészetesebb megoldását választhatnók a problémának, amely nemcsak a leányoké, hanem a miénk is, meg a nemzeté is, legalább egy néhány buzdító szóval hozzájárulnánk mi is ahhoz, hogy közelebb hozzunk a nősülés gondolatához mindenkit, akit a természet és az Isten rendelése arra hivatott, mert ezzel testületünk színvirágát ezen az úton is magyar nemzetünk és fajunk legszentebb szolgálatába állíthatnók.

Nem tehetjük. Mert azzal a tollal, amellyel az egyik érdeket szolgálunk, komolyan, életveszélyesen fenyegetnők a többi, a nem kevésbé fontosakat.

Nálunk, a csendőrségnél a házasság problémáját nem a háború vetette fel, sem a forradalmak, hanem a legelső örs, amelyet ötven esztendővel ezelőtt felállítottak. A legelső intézkedések egyike volt a nős csendőrök létszámának a korlátozása s ezt az intézkedést azóta is csak módosítani, átstilizálni, némi megalkuvással talán enyhíteni lehetett, de teljesen eltörölni és jobbal pótolni máig sem sikerült.

Nem azért, mintha a nőtlen csendőr értékesebb lenne, mint a nős. Dehogy. Mind a kettőnek vannak — szigorúan mérő szolgálati szemmel tekintve — előnyös és hátrányos körülményei, amelyek végeredményükben meglehetősen kiegyenlítődnek. Hanem más, igen fontos okokból.

A csendőr szolgálata nem olyan, mint a legtöbb más katonai vagy polgári altiszté vagy alkalmazotté, akit a hivatása nem gátol abban, hogy akár élete végéig is egy állomáshelyen szolgáljon. A honvéd altiszt, a hivatali alkalmazott, a postás és a vasutas munkakörét nem érinti, hogy azt hol, mióta, meddig, milyen és mennyire érdekelt környezetben teljesíti; ha elő nem lép vagy ha büntetésből át nem helyezik, vajmi ritkán kerül oda, hogy költözködni kelljen.

Nem így a csendőr. A csendőr szolgálata minden tekintetben teljesen aggálytalan személyes környezetet kíván meg, amelyet az egy állomáshelyen való huzamosabb szolgálatteljesítés már egymagában is veszélyeztethet. De ettől el is tekintve: a sok apró, 4—5

főnyi örsöt az állandó létszámhullámozás miatt lehetetlen csak félig-meddig is létszámon tartani anélkül, hogy a gyakran beálló hiányok szinte szünet nélkül ne pótoltassanak, minden ilyen pótlás pedig egy-egy áthelyezést vagy legalább is vezénylést jelent. Csak az a parancsnok érzi és tudja, hogy mit jelent ebből a szempontból a nős és nőtlen létszám aránya, akinek felelősség mellett intézkednie kell. De érzik és tudják ezt a nős és a nőtlen csendőrök is egyaránt, az előbbieket, amikor a családjuktól elszakadni kénytelenek, az utóbbiak pedig, amikor az előjárók sokszor csak az ő érdekük feláldozásával találnak egy-egy megoldhatatlannak látszó kérdésre feleletet.

Tipikus esete ez annak, amikor a szolgálat érdeke más, nem kevésbé fontos egyéni és közérdekbe ütközik. Gondolkodni sem szabad felette, hogy minden körülmények között és csakis a szolgálat érdekének szabad győzedelmeskednie, mert az állam nem azért fizeti a csendőrt, hogy legyen miből megnősülnie, hanem, hogy meg tudjon felelni mindazoknak a feladatoknak, amelyek elé állítják. S ha ez csak a családi életről való lemondás mellett lehetséges, arról is le kell mondania.

Felsőbbségünk mindenestre könnyíteni igyekszik a helyzeten akkor, amikor a csendőrök egy bizonyos százalékának a szolgálati hátrányok dacára is megengedi a nősülést. De ez a százalék semmiestre sem lehet nagyobb annál a minimumnál, amelyen túl már az egyéni érdekek felülkerelkedése kezdődnek. Ezért a felelősséget egy lelkiismeretes vezetőség sem vállalhatja.

A dolog természetéből következik, hogy a nős csendőrnek ugyanazt a szolgálatát a kincstár lényegesen drágábban fizeti meg, mint a nőtlenét. Ez nem szemrehányás, hanem csak — egyébként egészen természetes — tényeknek a leszögezése. Akkor tehát, amikor az államnak a legvégsőig menő takarékoság úgyszólván életkérdése, nem szabad rossz néven venni, ha ugyanazt a teljesítményt minél olcsóbban igyekszik a maga számára, jobban mondva az adófizető polgárok számára biztosítani.

Es végül nem szabad megfeledkeznünk a nőtlen csendőrök otthonáról: a közzgazdálkodásokról sem. Teljesen lehetetlen állapot, hogy szinte a legtöbb örsön két, legfeljebb három nőtlen csendőrnek kelljen a közzgazdálkodást fentartania, már amennyire a tengődést egyáltalában fentartásnak lehet nevezni. Es meg kell, hogy bocsássanak nekünk az összes szociológusok, nemzetgazdászok, sőt talán még maguk a leányok is, ha mi ennek a két-három csendőrnek az érdekét elébe helyezzük minden férjhezmenendő leány érdekének.

Ezért kell nektek, kedves nősülendő csendőr bajtársaink egy évet, esetleg kettőt is várnotok a nősülési engedélyre. Mindenki szeretne rajtatok segíteni, de nem lehet és ebbe a »nem lehet«-be bele kell törödni vagy itt a testületben, vagy pedig — ha mégis meg kell lennie — a polgári életben.

A bűnjelekről, vallomásokról és szakértői véleményekről mérgezések esetében.

Írta: MICSKEY KÁLMÁN százados.

A csendőrt foglalkoztató halálesetek és megbetegedések között meglehetősen nagy számban szerepelnek a mérgezések, főként mint öngyilkosságok, azután szándékos és gondatlan bűncselekmények, végül igen jelentős mennyiségben mint véletlen szerencsétlenségek.

Minden anyag, amivel az emberi szervezet érintkezik, tartalmaz mérget, kisebb-nagyobb, néha ártalmatlan, néha azonban mérgező mennyiségben.

Az emberi szervezet ezekkel a mérgező anyagokkal állandó küzdelmet folytat, amely küzdelemnek bizonyítéka a rosszullét következtében fellépő hányás, hasmenés, esetleg csak rosszullét, aminek az egyébként egészséges ember nem tulajdonít különösebb jelentőséget.

Az első cigaretta, szivar vagy pipa elszívása okozta kellemetlenségen mindenki keresztülesett, de aligha gondolt akkor és eddig arra, hogy azok a nikotin mérgezési tünetei és a szervezet védekezésének eredményei. Hasonlóan vagyunk az alkohollal is.

Ezek előrebocsátása után nem lehet kétség aziránt, hogy ölési vagy egészségrontási szándékkal végrehajtott mérgezések esetében, amikor éppen a tettes alattomosága és gonoszsága a csendőr munkáját a végsőkig megnehezíteni igyekszik és ezzel a büntetés elől menekülni, alapos és szakszerű munkát kell a csendőrnek végezni ahhoz, hogy egy megbetegedésnek vagy halál-

nak természetellenes, egyben idegen kéztől eredő voltát bizonyítani tudja.

A bűncselekmény elkövetésének bizonyítékait szolgáltatják a helyszín, a bűnjelek, sértett, tanúk, szakértők, gyanúsított előadásai és egyéb körülmények.

E cikk keretében, mint a címe is mutatja, csak a bűnjelekről, ezek megszerzéséről és kezeléséről, valamint a tanúk és szakértők előadásának mérlegeléséről és felhasználásáról akarok tájékoztatást nyújtani.

A legtöbb mérgezéskor mindenelőtt hányás és hasmenés lép fel, mert a szervezet igyekszik a mérgező anyagot kiküszöbölni. Mérgezés gyanúja esetén tehát a hányadékot és a bélsárt *mindig* őrizetbe kell venni. Hasonlóképpen őrizetbe kell venni a vizeletet is, mert egyes mérgek a vizelet útján távoznak a szervezetből. Ha a hányadékot és bélsárt a hozzátartozók már feltakarították volna, akkor a szoba földjét vagy padlójának azt a kifűrészelt részét kell biztosítani, ahová az jutott. Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha a megmérgezett az udvaron végezte el természeti szükségét.

Előfordult, hogy kutya vagy macska a hányadékot, vagy bélsárt megette és attól vagy eldöglött, vagy csak hányt. A dög vagy hányadék, mint bűnjel fog tehát ilyenkor szerepelni.

A mérgező leggyakrabban étellel vagy itallal kerül a sértett szervezetébe, biztosítani kell tehát a megmaradt étel vagy ital egész mennyiségét és a tartályt, amiben az volt.

Ha a sértett orvosságot szedett, nemcsak az orvosság egész megmaradt mennyisége, hanem az orvos által írt vény (recept) is bűnjel képez.

A vegyi vizsgálat eredményessége szempontjából rendkívül fontos, hogy az előtalálható és őrizetbe vett

Beteg história.

Írta: AXA ROLF.

Balázs Gyuri világéletében szeretett aludni. Azon az emlékezetes reggelen, amelyen ez a történet kezdődött, meg éppen a pokolba kívánta a kürtöst, aki az ébresztőt fújta a laktanya udvarán. Mert Balázs Gyurinak kimaradási engedélye volt előző estére és Zsuzsi ott a Döngő-utcában addig-addig biztosította őt sűrű tartó szerelméről, míg csak éjfél nem lett és éppen csak hogy el tudta érni a laktanya kapuját az engedély lejárt előtt. Így hát érthető módon különösen azon a napon volt Gyuri álmos és fáradt, mert hát az a hejtékutya szerelem!... No meg, hogy el ne felejtsem, az ébresztő is négy órakor volt őt helyett, lévén aznapra egy nagy helyőrségi gyakorlat kitűzve. Szóval, keserves dolog volt a felkelés és még keservebb a kilátás az egész napi fádalmakra.

Balázs Gyuri el is határozta, hogy ha csak lehet, elblijceli az ügyet. Mit tesz ilyenkor a csak kis mértékben is »leleményes« baka? Elmegy maródivizitre. Természetesen egészséges volt, mint a makk, de bizott Lusztig törzsorvos úr tudományában.

Törzsorvos úr Lusztig csehbe oltott német izraelita volt, ki hosszú csapatprakszisa alatt egészen különös és egyéni kezelési módszert fejlesztett ki mindennemű bakabetegekkel szemben. Köhögés, gyomorgörcs, betört fáj: neki minden egyre ment. Néha megkopogtatta a maródi baka mellét, hátát, néha nem. Az orvosság mindig egyforma volt.

Hétköznapokon ugyanis odaszólt a szanitéc altisztnek:

— Adja neki fehér por!

Vasár- és ünnepnapokon pedig így szólt:

— Adja neki rózsaszín por!

A kétféle por azután már megint nemcsak abban egyezett, hogy kutyamód keserű volt, hanem abban is, hogy mind a kettő csálhatatlanul — hatott...

Ennek következtében azután rövidesen minden »beteg« csodálatos gyógyulási tünetek jelentkeztek. Aki köhögött, az nem mert tovább köhögni; akinek a lába fájt, az megtanult szaladni; a fejfájós se a fejét fájlalta többé; még a haldoklókat is képes lett volna az ágyból kiugrasztani törzsorvos úr Lusztig csodálatos pora. A maródi könyvbe pedig dicséretreméltó szemmértékkel írta oda a betegek egyik felénél azt, hogy »szolgálatképes«, a másik felénél pedig azt, hogy »szolgálatképtelen«. Vasárnap mindenki »szolgálatképtelen« volt. Igaz, hogy vasárnap más nem is ment maródivizitre.

Hát hiszen lehet azon vitatkozni, hogy ez a kezelési módszer helyes volt-e vagy nem? Az eredmény mindenestre a törzsorvos úrnak adott igazat, mert soha senki az ő kezelése alatt még nem halt. Ezt pedig nagyon kevés orvos állíthatja magáról.

Mindezek után érthetőnek fogja mindenki találni azt, hogy miért bizott annyira Balázs Gyuri a törzsorvos úr tudományában. Elvégre is minden attól függött, hogy a szolgálatmentes vagy a szolgálatképes csoportba juttatja-e

bűnjelek *egész mennyisége* jusson az arra illetékes szakértő vegyész kezébe, mert csak így lehet határozottan megmondani az alkalmazott mérég egész mennyiségét, míg enélkül a szakértő is csak következtetni tud, vagyis tapogatózik.

A bűnjelek egész mennyiségének őrizetbe vételén kívül nagy mértékben segíti elő a bizonyító eljárás sikerét a bűnjelek szakszerű kezelése és csomagolása, míg az e téren fellépő gondatlanság az egész eljárás sikerét megghiusithatja.

Természetes, hogy a bűnjeleket úgy kell csomagolni, hogy azok sértetlenül jussanak a szakértőhöz. Amilyen természetes ez, olyan gyakori e téren a mulasztás.

Előfordult, hogy a bögrében lefoglalt kávé, levest ugyanabban az edényben, mindössze papírral lekötve és ládába téve, postán küldték el. Mire a szakértőhöz jutott, a folyadék átítatta a csomagoló és fedőpapírt, a kávé kifolyt az edényből és kicsurgott a ládába; a bűnjel tehát sehol sem volt.

Az ilyen edényeket tehát vagy nedves marhahólyaggal kell lekötni, vagy a folyadékot kell üvegbe átönteni és használatlan (új) parafadugóval ledugaszolni. Az edényt, amiben a bűnjel először volt, mellékelni kell.

Az is megtörtént, hogy az üveg szája nem parafadugóval, hanem összecsavart papírral, szalmával vagy egy darab kukoricacsutkával lett bedugva. Eredmény ilyenkor is a bűnjel megsemmisülése.

Pornemű bűnjelet papírtokba kell tenni (olyanba, amilyenbe gyógyszerárban a poralaku orvosságot teszik), nehogy az kihulljon és mással összekeveredjen.

a — jószerencse. Feliratkozott hát a naposnál maródivizitre és némi szorongással indult a többi beteggel a törzsorvos úr Lusztig színe elé.

De hiába, nem volt szerencséje. Hasztalan állította, hogy fáj a melle, köhög, a törzsorvos úr rá se nézett.

— Adj nekik fehér por! — szólt oda a szanitécnek és nagy betűkkel írta be Gyuri neve mellé: »szolgálatképes«.

Emlegette is a szenteket Balázs Gyuri, mikor vizit után a napostól megtudta, hogy mégis csak ki kell rukkolnia.

— Aunye, azt a keserves keserűség... most hiába nyeltem le azt a disznóságot, — dünyögte a füle tövét vakarva.

Nagy nemakarással cihelődött neki a marsnak, két óra múlva pedig már svarmléniában fekvé puffogtatta elszántam az ellenséget. Ez az elszántság nem annyira az ellenségnek szólt, mint inkább a »fehér por«-ra való visszaemlékezésnek.

— Lesz, ami lesz — gondolta Balázs Gyuri és újabb tár vaktöltést nyomott a puskába.

E percben valaki a nevét kiáltotta. Visszanézett. Kapitány úr Halápy állott ott, a döntnöki fehér szalaggal a sapkáján.

— Balázs, te fekvé maradsz! Elestél!

A támadás ugyanis szanitécgyakorlattal volt egybekötve és a döntnökök itt is, ott is halottnak vagy sebesültnak nyilvánítottak egy-egy embert. Ezek aztán fekvé maradhattak és nem kellett a forró napon az előretörést folytatniok. Balázs Gyuri kedélye tehát felderült, különösen, mikor alig egy perc múlva legjobb komája, Czepe Feri is »meghalt«, alig tíz lépésnyire tőle.

A rajvonal előrenyomult. Balázs Gyuri óvatosan körülkémlelt, nem látja-e meg örmester úr Gajdacs, hogy halott létére diskurálni kezd. Tiszta lévén a levegő, átszólt Czepehez:

Ha többféle pornemű bűnjel van, mindegyiket külön tokba kell tenni.

Vérvizsgálatra szánt tárgyakat erős papírba göngyölve, faládba kell tenni. Nem szabad azokat csupaszon postára adni, mert a posta vérző vadakat is szállít és így a bűnjelre állatvér kerülhet, amint az már meg is történt.

Ha fejszén vagy más tárgyon hajszál tapadt, ezt onnan le kell venni, de a tapadás helyét meg kell jelölni. A hajszálat azután külön papírba kell tenni. Az is megtörtént már, hogy ezt az óvatosságot elmulasztották és a bűnjelt képező hajszálat a csomagoló papír ledörzsölte és így elveszett.

Minden bűnjelet külön meg kell jelölni és azt is fel kell a csomagolópapíron tüntetni, hogy hol és mikor lett őrizetbe véve. A bűnjelek kezelésére nézve a Szut. 449. és 450. pontja is ad utasítást.

Ha a mérgezett egyén elhalt, hullarészzeinek vegyi vizsgálatra való elkülönítését a 78.879/IV. 1887. B. M. rendelet szerint a boncolást végző törvényszéki orvosok eszközlik. Ilyen irányban tehát a nyomozó csendőr semmiféle tevékenységet nem fejt ki, mégis általános tájékoztatás végett leírom itt röviden, hogy az idézett rendeletben erre nézve milyen intézkedés van.

A hullarészeket erős falu, becsiszolt üveg dugós, bőszejü üvegekbe, a folyadékot új parafadugós gyógyszerüvegekbe kell tenni. Az üvegek számozva vannak.

Az I. számú üvegbe jön az egész gyomor és tartalma; a II. számú üvegbe a gyomor- és bélöblítő víz; a III. számú üvegbe a vékonybélből $\frac{3}{4}$ m., a vastagbélből $\frac{1}{2}$ m.; a IV. számú üvegbe 500 gr. máj, 100—100 gr. a tüdőből, szívből, lépből és az egyik

— Komám, hej!

— No! — riadt fel Czepe, ki már félig-meddig aludt.

— Jó dolog ez a szanitécgyakorlat, mi?

— Jó ám. Csak legalább valami árnyékosabb helyen haltam volna meg. Vesztül pörköl a nap.

— Igaz a! — hagyta helyben Balázs és körülnézett. Előttük alig ötven méterre egy kiszáradt patak medre húzódott, fákkal és bokrokkal szegélyezve. Gondolt egyet.

— Komám, mi volna, ha odamásznánk? Úgy nézem, nagyon jó helyünk lenne nekünk ott.

— Hát hiszen... De hátha észreveszik?

— Dehogyan veszik. Az a pár méter ide vagy oda... hátha éppen ott estünk volna el?

— Hát menjünk?

— Gyerünk!

Óvatosan csúsztak előre és rövidesen bent voltak a bokrok között.

— Ez igen, ez kell a magyarnak! — fűjt megkönnyebbülve Czepe Feri és elnyúlt a hűvös, füvel benőtt árokban. De Balázs már újabb eszmét forgatott az agyában.

— Feri komám. Van-e itt nyúl?

— Nyúl?

— Biztosan lapul egy pár a bokrok alatt. Ha fognánk egyet?

Czepe érdeklődve ült fel.

— Nm... — mondta töprengve. — Aztán minek?

— Megcsinálná a kantinos Rózsi nekünk vacsorára.

Czepe szemé felragyogott.

— Jó lenne biz' az!

— Nem láthatnak meg úgyse minket. Magas az árok oldala, aztán a bokrok is eltakarnak, — folytatta a kísértést Balázs. — Végigjárjuk a medret. Ha felugrik a nyúl, belölövíünk.

egész vese; az V. számú üvegbe a vér; a VI. számú üvegbe a vizelet.

Az üvegeket nedves marhahólyaggal és afölött papírral kell lekötni és fekete pecsétviasszal lepecsételni. Az üveg falára papírszeletre a boncolt egyén nevét, az elhalálozás és boncolás napját, végül az üveg tartalmát fel kell jegyezni.

Csecsemők hullájából az összes mell- és hasüregi szerveket is el kell tenni.

Exhumált hulláknál, ha a belső szervek már elrothadtak, a mell- és hasüregben található pépes tömeg, ha ez nincs, a csontváz egyes lefűrészelt darabjai képezik vegyi vizsgálat tárgyát. Ezenkívül a halott ruházatából, a koporsóban volt egyéb tárgyakkól, a koporsó fenékdeszkájából, a faforgácsból egyes darabok, végül a koporsó feletti és alatti, valamint 1 m. távolságra oldalt lévő földből 1—1 kg.-nyi szintén vegyi vizsgálat tárgyát képezi.

Az üvegeket fagyaport közé csomagolva, vastagfalú faládaiba kell tenni, ez bádogládába jön, amelynek tetejét légmentesen le kell forrasztani és így postára adni.

A bűnjelek beszerzésén és szakszerű kezelésén kívül rendkívül fontos, hogy azok minél rövidebb idő alatt jussanak a vizsgálni hivatott szakértő kezébe. Vannak ugyanis mérgek, amelyek gyorsan bomlanak és így a késedelem a bizonyítás sikerét veszélyezteti.

A lúg, ha kávéba vagy teába, esetleg más savanyú, erjedésre képes ételbe van keverve, rövidebb-hosszabb idő alatt megsavanyodik és akkor azt, hogy az anyag tartalmazott-e lúgot, csak bizonytalanul lehet megállapítani.

A foszfor a levegőn elég (oxidálódik) és olyan

vegyületté alakul át, ami az ételek és italok, sőt a hullarészek rendes alkotórésze, tehát nem lehet a foszforral való mérgezést bizonyítani.

A cyan nagyon gyorsan elillan a hullarészekből.

Hamar elbomlanak a növényi mérgek, mert a hullában vagy más rothadásra képes anyagban azzal együtt rothadnak el.

Ha tehát a csendőr ilyen bűnjeleket vett őrizetbe, minden igyekezetével legyen azon, hogy a bűnjelek a vizsgálóbíró útján a legrövidebb idő alatt a vegyészhez jussanak, nehogy a célszerűen és okosan végzett munka eredménytelen maradjon.

A bűnjelek beszerzésével, kezelésével, stb. azonban még korántsem fejeződött be a csendőr munkája, mert a vegyészszakértőt, más adatok közlésével, munkájában továbbra is támogatni kell.

A különböző mérgezésekre, kuruzslásra, magzat-elhajtásra köznépünk által használt szerek száma rendkívül nagy, a gyógyszerkészítmények száma napról-napra szaporodik, vagyis a lehetőségek száma tömérdek, míg a bűnjelet képező anyag sokszor rendkívül kicsi vagy kevés. Kevés anyagból, a sok lehetőség mellett, az egyedül helyes igazságot kiválasztani elképzelhetően nehéz.

Támogatja a nyomozó a vegyészszakértő munkáját azzal, hogy a sértettet, gyanúsítottat, tanút szakszerűen, alaposan kikérdezi és az előadásokat jelentésbe foglalva a vizsgálóbíró útján a szakértőhöz juttatja.

Rendkívül fontos a megbetegedés és a halál körülményeinek kinyomozása. Pontosán meg kell állapítani, hogy a sértett mikor, milyen étel vagy ital elfogyasztása után lett beteg és miben nyilvánult meg a betegség. Sohasem szabad megelégedni azzal az

— De bele ám! — rikoltotta Czepe lelkesülten, teljesen megfélelkezve hulla-mivoltáról. Már szedte is ki az egyik vaktöltésből a papírdugaszt és helyébe nedves földet nyomott. Ugyanígy tett Balázs is. Az így készült patronokat azután betöltötték és lövésre kész puskával indultak neki a nyúl vadászatnak.

Megtettek már vagy fél kilométert minden eredmény nélkül. Czepe már nyugtalanodott és vissza akart fordulni, mikor egy hatalmas, korhadt jávorfa alá értek, melynek karvastagságú gyökerei jócskán kiállottak a földből.

— Nincs itt nyúl, no, — mondta Czepe, mialatt Balázs hiúz szemekkel kémlelt körül.

— Pszt, — sügta vissza — itt mozog valami!

— Mozog a fenét. Gyerünk vissza.

— Hm... pedig az előbb... hujj! Itt a nyúl! — rikkantott Balázs és villámgyors mozdulattal ráült egy lyukra, mely az egyik gyökér alatt tátongott.

— Itt van, bent van, megvan! — folytatta a diadalordítást. Belülről tényleg egy nagyobb állat kaparászása hallatszott. Mindenáron ki akart jönni. De Balázs szilárdan ült a lyuk száján.

— Megvan! — kiáltotta felvillanyozva Czepe is. — Húzd ki!

— Én? Én nem tudom kihúzni, hisz ülök a lyukon. Nyúlj be te és húzd ki te!

Czepe óvatosan belekotorászott a lyukba. Valami szőrös bestia rontott a kezének. Ijedten rántotta vissza.

— Te, komám! Biztos, hogy ez nyúl?

— Hát mi lenne? Csak húzzad már, mert veszettül kapar!

— Nem húzom én. Húzd ki te!

— Már pedig nekem elég az, ha ülöm a kijáratát, én

be nem nyúlok, ha mindjárt a nadrág is rámegy. Au, de nagyon kaparássza!

— Hát mért ültél rá?

— Hogy vacsorád legyen, komám. Azért. Hanem most már úgy látszik, se vacsora, se nadrág.

— Ugorj fel! Ha kijön, belelövök.

— Inkább belehalok, de ki nem engedem. Ami biztos, az biztos. Nyúlj be, no!

— Nyúl a rosseb. Még megharap.

— Amíg a nadrág birja, addig te se félj! Félsz tán egy nyúltól?

— De nagy legény vagy. Húzd ki te!

— Hát kihúzom, de nem eszel belőle.

De a következő pillanatban ő is villámgyorsan rántotta vissza a kezét a lyukból.

— Igen vad jószág, erős egy jószág, — mormogta szégyenkezve. Czepe vigyorgott.

— Nyulat fogtál, komám, de nem ereszt.

— Mer' hogy én se ötöt. Aujajaj, oda a nadrág! Csinálj már valamit, ne röhögj!

Czepének támadt egy ötlete. Kirántotta a bajonétját és néhány erőteljes döfést mért bele a lyukba. A rejtélyes állat odabent persze még jobban megvadult és fokozott erővel esett neki Balázs szakadozó nadrágjának.

— Ne bánts! Ne bánts! — üvöltötte Gyuri.

— Kelj fel hát, no! — szólt Czepe lemondó hangon.

— Nem én, — felelte Balázs konokul. Ebből én enni akarok!

Egy pillanatra csend támadt. Az állat is elcsendesült egy kissé.

— Birod-e még? — kérdezte Czepe.

— Kicsit még bírom.

— Mert akkor vágok itt a közelben egy jó husángot,

általános kijelentéssel, hogy »rosszul lett«, hanem ki kell nyomozni, hogy miben állott a rosszullét. Szédült-e, elájult, eszméletlen lett, maró fájdalmat érzett a torkában, szájában? Görcsei voltak-e a gyomrában, beleiben, végtagjaiban? Torka összeszorult-e, remegett, reszketett, arcszíne és arcbőre milyen volt? Hányt-e, volt-e hasmenése és az milyen volt, nem volt-e véres a hasmenés? Milyenek voltak a görcsök? Megkülönböztetünk hosszantartó, egyenletes izomgörcsöket (tónikus görcsök) és izomrángásokkal és mozgással váltakozó időközönkénti izomgörcsöt (klónikus görcsök). Meg kell állapítani, hogy meddig tartott a betegség és napról-napra milyen változásokat észleltek a betegen, végül, hogy mikor állt be a halál.

Mindezeket az adatokat a helyszínen a beteg és környezetének kikérdezése útján elsősorban a nyomozó csendőr állapítsa meg. Meg kell azonban jegyezni, hogy a sértett vagy gyanúsított előadását nem minden esetben lehet igaznak elfogadni.

Alaptalan feljelentést és hamis vallomást szülhet többek közt az önsugallat (autosuggestio). Szolgájanak erre például a következő megtörtént esetek:

1. Egy férfi feljelentette a vele már 8 éve vadházasságban élő nőt, hogy pálinkába tett méreggel meg akarta mérgezni. Panaszolta, hogy egy napon a köhögése ellen használt pálinkát szokatlanul maró szagúnak találta. Amikor abból egy pohárával megivott, gyomrában erős, maró fájdalmat érzett, sokszor hányt és napokig nagyfokú belső fájdalmai voltak. Ugyanekkor a nála volt 2 férfinak és 1 nőnek adott egy kis pohárával kóstolót, akik szintén érezték a pálinka maró voltát.

A vegyi vizsgálat bizonyította, hogy a pálinka

teljesen ártalmatlan anyagokat tartalmazott és a panaszos önsugallat, a tanuk sugallat hatása alatt tették terhelő vallomásukat.

2. Egy vasuti tisztviselő neje, aki előadása szerint rosszul élt férjével és sokat civakodott, panaszkolta, hogy férje őt borral meg akarta mérgezni.

Egy napon ugyanis két palack finom bort hozott haza, amiből azonban az ebédnél ő nem ivott, csak az asszonyt kínálta, aki ivott is belőle. Ebből az asszony azt hitte, hogy a férje őt meg akarja mérgezni. Nemsokára rosszul is lett, gyomorgörcsöket kapott, hányt és utána napokig beteg volt. A kihívott orvos határozottan mérgezést állapított meg. A vegyi vizsgálat megállapította, hogy a borban nem volt mérgező anyag és elfogadhatóvá tette a férjnek azt az előadását, hogy ő békítési célzattal vitte haza a bort.

3. Egy reggel egy több tagból álló család nem mutatkozott. A szomszédok végül rosszat sejtve betörték az ajtót és a szobában az apát, anyát, felnőtt fiát és leányát halva találták. A faluban rögtön híre futott, hogy a családot és magát a leány, aki gyengeelméjű volt, patkányméreggel mérgezte meg. Ez a mende-monda a boncolást végző orvosokat is annyira befolyásolta, hogy arzénmérgezést állapítottak meg, holott a hullák elváltozása és a vegyi vizsgálat határozottan szénegázmérgezést bizonyítottak.

4. Egy másik esetben 6 tagú társaságot találtak részint halva, részint eszméletlenül egy szobában. Az egyik eszméletre hozott legény elmesélte, hogy előző este mulattak és elfogyván a pálinkájuk, megitták a házban talált kámforos spirituszt. Nemsokára rosszul lettek, hánytak, a szobában volt macska a hányadék-ból evett, de többre nem emlékezett. Ez a vallomás

Aztán te hirtelen felugrasz, én meg a nyúlhoz vágom a botot, ha kiugrik a lyukból. Aztán te meg belelöhetsz. Vadásztunk mi elég nyulat bottal odahaza.

— Jó, — egyezett bele Balázs, kinak szintén eszébe jutottak gyermekkori nyúlvadászatai. — Csak siess, mert már megint kezdi!

Czepe Feri elrohant. Miközben azonban a botot nyeste, Balázs Gyuri meg kínlódva gubbasztott a lyukon, rohamléptekkel közeledett a vész örmester úr Gajdacsai képében.

Mert mi történt? Az történt, hogy valahol elől, a rajvonalon kapitány úr Halápnak eszébe jutott, hogy nem jó dolog lesz azt a sok hősi halált halt virágszálat ott hátul felügyelet nélkül hagyni. Kiadta hát a parancsot a közelben fekvő Gajdacsinak:

— Gajdacsai, menjen csak hátra és nézzen utána, hogy a halottak valami disznóságot ne csináljanak!

Örmester úr Gajdacsai pedig nem azért volt húsz év óta szolgálatvezető, hogy ne ismerte volna fel a régi patak medrének a fontosságát a vett parancs szempontjából. Mert a tarlón, ott úgy sem mert senki sem megmozdulni, hisz rögtön meglátták volna. De az árok a hűvös bokrokkal, az gyanús volt. Azt kellett elsősorban átkutatni.

Közben Balázs vágyódva, verejtékező homlokokkal mardelt arra, amerről Czepét várta. A nyúl újabb offenzívába kezdett:

A vékony zsávolynadrág már több helyen kirongyolódott és éles karmok vágódtak Balázs husába. Nagyon szenvedett.

— Még se lehet ez nyúl, — gondolta elkeseredetten és megalkudva a végzettel, hogy annyi kínlódás után még se lesz nyúlvacsora, már éppen fel akart ugrani, midőn Czepe visszatért. Balázs arca felderült.

— No, most, — biztatta Czepe. — Háromra ugorj fel. Egy... kettő... három...

— Megálljatok! — dörgött egy jól ismert hang, örmester úr Gajdacsai hangja, ki ekkor érkezett oda.

Már késő volt. Gyuri ugrott, de a következő pillanatban szédülve hevert a földön. Czepe, ki Gajdacsai hangjára összerezzen, célt tévesztett a husággal és ijedtében úgy találta fültövön az ő Gyuri komáját, hogy az menten elnyúlt, mint egy béka. De csak egy percre. Mert a következő pillanatban már a rajtakapott hűnös arcával haptákban állott Gajdacsai előtt.

...A lyukból pedig, Gyurival egyidejűleg, egy hatalmas fekete kandúr pattant elő és villámgyorsan tünt el a bokrok között. Bizonyára egerészni járt a tarlón és a csatazaj vagy a nyúlászó »hősi halottak« elől bújt a lyukba.

Gajdacsai egy szempillantás alatt mindent megértett. És ekkor olyasmi történt, amit még hónapok múlva is meglepetten, hitetlenül mesélt egymásnak a tizennegyedik század legénysége: Örmester úr Gajdacsai harsány kacajra fakadt és dörögve hahotázott... A két bűnös csakis ennek a kitörő jókedvnek köszönhette, hogy némi fülcibálások árán megszabadult.

...Másnap reggel Balázs Gyuri ismét maródivizitre ment. Most már jogosan. Akkora daganat volt a füle mögött, mint egy jófajta krumpli.

De törzsorvos úr Lusztigot a látvány hidegen hagyta. Neki megvoltak a maga elvei. Odafordult a szanitécaltiszthoz:

— Adja neki fehér por!

— Törzsorvos úr, ik melde gehórzám, a fehér por elfogyott.

— Adja neki rózsaszín por, — legyintett a törzsorvos úr tökéletes közönnyel. És beírta Balázs Gyuri neve mellé: »szolgálatképes«.

A rózsaszín por csodákat művelt. Azóta lett szállóige a tizennegyedik századnál: »Megzavarlak, mint Balázs Gyurit — a nyúl«.

oda szuggerálta a boncoló orvosokat, hogy kámformérgezést állapítottak meg, holott ebben az esetben is szénegázmérgezés idézte elő a haláleseteket és rosszullétet.

Ha valaki beismeri a bűncselekmény elkövetését, még nem bizonyos, hogy azt a bűncselekményt el is követte, erre példa a következő eset:

5. Egy béresné, az ura halála után, azt a feljelentést tette, hogy az urát a bojtár biztatására ő mérgezte meg és hogy a mérget a bojtár adta. Előadta, hogy a mérget a bojtár lakásáról kanálban vitte a lakásukra. A vegyi vizsgálat és a boncolás természetes halálra szolgáltatott bizonyítékot, de az asszony megmaradt vallomása mellett. A vizsgálóbíró erre kísérletet tett, hogy az asszony előadása megfelel-e a valóságnak és kisült, hogy a bojtár lakásától a lakásukig evőkanálban vitt vizet az asszony útközben egészen ellotyogtatta. Rámutatva előző vallomásának valószínűtlenségére, végre beismerte, hogy szerelmes volt a bojtárba, de az őt visszautasította és ezért akarta a bojtárt bajba juttatni.

6. Egy öregembert reggel az udvaron agyonverve találtak. Ugyanabban a házban lakott egy apa 3 fiával, akik közül a legfiatalabb a nyomozás alkalmával magára vállalta a bűncselekmény elkövetését. Előadta, hogy éjjel az öreg kiment az udvarra vizelni, ő a kamrából kivette a fejszét, utána osont és agyonütötte. A fejszét a kabátja alá dugta és a folyó felé indult, hogy abba bedobja, de meggondolta magát, a fejszét hazahozta és a kamrában elrejtette. Előadta a fejszét és a kabátját, ahol az a fejszétől véres lett.

A vegyi vizsgálat kimutatta, hogy sem a fejszén, sem a kabáton nincs vér. A fejsze és a kabát belseje rozsdás volt. Amikor a vizsgálat eredményét az önvádolóval közölték, az oda módosította vallomását, hogy a bűncselekményt nem a fejszével, hanem egy furkósbottal követte el.

Vér azonban a furkósboton sem volt. Ismét módosította tehát a vallomását úgy, hogy a bűncselekményt egy kapával követte el, de vért a megjelölt kapán sem lehetett találni. A rejtély kulcsa az, hogy az öreget a fiú apja ölte meg, de a legfiatalabb fiát rábirta, hogy a bűncselekmény elkövetését vállalja magára, mert tudta, hogy az mint fiatalos enyhébb büntetésben részesül, de elmulasztotta fiával az elkövetés módját közölni, ezért keveredett az állandóan ellentmondásokba.

A most felhozottakon kívül még számtalan oka lehet annak, hogy valaki az igazságtól eltérő vallomást tesz. Az, aki öntudatlan állapotból magához tér, szintén állíthat olyant, amit nem tett és az ilyen egyének, éppen mert az öntudatban bekövetkezett folytonossági hiány nemcsak az öntudatlanság idejére, hanem az azt megelőző és követő időre is vonatkozik, az utólagos sugallásnak (suggestio) könnyen engedhetnek.

A sugallás mibenlétének magyarázata az orvostudomány feladata, a nyomozót csak annyiban érdekli, hogy sugallat álló emberek nem létező izeket, szagokat érezhetnek, sőt határozott betegségi tünetek is kiváltnak általa.

Szénegázmérgezetek, akasztottak (még önakasztottak is), részegek, agyrázkódást szenvedettek öntudatában rendszerint bekövetkezik az említett folytonossági hiány, ezek vallomását tehát a nyomozónak megfelelően értékelni kell.

Egy esetben a csendőrség arról értesült, hogy a faluban egy négytagú család meg van mérgezve és

az apa, meg az egyik kisleány már meg is halt. A helyszínen megjelent járőr az anyát ágyban fekvő betegen találta és mert a szomszédoktól azt hallották, hogy a házaspár rossz viszonyban volt, mindjárt azt kérdezték az asszonytól, hogy miért pusztította el a férjét és a gyermekét. Erre az asszony sirva felelte, hogy azért akarta az egész családot saját magával együtt elpusztítani, mert a férje az egyik gyermeknek nem akart enni adni. Ha ő adott neki, szidta és ütötte-verte őket és mindig azt mondta, hogy minek a gyermeknek enni. Az asszony ezután eszméletlen lett és csak másnap tért magához, amikor a vizsgálóbíró kihallgatta. Ekkor már nem emlékezett arra, hogy előző nap mit mondott, csupán azt tudta, hogy a csendőrök mindenfélét kérdeztek tőle és ő mindent ráhagyott. A később kiderített valóság pedig az volt, hogy szénegázmérgezés történt.

Ilyen esetek máskor is előfordulhatnak és így ártatlan személyek is nagyon könnyen gyanúba keveredhetnek.

Orvosi műtét céljából elaltatott nők nem ritkán vádolják az orvost azzal, hogy ellenük a kábultság ideje alatt nemi merényletet követett el. Ez azért van, mert egyes altatószerek az elaltatottban nemi képzeteket idéznek elő. Előfordult Amerikában, hogy egy asszony altatással végzett foghúzás után hazamenve, a férjének azt mondta, hogy az orvos vele, amíg aludt, nemileg közösült. A férj revolvert véve magához, az orvos rendelőjébe ment és őt ott szó nélkül lelötte. A valóságban nemi merénylet nem történt.

A sértett és tanu hibás vallomásain kívül előfordult sokszor, hogy a bűnügyi vegyi vizsgálatokban nem kellően gyakorlott szakértő is tévedésbe esett, amire szolgáljanak például a következő esetek:

1. Egy folyadékban belladonna mérget (atropin) kellett keresni. A folyadékot a vizsgálatot végző beszárította, aztán elégette és a hamuban kereste az atropint. Az atropin szerves növényi mérge lévén, elégett és így a hamuban nem is volt kimutatható.

2. Két másik szakértő teában lúgot mutatott ki, amiben konyhasó volt.

3. Hasonló eset fordult elő, amikor egy szakértő forraltbort vizsgált.

4. Egy szakértő sok szabad cyánt talált olyan pálinkában, amelyben faszesz volt.

5. Egy növényszakértő ártalmatlan hájgyökérről azt mondta, hogy az mérges nadragulyagyökér.

Az ilyen általános hibák elkerülése végett állított fel 1871-ben, a 15.972/1872. I. M. R. számú rendelettel az Országos Birósági Vegyészeti Intézet Budapesten, amely intézet az ország összes bíróságainak rendelkezésére áll.

Feladata birói vizsgálatokban, ahol az elkövetett bűncselekmény kiderítésére vagy a gyanú eloszlására, tehát a bűnösség bizonyítására vagy az ártatlanság kiderítésére vegyi vizsgálatokra van szükség, a bíróságok segítségére lenni.

Az intézet nemcsak mérgezési esetekben vehető igénybe, hanem a legkülönbözőbb esetekben is felvilágosítást ad. Így gyilkosságoknál a véres ruhák és eszközök vizsgálata képezi feladatát. Valamely csizmán vagy ruhán tapadt sár vegyi vizsgálata és bizonyos helyi talajjal való összehasonlítása által megállapíthatja, hogy a kérdéses lábbeli vagy ruha viselője járt-e azon a helyen.

A meglőtt ember testéből kiszedett ólomvagdáléknak a gyanúsított lakásán lefoglalt ólomdarabbal való

vegyi összehasonlítása felvilágosítást adhat arról, hogy azok egy anyagot képeztek-e.

Egy esetben a halotton szúrt sebet állapítottak meg és a sebből néhány fémdarabot szedtek ki, amelyből a vizsgálatot végzők arra következtettek, hogy a bűncselekmény elkövetésére használt kés hegye a sebbe beletört, ezért a nyomozást végző csendőrök letört hegyű kések után kutattak és találtak is ilyent. A vegyészeti intézet feladata volt annak megállapítása, hogy a két darab egy volt-e.

Templomba történt betöréssel gyanúsított ruháján talált gyertyafolttól a vegyészeti intézet állapítja meg, hogy a csepp a templomban lévő gyertyáról való-e.

Frissen festett szobában előfordult lopásnál a gyanúsított ruháján talált falnyomokat a vegyészeti intézetnek kellett megvizsgálnia.

Nagyon sokszor fordul a bíróság a vegyészeti intézethez kuruzslási és magzatelhajtási esetekben is és ilyenkor a legkülönbözőbb anyagok kerülnek vizsgálat alá, miután köznépünk ilyen célokra rendkívül sokféle szert használ.

Szakértői véleményt ad ezenkívül az intézet gyújtogatások, robbanások, ingó vagyon rongálások és végül okirathamisítások esetében.

Az intézet az igazságügyminisztérium fennhatósága alá tartozik; laboratóriuma Budapesten, Győzőutca 11. szám alatt van. Az intézet kizárólag a büntetőbíróságok megkeresésére végez vizsgálatokat, közigazgatási hatóságoknak és nyomozó közegeknek, tehát a csendőrségnek nem. Kivételesen, ha mérgezett egyének helyes gyógykezelése szempontjából a gyógykezelő orvos annak sürgős megállapítását kéri, hogy milyen méreggel lett az illető megmérgezve, az intézet a vizsgálat eredményét közli és így az orvos a helyes ellenmérget alkalmazhatja.

Véleményét az intézet írásban adja és annak felülbírálására kizárólag az igazságügyi orvosi tanács hivatott.

A magyar csendőrök a déli harctéren

1914—18.

Írta: SUHAY IMRE tábornok.

(5. közlemény.)

Ettől az időponttól kezdve Erdély biztosítása ismét a csendőrségre szállt át, amelynek támogatására csakis az Erdélyben elhelyezett pöttestek jöhettek volna tekintetbe.

A helyzet azonban a központi hatalmak sikereire való tekintettel nem volt veszélyes és így a csendőrség a nagyszebeni Militärkommando intézkedései szerint önállóan gondoskodott a határvédelemről.

Ez a szolgálat, ha nem is járt csatákkal és árok-harcokkal, mégis igen terhes hadiszolgálatnak tekinthető. A csekélyszámu csendőrség éjjel-nappal örködött a hosszú, kiterjedt erdélyi határ felett. Pontos hirszolgálatot szervezett meg, mely helyes képet nyújtott az oláh mozgólódásokról, tájékoztatott a határontuli hangulatról, megakadályozta az oláh irredenta propagandát, figyelemmel kísérte az erdélyi oláhságot és gondoskodott az ország belrendjéről is.

A csekélyszámu csendőrség feladatát a legnagyobb önfeláldozással végezte, megerősítése most, miután a

háboru már közel két éve tartott, nehézségekbe ütközött, mivel a monarchiának minden fegyverfogható emberre a harctéren volt szüksége.

Eme viszonyokat jellemzi a nagyszebeni katonai parancsnokságnak 1916. évi június 17-én kelt 10.832/eln. 1. számú jelentése a H. M. urhoz. A jelentés felemlíti, hogy a Marostól délre 636 km. arcvonala riadó esetén csak 4320 csendőr van, kilométerenként tehát csak 6—7 puska.

Aggályossá váltak azonban a viszonyok 1916 nyarán.

Amint ismeretes, az 1915. évi harctéri sikerek után úgy a német, mint az osztrák-magyar hadvezetőség önálló hadműveletekbe fogott. Conrad az osztrák-magyar haderő vezérkari főnöke és Falkenhayn a német vezérkar főnöke nem tudtak új közös haditervben megállapodni. Conrad Szerbia leverése után, különösen amikor seregeink Montenegrót és Albániát is elfoglalták, a Balkánon tiszta helyzetet szeretett volna teremteni. Felfogása szerint az antantot elsősorban Szalonikiből kellett volna eltávolítani és amikor ilyen módon az összes balkáni haderők felszabadulnak, mód kínálkozott volna arra, hogy a bolgárokkal egyetemben Romániát állásfoglalásra kényszerítsék. Ezek után Conrad Olaszországgal akart volna végezni.

Falkenhayn nem tette magáévá Conrad okfejtéseit, neki a nyugati front fontosabb volt és ezért 1916 kora tavasszal verduni offenzíváját indította meg. Conrad erre önálló hadműveletekbe fogott Dél-tirolban, ahonnan az Isonzonál harcoló olaszokat oldalba és hátba akarta támadni.

Ezen szétforgácsolt és nem egységes terv szerinti hadműveletek nem jártak eredménnyel. Falkenhayn Verdunnél és Conrad Dél-tirolban kudarcot szenvedett, Oroszország pedig újból erőre kapva, szövetségeseinek tehermentesítésére, Brussilow vezetése alatt, támadást intézett a meggyöngyített osztrák-magyar arcvonala ellen. Brussilow támadása Lucknál eredménnyel járt. Ezzel a hadihelyzet máról holnapra gyökeresen megváltozott. Brussilow áttörte az osztrák-magyar frontot, ami által az egész keleti arcvonala felgöngyölítésének veszedelme állott be.

Ugy Conrad, mint Falkenhayn beszüntették dél-tirolit, illetve verduni hadműveleteiket és seregtesteikkel az orosz harctérre igyekeztek, hogy a helyzetet ott megmentésék. Ez alatt azonban olyan krízis állott be, amelyben Románia magatartása fokozatonként bizonytalanná majd veszélyessé vált.

A külpolitikai helyzetnek ilyenén való rosszabbodása elsősorban az erdélyi csendőrség megerősítését tette szükségessé. Az első lépés *7 csendőr portyázó különítménynek* a román határra való áthelyezése volt.

Ezek a különítmények a szerb hadjárat idejében alakultak meg és a Duna mentén végeztek biztosító szolgálatot.

Az AOK. azonban hamarosan csapatokat is volt kénytelen Erdélybe helyezni, ahol 1916 augusztus havában azután már egy egész — bár elég gyenge — hadsereg látta el a biztosítási szolgálatot.

A helyzet 1916 augusztusában Erdélyben tehát az volt, hogy az évek óta Erdély határvédelmét ellátó csendőrség mögött, Románia ellen egy hadsereg is felvonult. A csendőrségi szolgálat a háboru ezen időszakában volt a legnehezebb. A csendőrök tisztában voltak azzal, hogy az oláhok, ha háborúra határozzák el magukat, rajtaütésszerűen fogják a határt átlépni és hogy ők lesznek az elsők, akik a támadó oláhok feltartóztatására hivatottak.

Tényleg így is történt. A brassói csendőrkerület parancsnoka 1916 augusztus 28-án táviratilag jelentette (16.873/eln. 1.), hogy Romániával az ellenségeskedés megkezdődött. A predeáli őrsharcban áll, légénységéből több fő elesett.

Hasonló volt a helyzet a többi határmenti őrsknél, amelyek többé-kevésbé mind fegyveresen tüztek össze az ellenséggel. A csendőrségre azonban az oláh rajtaütés eme időszakában még más súlyos feladatok is neheztedtek. Szükségessé vált ugyanis a megtámadott országrész kiürítése is. A kormány a kiürítés irányítására kormánybiztost nevezett ki, aki ezt a munkát a katonai és polgári hatóságokkal karöltve végezte. Betegh kormánybiztosnak feladata végrehajtásában az erdélyi csendőrség is rendelkezésére állott, melléje pedig Fery Oszkár vezérőrnagy, csendőrségi felügyelőhelyettes osztatott be.

A csendőrség helyzetét vázolja ama jelentés, amelyet Fery tábornok 1916 szeptember 18-án a belügyminiszternek küldött.

A jelentés szerint Fery tábornok a kiürített területeken szolgálatot teljesített csendőrök alkalmaztatása tárgyában az Erdélyben működő hadseregpáncsnoksággal abban állapodott meg, hogy a brassói csendőrkerülethez tartozó csendőrosztagok továbbra is a működő hadsereg kötelékében maradnak és annál teljesítenek szolgálatot, a kolozsvári csendőrkerülethez tartozó légénység azonban, amelyet az ellenség állomásától kiszorított, kiválik a hadseregpáncsnokság hatásköréből és a csendőrkerületi parancsnoknak bocsátatik rendelkezésre. Nagyküküllő és Udvarhely vármegyék azon részeinek csendőrsége, amely már ellenség által van megszállva, nem csatlakozik a hadsereghez, hanem Tordára, illetve Nagyenyedre vonul be csendőrségi előjáróinak rendelkezésére.

A kiürített, de még ellenség által meg nem szállott területeken a csendőrség mindenütt megmaradt és addig, amíg az ellenség által ki nem szorítottatik, ott is marad.

A fentiek szerint a hadseregpáncsnokság átvette a brassói VII. csendőrkerület csendőrségét, ezt katonai élelmezésbe vette és következőképen használta fel:

- a) Kordonszolgálatra a harcvonal mögött.
- b) Vasúti ellenőrzőszolgálatra az állomásokon és végül
- c) portyázó különítményekként.

Jelenti továbbá Fery tbk., hogy az oláh rajtaütésnél ezredde összevont csendőrség és az Olt melletti Sikorszky különítmény 3—4 nappal ezelőtt harcban állott. A csendőrezred — ad hoc alakulásról lévén szó — Fery tbk. által feloszlatott.

Fery tbk. gondoskodott továbbá arról, hogy a kiürített, de az ellenség által meg nem szállott községek őrsk felállítása által felügyelet alatt tartassanak.

A román támadás, a gyors kiürítés és az Erdélybe irányított csapatszállítások által a közigazgatási rend felbomlott, át-, illetve új szervezések váltak szükségessé. Bár ezen átszervezés vezetése az erdélyi kormánybiztos feladata volt, a H. M. szükségét érezte, hogy a csendőrügyek rendezésére befolyást gyakoroljon és ezért 19.340/eln. 16. számú rendeletével a kormánybiztossághoz vezényelt Fery Oszkár tbk. teendőit és hatáskörét szabályozta. Ezek szerint Fery tbk.:

1. csendőrségi ügyekben tanácsadója Betegh Miklós kormánybiztosnak;

2. az I., II. és VII. sz. csendőrkerületek ama

teendőit irányítja, amelyek a hadműveletekkel kapcsolatosan ezen területek csendőrségét érintik;

3. az egyes országrészek evakuálásánál ő teszi meg a csendőrségi szempontból szükséges intézkedéseket;

4. feladatát képezi továbbá a csendőrségi közbiztonsági szolgálatnak az ellenség által el nem foglalt és az ellenség csoportjai közé ékelt saját területeken, végre a kiürített és a visszafoglalt területeken való irányítása, illetve újból való rendezése.

Miután Fery Oszkár a fenti utasítás alapján a csendőrségi szolgálatot újból rendezte, jelentést tett az Erdélyben levő csendőrség állományviszonyairól.

Ebből a jelentésből kivehető, hogy az a csendőrség, amely a román hadüzenet előtt alig 5000 főt tett ki, most újból tetemes megerősítésekhez jutott.

Fery tbk. jelentése szerint a kolozsvári I. csendőrkerületi parancsnokságnak rendelkezésére áll:

tényleges csendőr	1434 fő
megerősítés (népf.)	1900 „
	<hr/>
	3334 fő

a brassói VII. csendőrkerületi parancsnokság rendelkezésére áll:

tényleges csendőr	1716 fő
megerősítés (népf. stb.)	6052 „
	<hr/>
	7768 fő

összesen tehát 11.102 fő

Miután az I. hadseregpáncsnokság időközben az összes tényleges csendőrlegénységet a harcoló csapatok állományából kivonta, a fenti tizenegyezer főnyi csendőrség ismét pusztán csendőrszolgálatra használtatott fel.

Időközben az osztrák-magyar és a német hadvezetőség Románia ellen intézendő közös hadműveletekben állapodott meg. Erdély felvonuló területe lett az oda özönlő osztrák-magyar és német seregtesteknek, amelyek hetek alatt kiverték az oláhokat Erdélyből, behatoltak Ó-Romániába és a délről felnyomuló bolgárokkal együtt súlyosan megverték a román haderőt.

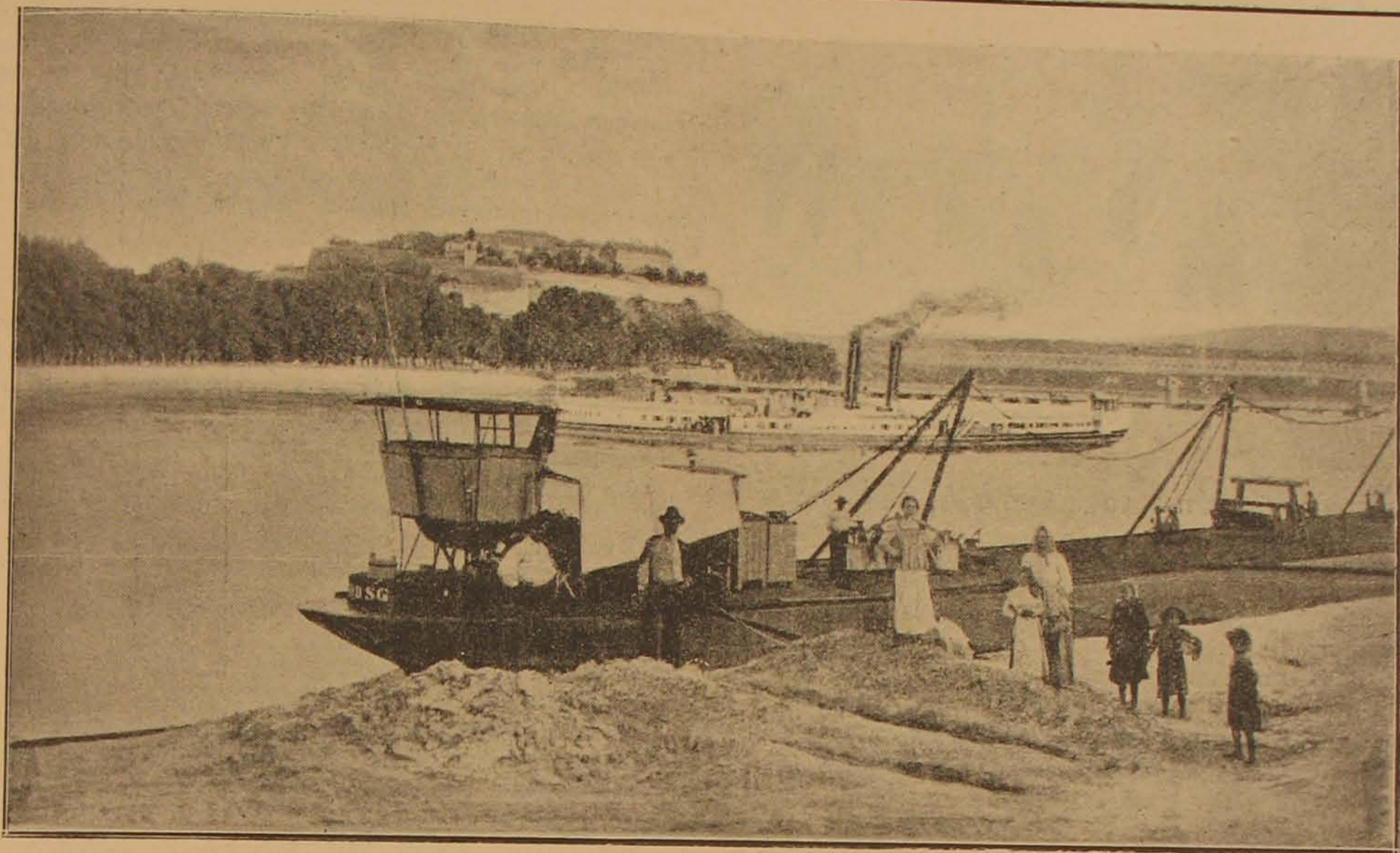
A csendőrség a működő hadseregek előnyomulását követte és rögtön visszatért régi állomáshelyére, mihelyt az ellenség onnan ki volt kergetve. 1916 december havában valamennyi őrsh békeállomáshelyét, illetve a román hadüzenet előtti elhelyezését foglalta el és a háború végéig csendőrségi szolgálatban ott is maradt.

Felemlítendő, hogy a csendőrsk a román meglepetésszerű betörés alkalmával rendkívül vitézül viselték magukat. A rendelkezésekre álló adatok, jelentések alapján megörökítendőnek vélem az alábbi őrsk magatartását, kik mint vitéz, első sorban harcoló katonák is fényesen állták meg helyüket.

1916. évi augusztus 27-iki oláh betörés közismerten meglepett, megelőzött bennünket, a rendeleteket végrehajtani már nem lehetett.

El volt rendelve az oláhokkal való barátságos, előzékeny érintkezés és magatartás. Az oláh katonák átjártak a határszéli csendőrskre, de a betörésről ők maguk sem tudtak semmit. A betörés napján délután még a határszéli őrsházákban voltak és 17—18 órakor már támadtak.

A határon elhelyezve volt Kistatárhegy, Tatárhavasszoros, Sósmező, Bereck, Kecskéstelep-fűrészgyár, Kishavas, Leánymező, Esztenasor, Vajdakői őrsház, Kisbota, Karajos, Commandótelep, Musatelep-fűrészgyári határszéli őrsket váratlanul megtámadták.

Amit vissza kell szerezniük: Pétervárad.

A legénység részben fel volt öltözve, részben azonban már lefeküdt és aludt a támadás idejében. Az álmukból felzavart embereknek felöltözni sem volt idejük, mert valamennyien azonnal ellentámadásba menve át, a bekerítő oláh katonák vonalát átvágva, a havasok, erdők, sziklák nyújtotta terepvédelmet felhasználva guerilla harcolásban vonultak vissza és tartották fel az oláhokat. Az őrsök tudvalevőleg lényegesen lecsökkentett létszámmal szolgáltak, hadiszolgálatra már sok csendőrt elvezényeltek, az őrsöket népfölkelőkkel erősítették meg.

Az őrsök teljesen önmagukra voltak utalva.

Egyes őrsök iskolapéldáját adták hazafiasságuknak és öntevékenységüknek. Legkiválóbban viselkedtek a tudomásomra jutott esetek közül is *Szarvadi Vilmos* tatárhavasszoroszi, *Szilágyi Mihály* kistatárhegyi és *Szilágyi István* magyarbodzavámi őrsparancsnok őrmester.

Minta magatartást tanusított *Gyergyai József* magyarbodzokrásznai őrsparancsnok őrmester, aki 5 csendőrral és 9 népfölkelővel, tehát mindössze 14 emberrel 1917 augusztus 27-én 6 órától, 28-án 4 óráig védte a magyarbodzokrásznai szorost egy oláh ezreddel szemben. A felesége a kritikus helyzet behatásából eredőleg pillanatnyi elmezavarban, hálórúhában futkosott a két tűzvonal között. *Gyergyai* őrmestert kötelessége a lövérekbe szólította. Feleségével nem törődhetett. Egy népfölkelő vitte magával a lakotanya mögötti erdőségbe...

*

A csendőrségből még egy-egy zászlóaljat alakítottak Boszniában (Gendarmeriebataillon BH.), mely az összeomláskor Albániában volt és egy zászlóaljat Szerbiában (Feldgendarmeriebataillon S.).

Ezen zászlóalj 1917 március hó 12-én alakult meg, 4 gyalog-, 1 géppuskás századból és 12 jelentőlovásból állt.

A századok létszáma 240—250 fő volt. Első parancsnoka Rucic Bosznia-Hercegovinai csendőrtestületbeli százados volt.

Az 1. század, melynek parancsnoka *Szopkó Győző* csendőrszázados (ma ezredes) volt, kb. 85% magyarból állt, míg a többi század legénysége főképp horvátokból, bosnyákok- és csehekből állt. A tisztek nagyobb része népfölkelő vagy csapattiszt volt, míg a tisztetek a csendőrség soraiból kerültek ki. Eleinte a zászlóaljnak mintegy 15—20% volt csendőr, kb. 25% a bielizi tanfolyamot végzett pótszendőr, míg a legénység zöme népfölkelőkből állt.

Ezen zászlóalj feladata volt a meghódított Szerbia délkeleti részét, a vad és járatlan vidéket, de különösen a bolgárok által megszállt szerb területről mindinkább beözönlő komitácsiktól megtisztítani.

Tudvalevőleg 1917 februárjában a bolgár megszállta Szerbiában nagyobb lázadás ütött ki, a komitácsik már-már Nist is fenyegették, úgy hogy ezt a fölkelést csak nagyobb, külön leküldött osztrák-magyar és német, bolgár erőkkel lehetett leverni.

A zászlóalj körülbelül 3 hónapig volt délkeleti Szerbiában Blace vidékén. Majd egy északi és déli csoportra oszolva 1917 őszéig maradt lent, míg a viszonyok megjavultak. Azonban ez a zászlóalj is kénytelen volt hivatásos csendőreit lassanként leadni, mindinkább népfölkelő pótlást kapott, majd parancsnoka is csapattiszt lett. 1917 szeptember elején Ochridától délnyugatra a görög határra került, a franciák és komitácsik betörésének meggátlása céljából, ez év novemberében aztán bolgár csapatok váltották fel.

Ezen zászlóalj egész az összeomlásig igen jól tartotta magát s a visszavonuló Balkán-hadseregünk utóvédét képezte.

(Folytatjuk.)

KATONAI ISMERETEK.

A gáz.

Irta: ÜREGDY-NAGY LÁSZLÓ százados.

Emlékszünk még arra, hogy a világháború idején nagy sikerek, de nagy veszteségek okozója is volt a gáz. Jóllehet a gázharc nemzetközi szerződések szerint nem alkalmazható, ma is minden állam kísérletezik harci gázokkal s így tisztán áll előttünk, hogy a gázharcban való kiképzésünk van annyira fontos, mint maga a harckiképzés.

Igaz, hogy a gázharcnak sok és különféle előfeltétele van, a gáztámadás pedig nem a gyafogság, hanem a tüzéség vagy erre külön kiképzett csapatok dolga, de viszont a gázvédelem a gyalogságnál a legfontosabb. Már pedig a gázharc ismerete nélkül hatályos gázvédelem lehetetlenség. A világháború nagy gáztámadásai alatt a hadviselő feleknek többé-kevésbé saját kárukon kellett a gázvédelmet megtanulniok. E károk, vagyis a gázokozta veszteségek olyan súlyosak voltak, hogy azokat csak a világháborús nagy hadseregek bírták ki. Nekünk mai megkötöttségünkben és csonkaságunkban tehát meg kell előznünk a gázokozta veszteségeket.

Ad hoc intézkedésekkel, ha gáztámadásba kerültünk, célt nem értünk. Példa rá az olaszoknak a 11. isonzói csatában végrehajtott gáztámadása, amikor Boroevic jelentése szerint a 29. és 30. menetzászlóaljok azért szenvedtek nagy veszteséget a gáztámadás alatt, mert későn érkeztek az arcvonal mögötti kiképző csoportokhoz s így a gázvédelemben nem voltak eléggé kiképezve.

A gázharc, de csupán maga a gázvédelem is olyan nagy elméleti és gyakorlati tudást igényel, amelyre a csatárokat teljes egészében meg nem taníthatjuk.

Éppen azért szigorú mértéket tartunk a tekintetben, hogy a csatároknak csak olyan dolgokat tanítsunk, amelyeknek gyakorlati hasznát is veszik. A gázharc megértéséhez szükséges elméleti részt tehát szabjuk a lehető legrövidebbre. De amit aztán tanítunk, az legyen alapos.

A kiképzési cél az legyen, hogy:

1. A legénység a gázárcban feltétlenül bízzék, aminek következménye, hogy úgy óvja és gondozza azt, mint a puskáját, továbbá

2. hogy a csatár minden harcszerű ténykedést felöltött gázárcal is végre tudjon hajtani.

A gázvédelmet az alapfogalmaktól eltekintve, önállóan gyakorolni nem lehet. A kiképzés tehát úgy történjék, hogy a gyakorlatvezető a gyakorlatok közben vétesse fel az álarcot az ujonccal, eleinte rövidebb időre és helyben, később hosszabb időn át és mozgás közben, végül nehezebb gyakorlatok alatt. Erről később még szó lesz.

A gázkiképzést az ujonccal legkorábban csak a harmadik héten kezdjük el, de célszerű még későbbre is halasztani, mert az ujoncok az első hetekben olyan sok új benyomást nyernek, hogy ebbeli oktatásunk, ha túl korán kezdjük meg, kétségtelenül eredménytelen lesz. Kezdetben

— miután főképen elméleti kérdésekről van szó — nagyon keveset oktassunk és a már megtanult anyagot kérdések formájában ismételtessük el az emberekkel, mert azt így az alacsonyabb értelmi fokon álló ujoncok is megtanulják.

A terepen tartott oktatás feltétlenül maradandóbb, mint az, amelyet a szobában adunk elő s így az esetleg szükségképpen szobában tartott elméleti oktatást ismételjük meg a szabadban.

*

Harcgáz alatt olyan anyagokat értünk, melyek, ha az emberrel, állattal érintkezésbe jutnak, ott mérgező, ingerlő és maró hatást s általában kóros elváltozásokat idéznek elő.

Harcgáznak csak olyan gázok alkalmasak, amelyek nehezebbek a levegőnél s így a föld felszínén megmaradva, a mélyedésekbe, fedezékekbe is behatolnak.

Van olyan harcász, amely azonnal hat és van lappangó hatású, amely csak órák múlva sebez. Utóbbi természetesen sokkal veszedelmesebb az azonnal ható gáznál, miután jelenléte nagyrészt csak a veszteségek beálltával állapítható meg.

A gáztámadásnak a következő módjai vannak:

1. Gázfuvás.
2. Gázlövés, gázvetés.
3. Repülők gázbomba dobása.

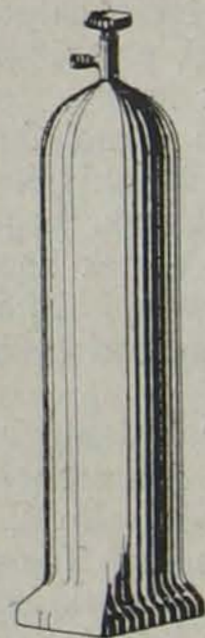
Utóbbival, tekintve a repülő gyorsaságát, csak akkor lehet hatást elérni, ha egész repülőrajok dobnak gázbombát, mert a megfelelő töménység különben nem helyezhető el szűk területen.

Végül gázzal töltött kézigránátokat is dobhatunk az ellenségre.

A gázfuvás lényege abban áll, hogy a kifúvásra kerülő gázt az ellenséges arcvonalhoz közel viszik és azután a gázpalackokat kinyitják. A palackokból kitóduló gáz felhő alakjában az ellenség felé hömpölyög.

Ha a kibocsátott gázfelhő nagy, a gáztámadás helyétől számított 2—3 km. mélységben is hatásos lesz.

A háború alatt használathán volt, egy ilyen gázpalackot az alábbi ábra mutat:

1. ábra.

E palackok természetesen különböző nagyságban és a gázok tulajdonsága szerint más-más anyagból készültek. Leggyakoribb volt a vaspalack.

A gázfuvást nagyban befolyásolja az időjárás és a terep. Száraz, hűvös idő a legkedvezőbb a gázfúvásra; tehát legalkalmasabbak a hajnali órák, melyek ha egyuttal ködök is, a meglepetést — miután a köd a gázt részben elrejt — fokozzák.

A fúváshoz állandó egyenletes szél kell, amely a gázfelhők hömpölygését az ellenség felé elősegíti. A szélsébség másodpercenként 1—5 méter lehet, vagyis olyan erős, amelyet már érzünk. Gyengébb szél veszélyes a saját

csapatokra, mert nem akadályozza meg a gázfelhőnek esetleges visszafelé való terjeszkedését, erősebb szél pedig a gázfelhőt széjjeloszlatja. Napsütés ritkítja a gázt. Eső és hó elnyeli.

A terep: Az oktatást olyan terepen kell tartani, amely gázfúvásra tényleg alkalmas. Ilyen terep legalább kis kiterjedésben mindenütt található.

Legjobb, ha a kibocsátás helyétől a cél felé mérsékelten lejtő sík és fedetlen a terep.

2. ábra.

A dombok a gázfelhőt irányából eltérítik, mert a gáz a mélységi vonalakat követi. Ennélfogva a mélyedésekben összegyűlemlik.

A terepfedezet a gázfelhőt feltartóztatja, de különösen a növényzet a gáz tapadását elősegíti.

A mondottak alapján:

Feladatok: Jelölje meg a terepen a gázfúvásra legalkalmasabb tereprészt »A.« csendőr.

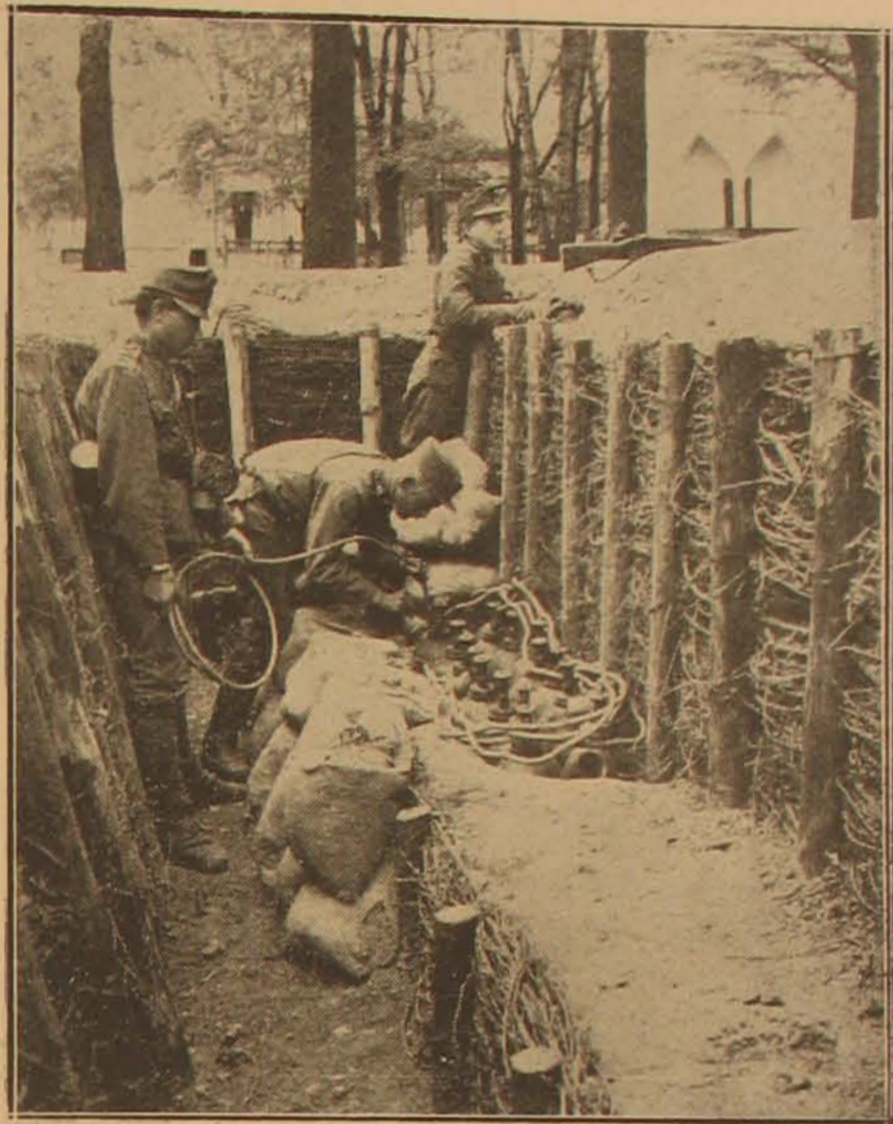
Látunk-e még a közelben erre megfelelő terepet »B.« csendőr, ha igen, hol van az?

Ha a saját állásunk a piros tetejű házikó és a diófa között húzódik, merrefelé alkalmas a terep gázfúvásra »C.« csendőr?

Ha a falu felé fúvunk gázt, mi történik a gázfelhővel »D.« csendőr? A falu, ha mélyedésben van, a gázt megköti, ha lejtőn vagy magaslaton van, eltéríti irányából.

A szőlő irányából felénk mérsékelt szél fúj. Merrefelé történhetik a gázfúvás »E.« csendőr? És így tovább.

Gázfúvással való gáztámadás fontosabb mozzanatait a képek mutatják. (Háború alatti felvételek.)

4. ábra: Ólomcsövek beerősítése a gázpalackok nyílásába

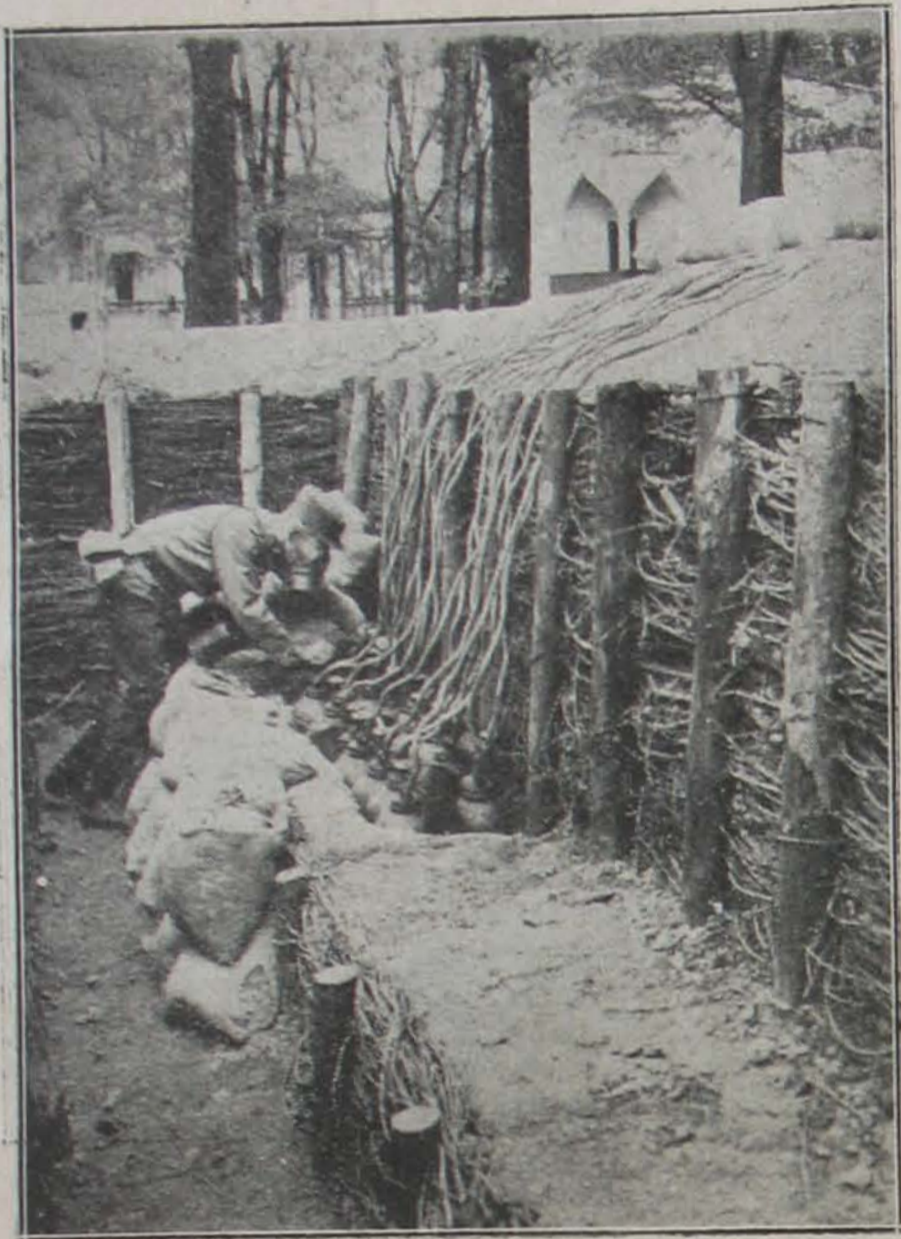
Hogy a gázfúvással — ha a gázvédelmet könnyen veszik, vagy abban nincsenek kellően kiképezve — milyen eredményeket lehet elérni még háborúban edzett csapatokkal szemben is, példa rá a németek 1915 május hó 31-én Varsónál végrehajtott gázfúvása, ahol 200 tonna gáz

3. ábra: Gázpalackok beépítése.

5. ábra A gázpalackok ólomcsöveinek átvezetése a mellvéden

6. ábra: A gázipalackok kinyitása. (Ma már villamos árammal, központilag nyitják.)

kifuvása után az 55. és 56. számú szibériai orosz lövész-ezred, melyet a gáz ért, teljesen elpusztult. De ugyanígy járt a pótlásukra rendelt erők háromnegyed része is. A hatás olyan nagy volt, amilyenre maguk a németek sem számítottak s így nem is voltak képesek a sikert teljes mértékben kiaknázni.

Az osztrák-magyar hadsereg 1916 június 29-i San

7. ábra: Gázfelhő (2–5 méter magas).

Martius és San Michelei gázfuvása alkalmával, melynél 30 tonnát fújtak, az olaszok 12.000 halottat veszítettek.

A gázlövés (vetés) lényege az, hogy a tüzérség gázlövédékkel lö.

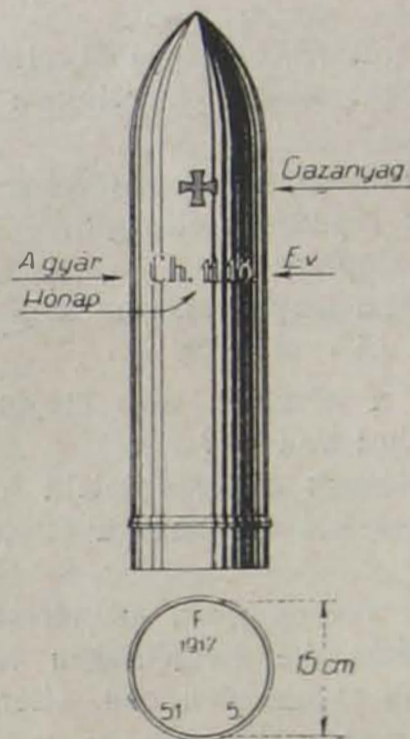
Ennél az eljárásnál tehát a főszerep a tüzérségé és az aknavető osztagoké.

A gázlövédék is különféle mérgező (ingerlő) és mérges gázokkal tölthetők meg. A lövédék lehetnek pusztán gázlövédék, amelyeknek töltete csak éppen azok felnyitására elegendők, de lehetnek egyúttal repeszhatásúak is.

A gázlövés előnye a gázfuvással szemben az, hogy a szélrel jórésben, a közbeső tereptől pedig teljesen független.

Az időjárás egyébként a gázlövés alkalmával ugyanígy befolyásolja a gáz harc eredményét, mint a gázfuvás.

A gázlövédéket, miután kezelésük sokkal nagyobb elővigyázatosságot igényel, mint a rendes gránátok kezelése, meg kellett jelölni. Az ábra egy ilyen, a háború alatt használatban volt gázgránátot mutat be.

8. ábra.

A terep:

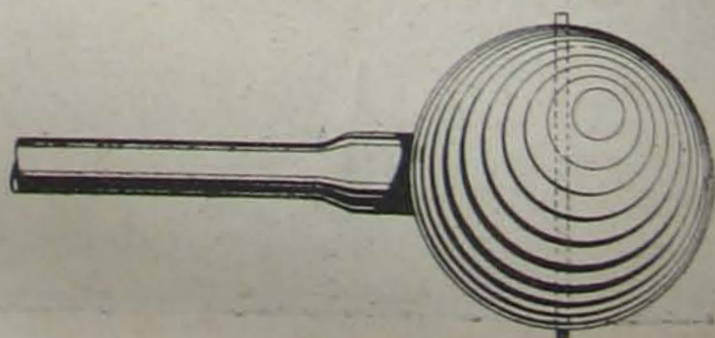
A gázlövésre a célnál levő sík terep kevésbé, de az átszegdelt és fedett terep igen alkalmas. Előbbinél könnyen terjed, utóbbi fogja a gázt.

Hogy a gázlövés arányairól és mibenlétéről némi fogalmunk legyen, az elmúlt világháborúból néhány példát hozok fel:

1916. év június hó 22–23-án a németek a francia arcvonalon löttek először nagyobb mennyiségű gázt. Este 10 órától reggel 5 óráig 110.000 gázgránátot löttek ki különböző méretű lövegekből. A francia tüzérség egy félóra múlva harcképtelenné vált. A németek azonban a támadás sikerét nem tudták kihasználni, mert nem volt tartalékuk kéznél.

Az előző orosz gáztámadásokra feleletül 1917 július 29-én Dvicsinnél mi hajtottunk végre egy gáztámadást a németekkel együtt. A gázlövés két óra hosszat, délelőtt 7 órától 9 óráig tartott. Mi 8, 10 és 15 cm. lövegekből 3300-at, a németek pedig 59.000-at löttek, amellyel mintegy 12.000 négyzetkilométer területet gázosítottak el. A hatás olyan nagy volt, hogy az oroszok nem is védekeztek.

Az olaszok a 11. isonzói csatában löttek nagyobb mennyiségű gázgránátot ránk, de inkább a hátsó állásokra és az utakra. A hatás éppen azért aránylag kicsiny volt.

9. ábra: Gáz-kézigránát.

A 17. honvéd hadosztályt érte legjobban a támadás. Délután 6 órától reggel 3 óráig 3500 foszgn gránátlovés érte. Vesztesége 11 halott, 750 légénységi és 12 tiszt sebesült volt.

A gáz-kézigránátokat a háború alatt is csak igen ritka esetben használták. Mozgólírcban alkalmazása kizárt, csak állandósultabb viszonyok mellett és alkalmas terepen, megfelelő időjárásnál vesszük hasznát. Óvóhelyek, kavernák megtisztítására alkalmas.

A gáz-kézigránátban a gáz rendszerint üveggömb edényben van ez ezt egy celluloid burok fedi. (9. ábra.)

A háborúból vett példák eléggé igazolják a gázharc veszedelmes voltát, akkor, ha a gázvédelemben nem vagyunk tökéletesen kiképezve, vagy ha a szolgálatot e téren nem kezdjük különös gondossággal. A meglepő gáztámadás hatása megsemmisítő lehet.

(Folytatjuk.)

A csendőrségi internátus kérdéséhez.

Irtá: CSISZÉR ANDRÁS alhadnagy (Pápa).

A Csendőrségi Internátus Egyesület megalakulása az összes csendőr bajtársak régi óhaja. Fentartása és rendeltetészerű megvalósítása minden anyagi áldozatot megérdemel. Az egyesület anyagi támogatása minden csendőr bajtársnak egyenesen kötelességét kell, hogy képezze, mert senki sem tudhatja, mikor veszi igénybe az egyesület anyagi támogatását, akár tanulmányi segély, akár kölcsönigénylés alakjában.

Az egyesület a ma rendelkező kis vagyontárával, valamint az államkincstár hozzájárulása esetén is — bár az államkincstár által felajánlható összeg nagyságáról fogalmam sincs — a megépíteni tervezett fiu-internátussal nem tudná azt a célt elérni, amit a vezetőség bölcs és üdvös elhatározással keresztül vinni szándékozik, mert az összes csendőr bajtársaknak tanuló gyermekeit befogadó internátusi épület építési költsége, az épület fentartása, a szükséges tanerők javadalmazása stb., stb. olyan összeget emésztene fel, hogy az internátusba nem hogy ingyenes, de talán még kedvezményes férőhelyek sem volnának biztosíthatók.

Ennélfogva a bajtársakon anyagilag nem lenne segítve, legfeljebb csak annyit érnék el, hogy a testületbeli egyének gyermekei egy helyen lennének elhelyezhetők.

Az egyesület által adandó anyagi támogatás legcélszerűbb módja egyelőre — míg az egyesület vagyona megfelelő összegre nem szaporodik és rendeltetését a tervezett módon és mértékben meg tudja oldani — csak tanulmányi segélyeknek az egyesület vagyonához mérten és anyagi erejének megfelelő összegben való kiutalása lenne. Az egyesület vagyonának gyarapodásával a kamatokból igen sok bajtársunk nyerhetne tanuló gyermekei számára kisebb-nagyobb összegű pénzsegélyt, az önhibájukon kívül szorult anyagi helyzetbe került bajtársaink pedig olcsó kamatozású kölcsönt. Ugy az örsök közigazgatásai is.

Az egyesületbe rendes tagul való belépésre minden ténylegesen szolgáló csendőregyén kötelezendő lenne, a nyugdíjas csendőregyének közül pedig azok, akik önként belépni óhajtanának.

A tagsági díjak a tényleges csendőregyének havi illetékből lennének levonandók és pedig minden alhadnagy és tiszthelyettől havi 1 pengő, törzsörmeister- és örmesterektől 80 fillér, csendőröktől pedig 50 fillér.

Az egyesület által adandó anyagi támogatást ki kellene terjeszteni az V—VIII. osztályu középiskolásokra és a tanítójelöltekre is, nemre való tekintet nélkül.

Az egyesület támogatására igényt tarthatna minden

egyesületi tag, tekintet nélkül arra, hogy tényleges szolgálatban áll-e vagy nyugállományban van, amíg a tagsági díjat fizeti és középiskolába járó gyermeke van. Ha nincs gyermeke, akkor csak abban az esetben tarthatna igényt az egyesület támogatására, ha önhibáján kívül szorult anyagi helyzetbe kerülne és pénzkölcsönre lenne szüksége.

Mindezek tekintetbevétele mellett a segélyben elsősorban az arra rászorultak jönnének tekintetbe.

Az új spanyol büntetőtörvény érdekességei.

1929 január 1-én új büntetőtörvénykönyv lépett életbe Spanyolországban. Tavaly, az új olasz büntetőtörvénykönyv érvényre lépte idején beszámoltunk az olasz büntetőjogi újítás érdekességeiről, most hírt adunk a spanyol reform feltűnőbb részéről is a Csendőrségi Lapok olvasóinak.

*

Az új spanyol büntetőtörvénykönyvön több mint két esztendeje dolgozott egy szakemberekből álló bizottság. E bizottság munkáját a nemzetgyűlés beszélte meg néhány teljes ülésén, majd az igazságügyminiszter mondta ki róla az utolsó szót s királyi dekrétummal törvényé avatta.

A január 1-ig érvényben volt büntetőtörvénykönyv 1870-ből eredt s 626 szakaszból állott. Az új btk. ezzel szemben 858 szakaszt tartalmaz és elődjéhez mérten kétségtelenül nagy haladást jelent. Az eddigi spanyol büntetőigazságszolgáltatási keménységet általában kerüli; viszont néhány, nem jelentéktelen esetben annál szigorúbb.

A halálbüntetés megmarad. Valami enyhítés mindazáltal történt itt is: csupán egyetlen súlyos körülmény esetében nem szabad ezután halálbüntetést kimondani.

A szabadságvesztés büntetéseknél számos leszállítás történt. »Életfogytig« tartó fegyházat az új törvény nem ismer, a legmagasabb fegyházbüntetés *harminc esztendő*. (Eddig harminc év kitöltése után rendszerint kegyelmet kapott az életfogytig elítélt ember.) A büntetések leszállításának az új törvény azon rendelkezése is kedvez, hogy csak kerek évek, illetőleg kerek hónapok mondhatók ki az ítéletekben.

Néhány bűncselekményt, melyet eddig büntettnek vett a törvény, ezentúl a vétségek csoportjába soroznak. A pénzbüntetések ezután gyakrabban felfüggeszthetők lesznek. A súlyosabb bűncselekményeknél 1000 pezetától 100.000 pezetáig terjednek ezek a pénzbüntetések; szegényebb emberek részletekben is fizethetik. *Szabadságvesztés nem változtatható át többé pénzbüntetésre*, ezzel a szegény és gazdag közötti különbség eltűnik a spanyol igazságszolgáltatásból ezen a ponton. *A vizsgálati jogságot mindig be kell számítani.*

A szigorú magánfogság tartama legfeljebb három hónap lehet. A szabadságvesztés büntetések megkezdésére két évig lehet haladékot adni az eddigi egy év helyett. Későbbi kifogástalan viselkedés esetén a bűnügyi nyilvántartásból való törlés is lehetséges, vagyis a teljes rehabilitáció.

Az új büntetőtörvénykönyv is ismeri a *száműzetés* különböző fajtáit, akár az olasz. A száműzetés lehet lakóhelyváltoztatási parancs, lehet Északafrikába küldés vagy valamely szigetre telepítés, amely harminc évig tarthat.

A közalkalmazottak megvesztegetésének bűncselekményeit az új törvény jóval szigorúbban bírálja el, mint a régi, sőt már a kísérletet is. Sajtóvétségek, tekintet nélkül a készülő sajtótörvényre, igen szigorú büntetésben részesülnek. A hatóságok elleni bűncselekmények kivált a rendőr- és csendőrközegeknek való tetteges ellenállás sokkal súlyosabb következményekkel jár, mint a régi törvénykönyv

szerint. Az államellenes bűncselekményeket, legkivált a fennálló kormányforma elleni felkelést utólag kiadandó rendeletek szerint kell majd a bíróságoknak kezelniök.

A gondatlanságból okozott emberölés nem jelent enyhébb ítéletet; ugyanúgy büntetik, mint más emberölést. *Gépjárművezetők* például, akik halálra gázolnak valakit, tizenkét esztendei fegyházatot kaphatnak, ami miatt országszerte nagy a megrökönyödés.

Feltűnő védelmet nyújt Primo de Rivera új büntető-törvénykönyve a vallásgyakorlat számára és itt igen érdekes különbségeket tesz katolikus és egyéb felekezetek között. Eddig, legalább a törvény betűi szerint valamennyi vallásfelekezet egyenlő rangú volt Spanyolországban s egyforma törvényes védelmet kapott. Az új büntető-törvénykönyv azonban kifejezetten a »római katolikus apostoli államvallás«-ról beszél s a különbségeket a büntetések kiszabásában is érvényre juttatja. Aki például protestáns istentiszteletet zavar, két hónaptól hat hónapig terjedő börtönbüntetésben részesül; ugyanakkor a római katolikus istentisztelet vagy szertartás zavarója már hat hónaptól három évig terjedő börtönt kap. Az államvallást nyolc szakasz védi, a többi vallást kettő.

Spanyolország nem ismeri a házasság törvényes felbontását, éppen ezért a törvénytelen viszonyok száma itt feletté nagy. Furcsa ilyen körülmények között a házasságtörés szigorú büntetése: egy évtől háromig terjedhető börtön mindkét félre.

A nő Spanyolországban még igen-igen messze van a férfiak jogai mögött. A legfájdalmasabb, nőt illető büntetőjogi rendelkezést azonban most végre mégis sikerült a büntető-törvénykönyvből kiküszöbölni: eddig ugyanis a feleségét házasságtörésen rajtakapó férj minden súlyosabb büntetőjogi felelősségrevonás nélkül megölhette néjét a házasságtörő férfival egyetemben. Könnyű kis száműzetés járt csak az ilyesmi nyomában. Az új törvény szakít ezzel a középkori szörnyűséggel, most komolyabb büntetőjogi felelősséggel kell majd számolnia a vérengző férjnek. (A szülők számára, ha huszonháromévesnél fiatalabb leányukat a csábító karjában érték, ugyanilyen büntetőjogi kedvezmények jártak ki.)

*

A leglényegesebb változás a régi helyzettel szemben a bíró szabad mérlegelésének jelentős kiterjesztése.

Az új büntető-törvénykönyv életbelépésével azonban a bírói rend eddigi sarkalatos alaptörvényét is felfüggesztette a spanyol diktátor: a bírák áthelyezhetetlenségére vonatkozó rendelkezéseket. Félévig szól ez a felfüggesztés, ezalatt a kormány tetszése szerint áthelyezheti még a legfelsőbb bíróságok bármely tagját is. Az igazságügyminiszter felhatalmazást kapott, hogy bármely igazságszolgáltatási alkalmazottat, legyenek akár fiatalok, akár öregek, teljes fizetéssel nyugdíjazhasson. A hatvanötödik életévet vagy a harmincötödik szolgálati évet betöltött bírákat mind nyugdíjazza. Azt a bírót, aki tisztét »valamely okból nem kielégítően vagy nem helyesen látja el«, félfizetéssel egy évre rendelkezési állományba lehet helyezni. Az újra alkalmazás tekintetében a legfelsőbb jogtanács dönt. Ha ez kedvezőtlen, a bírót minden fizetés nélkül elbocsátják az állami szolgálatból.

A rendelet hangsúlyozza, hogy a rossz állami alkalmazottak fegyelmezése így sokkal könnyebb. Primo de Rivera egy nyilatkozata azonban rávilágít az igazi okra: »Diktatura idején a büntetőigazságszolgáltatásnak is bizonyos alapfeltételeket kell elismernie a különleges felügyelettel együtt«.

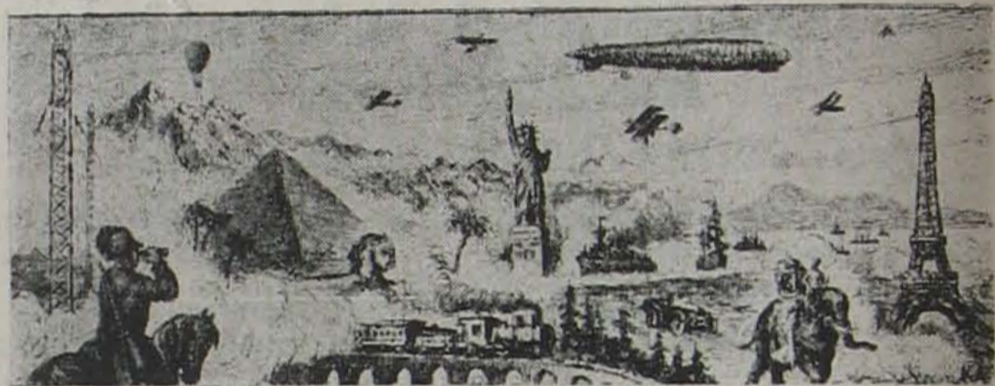
A spanyol igazságszolgáltatási rendszert ennek következtében gyökeresen átalakítják; az ország húsz legkiválóbb

jogásza dolgozik ezen a reformon az igazságügyminiszter elnöklete alatt. Március 15-éig kell készen lenniök. Alapos átalakításra itt igazán szükség van, mert eddig a spanyol átkok közül egyike volt a legnépszerűbbeknek ez:

— Ha pöröd van, nyerd meg!

A perköltségeket ugyanis a fizetőképes peres félen hajtják be, akár elvesztette, akár megnyerte a pert.

Érdekes változás történt az igazságügyminisztérium nevében is. Eddig így hívták a spanyol pecsétőr minisztériumát: *Ministerio de Gracia y Justicia*, azaz a kegyelem és igazság minisztériuma. Ezután az *igazság és kultusz minisztériuma* a neve, miután Spanyolországban az államnak az egyházakhoz való viszonyából és kötelezettségeiből fakadó ügyek az igazságügy tárcahoz tartoznak. Magyarul tehát vallás- és igazságügyminiszternek nevezhetjük a spanyol igazságügy legfőbb intézőjét.

Portyázás.

Tereptárgyaink: az erény és a bűn. Előbbi ritkán, utóbbi, sajnos, sűrűbben akad utunkba. Mint ahogy az életben. Gondolatban végigszáguldva azon az uton, melyet az elmúlt évben leportyáztunk, jóleső érzéssel, némi kis önérzettel állapíthatjuk meg, hogy rovatunk új diszkuszmája jogosan megillet bennünket. Megtekintettük utunkban a párisi Eiffel-tornyot, jártunk az egyiptomi piramisok aljában és valóban úgy néztünk, kémlelődtünk mindenfelé, mint ahogyan a Krausz ezredes ur rajzolta s gukkerező lovascsendőr bajtársunk a fejlécen teszi. Folytassuk hát portyázó utainkat most már a képzeletet színező fejléc alatt.

*

Byrd kapitány nem tudom hány óra hosszat repült a déli sarkvidéken és kutatott fel teljesen új, az ismeretlen területeket. A repülés — beavatottak szerint — egyike volt a legbravurosabb repüléseknek, melyeket sarkrepülők egyáltalában eddig végeztek. A nagyközönség azonban erről a repülésről egyszerűen nem vesz tudomást, mert a világ-attrakciók csak akkor érdeklők, ha nem mindennapos izgalmak kísérik azokat. A Nobile expedíciója kiváltotta és jelemésztette mindazt az emóciót, amit az emberek tudat alatt lelkükben a sarkrepülések és sarkrepülők számára elraktároztak. Aki egy fejtérítő úttal még érdeklődésre akar számot tartani, annak legalább is a Marsba kell majd a jövőben repülnie.

*

Különben nem is olyan nagy baj, hogy a világ-attrakciók kezdik lejárni magukat. Van ugyanis egy igen hátrányos oldala ezeknek a világszenzációknak, mint amilyenek az oceán és sarkrepülések. Elvonják a figyelmet arról, ami fontos és lényeges. Végre is, ha egy új Zeppelin vagy Junkers elrepült a Mont-Blanck, Jaffa, Jeruzsálem avagy Makó felett, az a

sport és talán a technika szempontjából jelentős teljesítmény, de nem szabad eljelednünk, hogy ezek jelett az események jelett sokkal nagyobb, őszintébb a lelkesedés és érdeklődés a sportklubban, mint pl. Észak-Kínában, ahol a polgárháború szülte nyomorúság következtében ezidőszerint mintegy 10 millió ember küzd a legszörnyűbb éhínséggel.

*

A rádió sok hasznos, kellemes szórakoztató dologon kívül egy kevésbé kellemes is vitt bele életünkbe. Rendszeresen éppen akkor szólal meg egy ötvenszeresen erősített, valami ösbölnyhez hasonló hang a szomszédunk szobájában, amikor mi aludni szeretnénk. Ha meg szomszédunk szereti a társaságot, akkor hatlám-pás rádiója mellett nemcsak ő és b. családja szórakozik (igazi szórakozásról nem is lehetne szó, ha X.-ék nem pukkadnának az új hatlám-pás láttán), hanem ott van egybegyűjtve mindenki, aki a derék házigazda szempontjából »számít«. Ezek rendszeresen szívből jövő bariton hahotával vagy — ha nők vannak túlsúlyban — »ezüst«-hangú kacagással jutalmazták, amikor tizenharmadszor újrázzák, hogy: »Teve van egy hetes, van két hetes, van négy hetes, sőt több!«

*

Nekem jogom van a pihenésre. Elvitázhatatlan jogom, mondom én. Nekem is a szórakozásra, mondaná ő. Ha a törvény döntene, hogy kinek a joga érdemel inkább hatósági támogatást, azé-e, aki pihenni vagy azé, aki szórakozni akar, akkor valószínűleg nem az utóbbit venné pártjogásába. A legszomorúbb a dologban, hogy ilyen esetekben a »jog«, a »törvény« kérdése egyáltalában felmerülhet. Nem szomorú-e, hogy ilyesmikre is paragrafusokat kell csinálni? Nem kellene-e minden emberbe beoltva lennie annak, hogy a másikat kimélni tartozik?

*

»...halló, itt rádió Budapest!...« ...teve van egy hetes... Hiába, bele kell nyugodni... Csak legalább fal is volna egy téglás, két téglás, négy téglás, sőt több. Sajnos, a falakat most kivétel nélkül papírvékonyra építik, úgy hogy rajzsöveget is csak félve szúr bele az ember. Hiába! Teve van sokféle, fal csak egyféle és — azt hiszem — ember is. És pedig az az ember, aki csak akkor tudna tekintette lenni a másikra, ha ez a másik a hivataljónöke lenne, vagy ha a tapintatosságért külön tapintatossági pótdíj lenne »illetékes«.

*

Egy orvos leányát érte a szerencse, hogy az országos szépségversenyen őt találta a zsüri a legszebb magyar leánynak és ő kapta a büszke elnevezést: Miss Hungária. Ő jog kiutazni Amerikába, hogy az ott megtartandó nemzetközi szépségversenyen a magyar szépséget képviselje. A Miss Hungáriát, akit egyébként polgári nevén S. Böskének hívnak, bizonyára csodálattal, hódolattal s még több titkolt irigységgel veszik körül fiatal barátnői. Én nekem meg arra kell gondolnom, hogy milyen súlyos handicap, milyen nehéz teher, ami ennek a kisleánynak már 16 esztendőskorában a nyakába szakadt. Most van egy álomország, a szépség országa, melynek ő a királynője. Egy királynő, akinek detronizálása elkerülhetetlen. Egy kis pattanás, egy parányi pörszenés az arcon, egy zsüri, melynek tagjai jobban lelkesülnek a kreol teintért, mint a habfehérért s vége a birodalmának.

●Olaszországban Mussolini kezdeményezésére a Noemi-tóba süllyedt Caligula kincses hajóinak kiemelésével kísérleteznek. Korunk leghíresebb emberének, legnagyobb zsenijének utasítására azonban nem bűvárokkal fogtak neki ennek a munkának, mert az ilyen bűvárkísérletek mindig, mindenütt eredménytelenül végződtek, hanem nekiláttak a Noemi-tó lecsapolásának. Miután pedig Mussolini nemcsak álmodzik és tervezget, hanem cselekszik, a koloszalis méretű munkák még múlt év őszén megkezdődtek s hónapokon át tartó, sokak által haszontalannak, hiabavalónak nyilvánított munka után láthatóvá lett az egyik gálya. A tó vize hetenként mintegy 5 centimétert apad s a mérnökök számításai szerint 5—6 hónap múlva kiemelhetők lesznek a hajók. Ezt az eseményt, melyet különben az ujságokból is olvashatott az olvasó, csak azért elevenítettem itt fel, mert ez is bizonyosság arra, hogy a vasakat lehetetlennek látszó nehézségekkel is képes megküzdeni, hogy a vasakat egymagában is jélsikert jelent s hogy ha a vasakathoz ez a név: Mussolini társul, akkor a siker már csak idő kérdése.

Figyelő.

PERSZE LŐRINC
csendőr levele
nagybátyjához,
VIZ MÁTÉ
tiszthelyetteshez.

Kedves Nagybátyám!

Azt se tudom, hogy kerüljek kedves Nagybátyám szemé elé. Hisz már nagyon régen nem hallattam magamról, sőt arra a levelére sem válaszoltam, amelyben Kerekes törzsörmeister ur esetét írta meg azzal a fránya menetlevéllel. Hát bizony mink is jót mulattunk az eseten.

Azért mondom mink is, mert utólagos jóváhagyása reményében levelét felolvastam a vacsoránál. Még a gyakorlati próbacsendőr is, aki eddig még szólni se mert, a hasát fogta nevetésben. De aztán kijelentette, hogy ilyen dolog a mai próbacsendőrrel egyáltalán nem történhetik meg, mert a mai generáció (bizony így mondta) sokkal különb, mint a régi. Erre aztán Kakas törzsörmeister ur is elköhintette magát s olyan szemekkel nézett a gyakorlatira, hogy az rögtön megnémult.

— Jegyezze meg magának fiatal ember, hogy én is együtt voltam próbacsendőr Kerekes törzsörmeister urral! — mondta.

Szegény gyakorlatinak két hétig nem lehetett szavát venni.

Hiába meséltünk aztán vicceket a vacsora után, Kakas törzsörmeister urnak se huzódott a szája nevetésre. Bizonyára nem irt a Bözsi, sugta oda nekem Szélpali, aki a vacsoránál mellettem ül, azért rosszkedvű a törzsörmeister ur! Én csendesen jót nyomtam lábammal a Pali tyukszemére.

Használjuk a csendőrségi emlékalap levelezőlapjait! Művészek, olcsók! Hőseink emlékét és testületünk dicsőségét szolgálják!

mert féltem, hogy a törzsőrmester ur meghallja a Bözsi emlegetését, ebben pedig nem ismer tréfát. Erre Szélpali is észrevette magát s elcsendesedett.

Jobb is ha nem vihognak! — törte meg végre Kakas törzsőrmester ur a csendet. — Vegyék elő inkább a Csüsz! Üssék fel a 61. lapoldalon s nézzék meg felül a jobb sarokban az első rövidítést s tudomisten, hogy elmegy a kedvük a nevetéstől! Nagyon sóhajtott, felkelt s otthagyt mint Szentpál az atyafiakat (Igy hívja Kovács Mózes öreg csendőr a megszállás óta az oláhokat.).

— A Csüsz nézzük még vacsora után is? — nevetett Szélpali.

Vojcsik azonban aggodalmas arccal tekintéskor körül s látszott rajta, hogy majd szétpattan a feje az erőlködéstől, hogy megfejtse, mit rejthet a Csüsz. azon a helyen, amelyet olyan pontosan jelölt meg könyv nélkül a törzsőrmester ur?

Hiába erőlködött, mert bizony nem volt olyan jártas a Csüsz. rejtelmében, mint Kakas törzsőrmester ur.

Az igazat megvallva, kedves Nagybátyám, az én oldalamat is furta a dolog, de a próbacsendőr előtt nem igen akartam mutatni, hogy engem is izgat a dolog, meg aztán ugyanis tudtam, hogy Vojcsik nem bírja sokáig.

Igy is volt. Pár perc múlva Vojcsik eltűnt. Kevés idő múlva mi is utána mentünk.

Vojcsik ott ült az írószekrénye előtt. Előtte a kinyitott Csüsz. és gondolkodott. Hát ezt le kellett volna rajzolni.

Pár pillanatig mosolyogva néztük Vojcsikot, aztán rászólt Szélpali.

— No, Vojcsik, megtaláltad-e a mumust?

Vojcsik vigyorogva fordult hátra:

— Semmi baj, gyerekek, csak viccelt a törzsőrmester ur! Itt csak annyi van, hogy hívt.

Erre Szélpali is közelebb lépett s egyszerre csak hangosan olvasta: hivatalból távol!

— No, ennek fele se tréfa, gyerekek, — összecsapta a Csüsz s mint a szélvész tűnt el az irodában.

Mi tanácstalanul néztünk össze. A próbacsendőr ijedten állt az ágya mellett, Vojcsik arca pedig újra elborult, mert hátha mégis valami baj van s csak rossz helyen nézte meg a Csüsz?

Nem volt ideje azonban újból utána nézni, mert fel pattant az ajtó s besodródott rajta Szélpali, kezében egy fogalmazvánnyal.

— Ide süssetek! Mégis csak igaza volt a törzsőrmester urnak. A százados ur már két nap óta nem ír alá. Szárnypk. hívt. Ugy jön a szárnyposta. No, Vojcsik, mit gondolsz, mit jelent ez?

Szegény Vojcsiknak nem kellett szóval választ adni. Leritt az egész emberről, hogy »jön a szemle«.

— Ide a menetrendet! — kommandirozott Szélpali. A próbacsendőr fürgén ugrott s pár pillanat múlva Szélpali boszorkányos ügyességgel száguldott a sok betű között s ezután csak tört mondatokat hallottunk.

— Utoljára 24-én irt alá, délelőtt szokott; délután indulhat; vonatja csak 3 órakor van; akkor is csak Feketelak felé; mehetne ugyan Szentivánra, de fene rossz az út és 25 km.; tehát Feketelakra megy, onnan meg csak Kékesre mehet, tehát 29-én délelőtt fog ideérkezni!

— Kicsoda? — szólalt meg a hátunk mögött egy mély hang. Az őrsparancsnok ur volt, aki észrevétlenül lépett a szobába.

Felugrottunk.

— A százados ur, — bökte ki Vojcsik akaratlanul.

— Vojcsik, Vojcsik, maga mindig rémeket lát! — intette le a tiszthelyettes ur.

— A Szélpali, tiszthelyettes ur, alázatosan jelentem.

— Hagyja csak Vojcsik — szakította félbe a tiszt-helyettes ur — tudhatná már, hogy Szélpál egy rémhir-terjesztő ember. Csak azt akartam mondani, hogy holnap-után tartom meg a szokásos szombati vizsgákat.

Azután jó éjszakát kívánt s otthagyt bennünket.

Alig hogy elment, jött Kakas törzsőrmester ur s látva a felette csendes hangulatot, mosolyogva jegyezte meg: »No, ugye, gyerekek, mégis csak jó forgatni egy kicsikét azt a Csüsz?!

Azután lefeküdtünk. Azaz nem mindnyájan. Szélpali még fennmaradt. Levelet akart írni. Boritékja nem volt s Vojcsiktól kért kölcsön. Vojcsik szívesen adott egy szép galambos boritékot, de megjegyezte, hogy jobb volna, ha hagyná a levélírást s lefeküdné, mert holnap hajnalban kezdődik a munka.

— Hadd csak Vojcsik — nyugtatta meg Szélpali az aggodalmaskodót, miközben leszedte a csokolózó galambokat a levélboritékról. — Feketelakra írok Szatyor Tamás csendőrnek, hogy milyen volt a szemle.

Ebben aztán Vojcsik is megnyugodott s nemsokára el is aludt. Én meg vártam Szélpalit, mert lámpánál nem igen tudok aludni.

Egyszer aztán csak halljuk, hogy Vojcsik elkezdte: »A csendőr az államhatalom képviselője, a törvényes rend és belső...« itt aztán megakadt.

— No, — mondja Szélpali — szegény Vojcsik te is jökor kezded tanulni!

Hanem már én is befejezem leveletem. Majd ha tul-estünk a szemlén, akkor újra írok s megírom, hogy sikerült-e. Addig is alázatosan üdvözlí az egész családjával együtt szerető unokaöccse

Persze Lőrinc gy. csendőr.

CSENDŐR LEKSZIKON.

22. **Kérdés.** Csendőrségi egyének hozzátartozóit, akik honvéd és közrendészeti kórházzal nem bíró állomáshelyen laknak, fogkezelés végett be lehet-e utalni olyan honvéd és közrendészeti kórházba, ahol fogkezelés van?

Válasz. Igen, ha orvosi bizonyítvánnyal igazolják, hogy a fogkezelésre okvetlen szükségük van. Az orvosi bizonyítványt át kell adni az őrsparancsnoknak, aki szolgálati uton a területileg illetékes honvéd vegyes dandárparancsnoksághoz terjeszti fel a beutalás iránti kérelmet s csatolja ahhoz az orvosi bizonyítványt.

23. **Kérdés.** A tettes éjnek idején behatol a károsnak nyílt udvarára s a nyitva levő ólból egy 150 pengő értékű sertést elhajt. Még az udvaron azonban tetten éri a káros, mire a tettes rákiált: Menjen innen, mert ugy kupán teremtem, hogy arról koldul! A káros visszavonulván, nem akadályozta meg sertésének kihajtását az udvarból. Mit követelt el a tettes?

Válasz. A tettes akkor, amidőn a káros sertését az ólból kihajtotta, befejezte a sertés ellopását. Cselekménye tehát eddig a Btk. 333. §-ába ütköző, a II. Bn. 1. §-a

értelmében az I. Bn. 48. §-a szerint minősülő lopás vétsége, tekintve azt, hogy az ellopott ingó dolog értéke nem nagyobb 200 pengőnél. Am a lopott dolog elvitelében tetten érték a tettest, mire kétségkívül a lopott tárgy megtartása végett megfenyegette a tettenérő kározt. A káros el is állt attól, hogy a tolvajt megakadályozza a lopott holmi elvitelében. Ez az utóbbi körülmény a tettes cselekményének büntetőjogi meghatározásában a Btk. 345. §-ára utal; e szerint tehát a cselekmény rablásnak tekintendő lopás büntette. Hogy a cselekményt e törvényhely szerint minősítsük, annak törvényes feltétele az, hogy a tettenért tolvaj a lopott tárgy megtartása végett erőszakot vagy fenyegetést használjon. Esetünkben a tolvaj szóbeli fenyegetéssel lépett fel. Mikor alkalmas a fenyegetés a Btk. 345. §-a megállapítására? Ezt megmondja a Btk. 347. §-a, midőn meghatározza a fenyegetésnek itt irányadó fogalmát. E szerint fenyegetésen oly cselekmény elkövetésével való fenyegetés értendő, amellyel a fenyegetettnek vagy hozzátartozójának, esetleg valamely jelenlevőnek élete, testi épsége vagy vagyona súlyos veszedelemnek van kitéve.

Kérdés tehát, hogy a tettesnek szóbeli fenyegetése ilyen fenyegetésnek tekintendő-e. Ezt az eset körülményeinek pontosabb vizsgálata alapján dönthetjük el. Tekintve azt, hogy a lopás éjjel történt, a tettenért tettesnek fenyegető szavai nagyobb sullyal esnek a mérlegbe, mert hiszen az éjszakai sötétség vagy homály miatt nem is lehet kellőleg ellenőrizni mozdulatait, nem lehet kellőleg megfigyelni, nincsenek-e a közelben büntársai, akik segítségére készek.

Elvileg ugyanis az a felfogásunk, hogy a pusztán szóbeli fenyegetés nem alkalmas a Btk. 345. §-a megállapítására, ha ezzel a fenyegetés beváltására mutató készség nem párosul, ha a fenyegető és fenyegetett közt testi erőbeli különbség van a fenyegetett javára vagy egyéb körülmények utalnak arra, hogy a fenyegetést nem kellett nagyon komolyan venni.

Ilyen bűnesetek nyomozásánál tehát nagyon gondosan és figyelmesen kell eljárni, mert a legapróbb részleteknek is döntő jelentőségük lehet. A birói gyakorlat ugyanis éles különbséget tesz a között az eset között, amikor a tolvaj menekülés végett azonnal erőszakot és fenyegetést alkalmaz és a között az eset között, amikor a tolvaj a lopott tárgy megtartása végett lép fel erőszakosan vagy fenyegetőleg, mert csak ebben az esetben állapítja meg a Btk. 345. §-át. Természetes, hogy a menekülő tolvajnak a menekülés érdekében kifejtett erőszaka vagy használt fenyegetése külön bűncselekmény jelenségét tünteti fel (hatósági közeg ellen való erőszak, testi sértés, személyes szabadság megsértése stb.), ezért a tettes külön és önálló bűnvádi felelősséggel tartozik.

24. Kérdés. *A m. kir. pénzügyminiszter által 1924. évi 5007. P. M. sz. a. a vadászjegyek és jegyverigazolványok illetéke tárgyában kiadott rendelet 26. §-a értelmében a rendelet ellen vétőkre adócsatás és pénzügyi kihágás miatt kiszabott pénzbírságnak és pénzbüntetésnek felerésze a feljelentőt, felerésze az államkincstárt illeti. Megilleti-e tehát ily cselekmények feljelentése esetén a kiszabott bírságok és büntetések fele a feljelentő járort is? S ha igen, mitől eljárást kell követni a befolyt összegből való részesedés végett?*

Válasz. Az idézett pénzügyminiszteri rendelet 24. §-a szerint mindenki köteles, ha a rendelet 22. §-ába ütköző

kihágások elkövetését felfedezi, a községi előjáróság utján jelentést tenni az illetékes pénzügyigazgatóságnak.

A rendelet 21. §-a pedig kötelességévé teszi a csendőröknek, rendőröknek, a közbiztonsági, törvényhatósági, városi vagy községi közegeknek, valamint a pénzügyőröknek, hogy azokat, akik lőfegyverrel vagy lóháton kutyákkal vadásznak, vadászjegyük felmutatására szólítsák fel.

Már most az a kérdés, hogy a csendőr-járőr, akinek szolgálati kötelessége az ilyen ügyekben eljárnia s az elkövetett törvényszegésekről az illetékes hatóságokhoz jelentést tennie, a rendelet 26. §-a szempontjából feljelentőnek tekintendő-e.

A rendelet maga e tekintetben semmiféle megkülönböztetést nem tartalmazván, megállhat az a magyarázat, hogy a befolyt pénzbírságok és pénzbüntetések felét az észlelt kihágásokról jelentést tevő csendőrök is jogosan igényelhetik.

Minthogy a pénzbírságokat az illetékes pénzügyigazgatóság szabja ki az adócsalások esetében és a pénzügyigazgatóság közbenjövete szükséges a rendes bírósági eljáráshoz s egyébként is a kiszabott büntetésekről a pénzügyigazgatóság köteles nyilvántartást vezetni, a megfelelő részesedés dolgában az illetékes pénzügyigazgatósághoz kell fordulni. Természetes, hogy a csendőr-járőr e tárgyban nem léphet a pénzügyigazgatósággal közvetlen érintkezésbe, hanem csak osztályparancsnoka útján.

Minthogy egyébként a rendeletnek parancsoló intézkedése az, hogy a befolyt bírság és pénzbüntetés fele a feljelentőé, a pénzügyi hatóságok hivatalból kötelesek azt az érdekelt félnek eljuttatni, ha ugyan az a nézetük, hogy ez a részesedés a hivatali kötelességükben eljáró hatósági személyeknek is jár. Mindenestre azok az örsök, amelyek ebben a kérdésben érdekelve vannak, jól teszik, ha a kérdés tisztázása végett megfelelő jelentést tesznek szolgálati uton.

25. Kérdés. *A Szul. 601. pontjának 2. bekezdése alapján beszerzett általános térképre vonatkozólag nem intézkedik az utasítás oly tekintetben, hogy a szárnyparancsnoknak mit kell abba berajzolni. Kérdés, hogyan kezelje a szárnyparancsnok a vármegye általános térképét?*

Válasz. A vármegye térképére a szárnyparancsnoknak azért van szüksége, hogy a látóköre legalább a megye területére is kiterjedhessen. A szárnyát részleteiben is ismernie kell, a tereptárgyakig menőleg. Viszont az is természetes, hogy a vármegye területén elhelyezett osztályparancsnokság, szomszédos szárnyparancsnokságok és örsparancsnokságok székhelyeit is megjelöli az általános térképen, csendőrségi szolgálati szempontból így a vármegye térképe tökéletesebb tájékoztatást nyújthat számára, de hogy abba mit kell belerajzolni, az nincs meghatározva. Ha semmit sem rajzol bele, az sem baj, az utasítás csak azt követeli, hogy az általános térkép is kéznél legyen arra az esetre, ha éppen szükség lenne rá.

26. Kérdés. *Ha valakit, aki a nősülési engedélyt megkapta, mielőtt a házasságot megkötne, más kerület állományába helyeznek át, az illetőre nézve érvényes-e a volt kerületi parancsnokságtól nyert nősülési engedély?*

Válasz. Igen. Ha egyszer megkapta a nősülési engedélyt, azt azért, mert a házasság megkötése előtt más kerület állományába helyezték át, elvenni nem lehet. Volt kerületi parancsnoksága az illetőt bizonyára már mint a nős létszámra számított, mint nősülési engedéllyel ellátott adta át az új kerületnek. Ez a nősülésre vonatkozó rendelkezésekben lefektetve nincs, de a kérdés természetesen voltánál fogva ezt nem is szükséges külön kimondani.

*A Corvinok lándzsáját megragadva, robbanj ki ősi fészkeből. Magyar, pattanj föl aztán fekete lovadra s szállj viadalra a szabad napért.
(Carducci, olasz költő. 1835—1907.)*

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Egy utazó-betörő elfogása.

(A „Csendőrségi Lapok“ nyomozási pályázatán dicséretet nyert pályamű).

Irta: JÄNZER MÁRTON tiszthelyettes (Tápiószele).

Nyomozta a tápiószelei örs.

1927. évi március hó közepe táján dr. Vicián István tápiószelei lakos, földbirtokos a tápiószelei örsön megjelenve, panaszolta, hogy a laktanya szomszédságában álló kastélyába, azon idő alatt, míg ő családjával huzamosabb ideig távol volt, ismeretlen tettes álkulccsal behatolt és onnét könyveket és értékpapírokat 440 pengő értékben ellopott.

Ez ügyben a nyomozást Farkas Mátyás tiszthelyettes, örsparancsnokhelyettes és Klein Árpád csendőrből álló járőr vezette be. A helyszíni szemle alkalmával megállapította a járőr, hogy a tettes tolvajkulccsal dolgozott s a kastély összes helyiségeit végig kutatva, mindent alaposan felforgatott. A könyveken és részvényeken kívül hiányzott még egy, az ágyból kifordított és kiürített szalmazsák fele, melybe a tettes valószínűleg a 40 kg. súllyal bíró könyveket csomagolta be. A lopás napját megállapítani nem lehetett, éppúgy a tettes kilétét sem.

Ugyancsak e hó 24-én Matolcsy Miklós budapesti egyetemi magántanár, farmosi lakos az örsöt telefonon arról értesítette, hogy aznap délelőtt külön álló, lakatlan kastélyában betörők jártak és a szekrények felfeszítése után leánya ott őrzött kelengyéjét csaknem teljes egészben elvitték. A kelengyén kívül a tettes ezüstneműt is lopott, továbbá egy férfi öltönyt, melyet az előző napokban hagyott vissza a kastélyban orvos fia. Panaszos természetesen részletesen felsorolta, a panaszt felvevő (emlékezetem szerint) Farkas tiszthelyettes pedig jegyzékbe foglalta az ellopott holmit. Az ellopott tárgyak között volt egy sárga bőrtokba zárt tábori látcső is, mely ugyancsak a panaszos fiának tulajdonát képezte. A kár összesen 3500 pengőt tett ki.

Ezen eset nyomozására ugyancsak Farkas Mátyás tiszthelyettes, Klein Árpád csendőr, továbbá Bátor Lajos és Magyar István őrmesterekből álló járőr vezényeltetett ki, de a nyomozás itt sem vezetett eredményre. Csupán annyit sikerült a járőrnek megállapítani, hogy a lopás előtti napon 16 óra körül a kastély közelében lakó Káplár Józsefné cselédasszonytól egy idegen férfi érdeklődött aziránt, hogy a kastélyban ki lakik. E férfi a közeli vasúti megállótól jött egy akkor Budapest felől érkező vonattól. Termete középmagas, sovány, haja és felfelé álló bajusza barna s feltűnően a szemére húzott, elől lecsapott szélű fekete kalapot, pantallót, fűzős cipőt és térdig érő fekete felöltőt viselt. Bal hóna alatt pedig egy sárgabőr, üres aktatáskát szorongatott. Megállapította a nyomozást végző két járőr, hogy a kastélyba való behatolás ez esetben is álkulccsal történt. Megtalálták a padlón a tettes lábnyomait is és biztosították annak épségben maradását.

Alig telt el egy hét, április hó 2-án korán reggel

Kohn Lipót tápiószelei fakereskedő jelent meg az örsön azzal, hogy az éj folyamán a fatelepén levő lakatlan iroda ajtaját valaki fel akarta ieszíteni, de nem sikerült. Majd az illető az irodával szomszédos szobának szintén a telepre nyíló ajtaját feltörte s a szobából az irodába nyíló ajtó egyik üvegtábláját benyomta és belül a zárban levő kulcs elfordítása után az irodába behatolt. Ott az íróasztal fiókját feltörte, abból 400 pengő papírpénzt, valamint a falon lógó sárgabőr férfi kabátot és egy férfi sált ellopott.

Farkas Mátyás tiszthelyettes és Pomázi Károly csendőr a panasz után azonnal a helyszínére sietett, hol a káros által bementeteken kívül a fatelepen elhanyagva egy tekercs 2 fillérest és 3 darab tolvajkulcsot talált. Tettes a 2 méter magas kerítésen át jött be az udvarra, a lopás elkövetése után ugyancsak ezen az úton távozott. A lábnyomokat itt is fellelta a járőr és biztosította azokat.

Ez eset nyomozásánál Farkas tiszthelyettesnek sikerült megállapítani, hogy a Matolcsy-féle betörés előtti napon látotthoz hasonló egyén a Kohn-féle betörés előtti napon Tápiószelén egyik kocsmában időzött. Ez irányban tovább puhatolva, járőr megállapította, hogy a lopás éjjelen 1 óra körül a gyanus idegen sárga bőrkabátban, sállal a nyakán és barna aktatáskával a hóna alatt a községházánál levő kisbírók szobájában megjelent és busás borralaló fejében előfogatot kért Ceglédre, melyet az egyik kisbíró nyomban elő is kerített.

Lesták Illés kocsin Tápiószeléről az idegennel Ceglédre, a Korona-szálló elé hajtattott, hol az a kocsist kifizette és elbocsátotta. Ez irányban tovább nyomozva, megállapítást nyert, hogy Lesták Illés fuvarosnak ezen gyanus utasa rövid idővel a kocsit elbocsátása után a szállóban szobát kért, ez alkalommal azonban a bőrkabát és sál már nem volt rajta. Kezében aktatáskát és egy csomagot tartott, magát mint Grósz Emil nagykarolyi illetőségű ügynököt vezette be a vendégkönyvbe. Másnap reggel 8 óra körül az állomásra ment és elutazott. A járőr valószínűnek tartotta, hogy Grósz a szállóba való betérés előtt a bőrkabátot és sált becsomagolta, hogy külsején változást idézzen elő. Utána a további nyomozás meddő maradt. A járőr, illetve az örs megtette az utasításszerű elfogás iránti intézkedéseket, elsősorban értesítette a román és szerb elszakított területekhez közel eső, a vasútvonal mentén fekvő városok rendőrkapitányságait.

Amíg Farkas tiszthelyettes a Kohn-féle betörésben nyomozott, én, a tápiószelei örs parancsnoka, Magyar István őrmester és Klein Árpád csendőr a Matolcsy-féle betörés pótnyomozásával voltunk elfoglalva. Altalunk a kastélyban újlag megejtett helyszíni szemle alatt káros neje a verandaszobában levő 8 fiókos íróasztal egyik fiókjából egy 45 cm. hosszú feszítővasat, egy nagyobb kovácsolt tolvajkulcsot és egy cipőgombólóból készült biztonsági lakat nyitására szolgáló tolvajkulcsot adott át azzal, hogy e dolgokat két másik nagyobb, ugyancsak kovácsolt tolvajkulccsal együtt, az első helyszíni szemle után, midőn a felforgatott szobákat rendezte, ugyanabban a fiókban leánya vállkendőjével letakarva találta. A szobarendezés- és ajtójavításokhoz id. Ruzicska István farmosi lakos, konvenciók kovács és lakatost vette igénybe, kinek a talált betörőszerszámokat megmutatta. Ruzicska a két nagyobbik tolvajkulcsot gondolkodás nélkül a magáénak vallotta és el is vitte.

Ruzicska az elvitt két átkulcsot nekünk átadta és azokhoz való tulajdonjogát továbbra is fentartotta. Hogy azok műhelyéből hogyan kerültek ki és mikép jutottak az idegen szerszámokkal együtt a betörés színhelyén levő asztalfiókba, azt egyelőre megmagyarázni nem tudta. Tovább nyomozva, Ruzicska feddhetlen előéletű s tisztességes embernek bizonyult. ki károsnak már régi konvenciók kovácsa volt. De gyanut keltett maga iránt azzal, hogy feltűnően bele akarta keverni

ebbe az ügybe a káros egyik gyógyszerész-gyakornok fiát. Szerinte ugyanis, ha ez a fiú itthon tartózkodik, állandóan fűr-farag és álkulcsokat is szokott készíteni. Ezen állítása részben valónak is bizonyult, mert a fiú kedvtelésből tényleg foglalkozott lakatos munkákkal, de a fiókban talált dolgokról nem tudott semmit és a családtagok sem akartak arról hallani sem, hogy a gyanu a fiúra terelődhesse.

Eszerint a gyanu Ruzicska ellen erősödött ugyan, de helyesen következtetve, mégsem lehetett ő a tettes. Mert ha a szerszámokat ott is hagyta, nagyon valószínűtlen, hogy később minden kényszer nélkül azok tulajdonosának vallja magát. Fenmaradt továbbra is az a kérdés, miért ismerte el ezt a két kulcsot a magáénak és miért keverte az ügybe a káros fiát? E kérdést tisztázandó, megtudtuk, hogy Ruzicskának egy másik örs körletében van egy ifj. Ruzicska István nevű eladósodott fia, ki szintén géplakatos és családjával nagy nyomorban él. E fiú a közelmúltban álkulccsal atyja házába behatolt, a zárt szekrényt kinyitotta és fehérneműt akart lopni, de atyja tetten érte. A fiú azóta is többször felkereste atyját, műhelyében segített, de a lopás előtt néhány nappal a káros kastélyában is végzett lakatos munkát atyja helyett.

Egybevetve ez adatokat id. Ruzicska viselkedésével, felmerült s erősödött most már az a gyanu, hogy ifj. Ruzicska atyja műhelyében dolgozva, attól a két álkulcsot ellophatta, kiegészítette vele a saját szerszámait és úgy követte el a lopást. Id. Ruzicska viszont később már sejthette ezt és azért iparkodott a káros fiát belekeverni, hogy a saját fiát, ha az tényleg bűnös, mentesítse. A két kulcs tulajdonjogát most már vissza nem vonhatta.

Végeredményben az a vélemény alakult ki a járőr minden tagjában, hogy ifj. Ruzicska alaposan gyanúsítható, mert alibijét sem tudta igazolni s ezért a járőr az ifjabb Ruzicskát előzetes őrizet alá vette. Lehetségesnek látszott, hogy a szerszámok egy részét magával hozta, a másik részét atyja műhelyéből lopta el. Id. Ruzicska, mert állandóan dolgozott a károsnál, a szerszámok első ízbeni felmutatása után azt gondolta, hogy a két álkulcsot munkaközben a kastélyban felejtette és valaki a házbeliek közül, hogy el ne kallódjanak, betette a többi holmival együtt a fiókba. És mikor később látta, hogy a kulcsok miatt baj lett, állítását visszavonni már nem merte.

Időközben a nagykorösi rendőrség az állítólagos Grosz Emilt az örs megkeresése alapján épp akkor fogta el, midőn, ki tudja már hányadik betörését kísérelte meg. Az örs által leadott köröztetés óta Szegeden és Nagykörösön mintegy 6 betörést és kasszafúrást bonyolított le. Elfogásakor a Kohn-féle bőrkabát és sál rajta volt, sárga aktatáskájában pedig egy »Spirál« kasszafúrógép, 14 acél-fúróval, egy 35 cm. hosszú feszítővas, egy csomó álkulcs és tolvajlámpa volt elhelyezve, így a lopást tagadni nem is tudta. De most már nem Grosz, hanem Dalvölgyi Lóránt nevet vette fel és ezt okmányokkal is igazolta.

Telefonértesítésre Farkas tiszthelyettes Dalvölgyit az örsre kísérte, mi pedig szintén bevonultunk az örsre és pedig a fiatal Ruzicskával együtt, aki — ki kell emelnem — csak azért tartottam előzetes őrizetben, mert súlyos gyanuok forogtak fenn ellene. Személyes meggyőződésem ez ellen szolt és Dalvölgyi elfogásának hírére megörültem, hogy a nyomozás majd más irányba terelődhet. De mert az sem látszott kizártnak, hogy az ifj. Ruzicska és az elfogott Dalvölgyi között nem áll-e fenn valamilyen összeköttetés, meggyőződésem ellenére sem bocsáthattam egyelőre a fiatal Ruzicskát szabadon. Utasítottam Farkas tiszthelyettest, hogy Dalvölgyit kísérje Farnosra és ott Káplárnéval szembesítse, hátha felismeri benne azt a bizonyos pesti utast. Egyben a lábnymokat is hasonlítsa össze. Remény-

kedésünk azonban nem vált valóra. Káplárné nem ismerte fel Dalvölgyiben azt a bizonyos idegent, aki annak idején nála a kastély lakói iránt kérdezősködött.

Most elővettem Dalvölgyi batyuját és miközben azt átvizsgáltam, eszembe jutott, hogy Dalvölgyin nem olyan ruha van, mint amilyenben a Káplárnétól érdeklődő férfi volt öltözve. Azon volt cipő, pantalló, fekete lecsapott szélű kalap és felfelé álló bajuszt viselt, míg Dalvölgyin új csizmanadrág, Szegeden lopott új csizma és új szürke kalap van. Bajusza is nagyon lelógó, de a táskát sem vitte el a járőr a szembesítéshez. Dalvölgyi batyujában volt elég öreg ruha meg cipő is, tehát át kellett öltöztetni. E határozat Dalvölgyit kellemetlenül érintette, mert némi színváltozást lehetett rajta észrevenni. Később meg is mondta, hogy ez a felesleges toalettcsinálás meglepte és nyomban érezte, hogy ez fogja vesztét okozni.

Mosdótál, bajuszkötő stb. hamarosan előkerült, a többivel is egy-kettőre készen voltunk. Most már Ruzicska hátrahagyásával én kísértem át Farnosra. Persze az aktatáskáról sem feledkeztünk meg, amit most Dalvölgyi a hóna alatt szorongatott. Így vezettem Dalvölgyit Káplárné elé. Alighogy nevezett meglátta, nyomban felismerte s oly határozottsággal, hogy esküvel is hajlandó volt megerősíteni, hogy ez az a pesti utas. Hogy délelőtt miért nem ismerte meg, arra Káplárné csak annyit mondott: »Nem így nézett ki«.

Dalvölgyinek természetesen első dolga volt kijelenteni, hogy Farnoson életében sohasem járt és Káplárnét most látja először. Ezen állítása mellett megmaradt akkor is, mikor cipője pontosan a lábnyomba beleillett.

A járőrnek nem maradt más hátra, mint szembesíteni elsősorban a vasúti személyzettel s azután mindenkivel, aki a kastély körül lakott. Nappal járt arra s láthatta őt bárki. Dalvölgyi nem tudhatta, hogy a szembesített mit mondott róla s így közel egy tucatnyi egyénnel való szembesítés után nagyon ideges lett. Betérve a község házához, feltártam előtte, hogy többen látták a lopás előtti napon itt Farnoson, tehát nincs értelme a további tagadásnak. Dalvölgyi végül is azzal kezdte beismerő vallomását, nem hitte volna, hogy Káplárnénak ilyen jó memóriája van, de attól is tart, hogy a vasutasok is felismerték, mert ő is felismerte azokat. Ennek alapján beismerné ő a lopást, ha a lopott holmi előadását a járőr nem követelné. Közben megmagyarázta a járőrnek, hogy a pusztá beismeréssel úgy sincsen segítve a dolgon, mert az ügyészség előtt úgy is vissza fogja vonni. A lopott holmit pedig előadni nem tudja már és ennek előbb-utóbb rossz vége lesz.

Most megmagyaráztam neki, hogy a lopott holmik nélkül is nagyon szépen rá lehet bizonyítani a lopást, úgyhogy beismerését hiába fogja visszavonni. Eddig tagadta még azt is, hogy valaha Farnoson lett volna. Ha ez így van, mondja most meg, hogy az elébe letett csomagban mi lehet? Ami benne van, az a lopás színhelyén egy íróasztal fiókjában találtatott és azt a tettes hagyta ott. Ha a tartalmát megtudja mondani, akkor felesleges, hogy a lopást beismerje. Némi gondolkodás után, közben előkerített két tanu előtt, hajszálpontosságra megtudta mondani, hogy hány darab, milyen nagyságú és formájú szerszám van a csomagban. Benne volt a Ruzicska-féle két kulcs is, de azokat is felsorolta, mert minden darabot ő készített. A szerszámokat azért hagyta hátra, mert a lopott holmival egyenesen még aznap Budapestre utazott, hol a csomagvizsgálatnál, ha a szerszámok is nála vannak, feltétlenül lefűlelték volna. Ezt pedig el akarta kerülni. Ezt követőleg a kastélyban lefolytatott helyszíni szemlénél is a legkisebb darabig felsorolta a hiányzó dolgokat. Pontosán megmondta, hogy mi hol volt és melyik szekérnyban vagy fiókban mi maradt hátra.

Most már belátta ő is, hogy a lopás bizonyításához nincs szükség az ellopott holmira. Némi öröm is látszott rajta, mintha a lopott holmikat most már biztonságban tudná. Pedig csak ezután következett az, amit már nem igen várt.

Hogy a lopott dolgok rejtekhelyének megtagadásaig Dalvölgyivel mennyit kellett foglalkozni, leírni nagyon hosszadalmas volna. Csak annyit kívánok megjegyezni, hogy hasonló kaliberű bűnöző kevés akad. De mikor néhány nap múlva látta, hogy sehogysem szabadul, akkor eszébe jutott a Sziv-utcai zálogház is, melyet a járőrrel Budapesten úgy kerülgetett, mint macska a forró kását. A férfi ruhák és cipő kivételével e zálogházban minden egyes darab meg is került. A még hiányzó férfi ruhák és cipőre nézve előadta, hogy azokat Szegedről egy ismerős csempész kollégájával — mert mellékesen ezzel is foglalkozott — átküldte elszakított területen lakó édesanyjához. Ezt teljesen tisztázni nem sikerült, mert a szomszédos állam közegeivel nem lehetett érintkezésbe lépni.

Tisztázatlan volt még a Vicián-féle betörés. Mert Dalvölgyi az eddigi nyomozás során elég könnyelműen kijelentette, hogy a lakatlan úri kastélyok iránt nagy vonzalmat érez, ezen betörés elkövetőjét is Dalvölgyiben véltük felfedezhetni. Itt azonban minden támpont hiányzott, végül is egy jó ötlet jött segítségünkre.

Dalvölgyi ugyanis elmondotta azt is, hogy van neki Budapesten egy vadházastársa és egy két éves fiúgyermek is. Mielőtt az ügyészséghez kerülne, nagyon szeretné látni gyermekét. Sejtve, hogy ez az a húr, melyet Dalvölgyi puhítására meg kell pendíteni, megígértem neki, hogy ha a Vicián-féle betörést beismeri — hisz az ott végzett munka úgyszólván ő reá vall — az ellopott dolgokat pedig előadja, a járőr alkalmat fog találni arra, hogy gyermekétől elbúcsúzhassék. Sőt a küszöbön álló husvétra való tekintettel, a járőr időszerű ajándékot vesz és azt ő maga átadhatja fiának.

Igaz, hogy fenti eljárás járőr részéről ígéret volt, de talán még sem olyan, amelyet az utasítás tilt. Annyi bizonyos, hogy Dalvölgyi ennek fejében ismerte be ezt a betörést is, melyet március 7-ére menő éjjel követett el. Megkerült a 10 kötet könyv is, melyek Budapesten egy forgalmas körúti üzletben eladás végett voltak kitéve.

Volt Dalvölgyiben annyi humor, hogy a könyveket mint dr. Vicián István adta el, igazolva magát egy házassági anyakönyvi kivonattal, melyet ugyancsak káróstól lopott és még most is tudta, hogy a kivonatban a menyasszony Zubek néven szerepelt. A kivonatot és az értékpapírokat még március elején a lopás után megszemmisítette.

Dalvölgyi az átadás előtt az egyik budapesti rendőrszobán kisfiával is találkozott és elég meglehető jelenet folyt le köztük, különösen mikor házastársa, kivel már 7 év óta él, megtudta, hogy a Dalvölgyi nem is Dalvölgyi, hanem Gulyás Árpád, mely becsületes nevéhez ezelőtt 8 évvel lett hűtlen.

Végül vissza kell térni Ruzicskáékra is. Az ifjabbik szabadon lett bocsátva, az idősebbikről pedig kiderült, hogy azért vallotta magának a két tolvajkulcsot, mert azokat tényleg a magáénak gondolta. Csak mikor látta, hogy milyen bajt idézett elő gondatlanságával, jött lassan tudatára annak, hogy tévedett. Tévedését azonban a járőr előtt már nem merte beismeri.

E pótnyomozás március 27-től április hó 15-ig tartott, az irodai folyó ügyek elintézésére szentelt kisebb-nagyobb megszakításokkal. Gulyás Árpádot a pestvidéki kir. törvényszék 3 évi fegyházra ítélte.

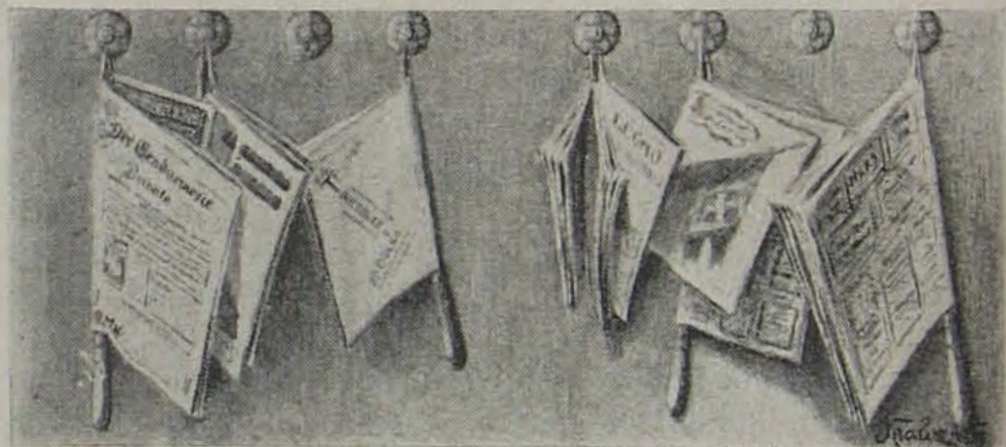
Leirtakból azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy nem

elegendő egy gyanúsított tettes kézrekerítésére csak a szomszédos, esetleg ezenkívül még a közeli csendőrörsöket és rendőrhatalóságokat távbeszélőn megkeresni. Ügyszólván nem is lehet határt szabni az ezirányú intézkedéseknek. Ha Gulyás Nagykörösön kézre is került volna, ez még nem hozta volna meg fentebbi betöréses lopásoknak kiderítését, ha az örs megkeresését az ottani rendőrség nem kapja meg.

Megtanuljuk továbbá azt is, hogy a helyszíni szemle megejtésénél soha nem lehetünk eléggé alaposak. A betörőszerszámokat olyan szobában elhelyezett íróasztal fiókjában találta meg a káros neje, mely szobából a tettes nem vitt el semmit és éppen azért járőr nem is vizsgálta azt át tüzetesen.

Ez hiba volt, mert ha a betörőszerszámok már a nyomozás elején előkerülnek, Ruzicskának nem lett volna módjában tévedni, vagyis nem mondhatta volna azokat a kulcsokat a magáénak. És akkor sem ő, sem fia ártatlanul gyanuba nem kerülnek és a meghurcoltatástól meg lettek volna kímélve. De a pótnyomozó járőr is rengeteg fáradságtól menekül, ha a nyomozásnál Ruzicskáék nem jönnek szóba.

Nem lesz talán céltalan külön még kiemelni Gulyás átöltöztetését. Itt beigazoltnak látszik, ha más értelemben is, a közmondás, hogy: »ruha teszi az embert«. Szinte érthetetlen, hogy Káplárné nem ismerte fel Gulyást annak jobbik ruhájában, holott az ember ugyanaz volt. Épp azért nem végzünk érdemtelen munkát, ha a gyanúsítottat szembeállításakor olyan külsőben állítjuk a tanu elé, ahogyan annak azt első, illetve a kérdéses alkalomkor látnia kellett.

LAPSZEMLE.

(Spanyolország) Revista Técnica de la Guardia Civil.
1928 december.

A címkép *Sanjurjo* (Szanhurló) tábornokot, a spanyol csendőrtestület új vezérigazgatóját (A csendőrség főparancsnokát »vezérigazgató«-nak, »Director general«-nak nevezik a spanyolok. Szerk.) mutatja be, aki az afrikai háborúban annyira kitüntette magát, hogy a marokkói Rif-hegység után Rif márkija címet kapta. Elődje a csendőrtestület éléről a legfelső katonai ítélőtanács elnökévé lépett elő.

A novemberi füzet teljes szövegében közölte az új 1928-as büntetőtörvényt. Együttal értesítette az olvasókat, hogy a csendőrséget érdeklő fejezetekről a lap külön magyarázatokat fog hozni. Ez a magyarázó sorozat a bűncselekmény fogalmának ismertetésével kezdődik, legyen az személy vagy tárgy ellen irányítva. Az új törvény fokozatosan bünteti az indítványozást, összebeszélést, kihívást, kísérletet és a végrehajtást.

José Estarás Ferro (Hozé Esztarász) parnok-tanár a csendőrtestület tekintélyéről ír egy esetet, amelyben egy leszerelt csendőr minden egyéb ajánlólevél nélkül csak azért kapott jól fizetett bizalmi állást, mert beigazolta, hogy a csendőrtestületben szolgált.

José Pastor (Hozé Pasztor) őrnagy folytatja a kriminológiáról és az azonosításról írt cikksorozatát. A jelen közlemény az ujjlenyomatok ismertetésével és ferde világitásban való legalkalmasabb felismerésével foglalkozik. Magyarázatot fűz a ferdén jövő sugarak elméletéhez.

J. O. P. Az előbbi füzet »Gonosztevők« rovatában egy »álcázott rabló«-históriát kezdett elbeszélni Esztremadura vad hegyvidékének rablóvilágából. Most befejezi a történetet. A Valenciából hívott csendőrrjárőr Manuel Chamizo (Csamiczo) Mateos vezetése alatt csakhamar rájött, hogy a belülről elrekesztelt kastélyba a rablók csak egy bentlévő cinkostársuk segítségével juthattak, akit hamarosan azonosítottak egy, 25 év óta a házban lévő szolga személyében. Ennek segítségével azután sikerült az egész bandát kézrekeríteni.

Ezután következnek: Vadász és halász naptár, gazdasági tanácsok, a Manzanárezs-folyó pisztrángjairól írt tanulmány, a legfelsőbb ítélőszék határozata idegen tulajdonon folytatott vadászat tárgyában.

A csendőrség dicső tettei közül *Osuna* (Ozuna) alezredes elmondja Malpelo Gómez csendőr történetét. 1911 szeptember 9-én fáradságos szolgálat után az egész csendőrségnek ki kellett vonulni lázadó bányamunkások ellen. Az őrsvezetőnek sikerült az ezernyi tömeget csendre és egy 10 tagú bizottság kiküldésére bírni. Békés tárgyalás helyett azonban maga a bizottság támadt váratlanul fegyverrel a csendőrök ellen. Az őrsparancsnok elesett, két csendőr súlyosan megsebesült. A negyedik csendőr — Malpelo Gómez — szintén lövést kapott ugyan, de annak dacára hirtelen letérdelt elesett parancsnoka mellé és tüzelni kezdett a tömegre. Az ellenszegülők közül 4 elesett, 20 megsebesült, a többi megrettenve hátrált meg a bátor csendőr elől, aki ilyen drágán árulta az életét. Kitüntetést kapott és a legmagasabb nyugdíjat. Ma is él.

A csendőrtestület kiváló jogásza *dr. Teobaldo Guzmán Muñoz* (Munjocz) az év elején a legfelsőbb hadi és tengerészeti törvényszék előtt egy csendőrt védett, aki szolgálatban egy, az elfogás ellen fegyverrel védekező, menekülő mezei tolvajt lelőtt. A védelmet a következő törvényrendeletekre alapította: 1. A letartóztatás a csendőr kötelessége. 2. A fegyveres hatalomnak mindenki engedelmességet tartozik; ennek tehát joga van engedelmisséget követelni. 3. Hogy ellenkezést megtörjön vagy engedelmisséget kérészközljön, a csendőrnek jogában áll fegyverét az előírt módon használni.

Hasznos tudnivalók között a lap rendeleteket ismertet az útforgalmi adókról, a forgalomban lévő savakról (lúgról), a kölcsönösségen alapuló segélyegyletekről, fegyverek adásvételéről.

Garrigos százados a löversenyekről merithető tanulságokról ír és azok értékesítéséről a jövő évi versenyeknél.

Krónika rovat: Új csendőrkirendeltség Peruban; a »csendőrelölt« (zsebkönyv); a »káplár« (brigadéros) vizsga.

A büntetések csökkentése érdekében az új büntetőtörvénykönyv bizonyos esetekben »elővigyázati letartóztatást« ír elő. A lap ismerteti az illető törvénycikkely rendelkezéseit.

Éjjeli tájékozás a csillagok segítségével.

Nyílt rovat: 2 cikk a csendőrsők telefonösszeköttetéséről egymás között; a Jótékonysági kereszt (kitüntetés); a nyugdíjintézmény; a kerékpár és motorkerékpár bevezetése a csendőrségnél; csendőrök családtagjainak viselkedése.

Az egészségügyi hatóságok személyzete (orvosok, gyógyszerészek, állatorvosok) arcképes igazolvánnyal való ellátásról szóló rendelet.

Csendőrbíróságok felállítása Madrid és Barcelónában. Új törvényrendelet 1928-ból.

Lorenzo Gomez Martinez a cigányok ellenőrzéséről leírja személyes tapasztalatait, mint feleletet egy előbbi (224. szám) cikkre.

1928 november 20-án ünnepélyesen felszenteltek Santanderben egy új csendőrlaktanyát.

A túlságos dohányzás káros következményei között a legveszedelmesebb a részbeni, sőt a teljes vakság. Szerencsére ez a vakság rendszeren csak ideiglenes és teljesen elmúlik, ha abbahagyjuk a dohányzást.

A spanyol királyi induló történelmi eredete.

Melléklet: Törvénygyűjtemény III. füzet. Fegyverrel elkövetett bűntények. Kölcsönös segélyező-társulatok a hadseregben. Belső és interurbán autóforgalom. Külföldi autók. Tartalékos és nyugdíjas tisztek ellátása. Jövedelmi adó. A nyomozás titokban tartása és más kisebb rendelkezések.

(Olaszország) *La fiamma fedele* (fedele) 1928 december 15. szám. (»A hű láng«, illusztrált havi folyóirat a csendőrség számára. Megjelenik minden hó 15-én. Előfizethető a postánál. Hat év óta áll fenn.)

Carlo Mannucci lovag (Karlo Manuccsi) tanár, a lap igazgatója, akit a csendőrök »atyjuknak« neveznek, búcsúlatot ír a múltó évhez és boldog új évet kíván.

1928 november 18-án *Ventimiglia* (Ventimilja) — Genua mellett, az olasz Rivierán fekvő városka — méltó ünnepélyt rendezett kötelességük teljesítésében hőiesen viselkedett csendőrök tiszteletére. 1926-ban éjjel betörök ellen vívott harcban a Ventimiglia-i őrs két csendőre megsebesült, egy csendőr és egy fasiszta milic-katona elesett. A három csendőrt Ő Felsője az ezüst érdemkereszttel tüntette ki. A két életben maradt csendőr ünnepélyes felékitése egyszerre történt a márvány emléktábla leleplezésével, melyen a község tanácsa a két elesett hős emlékét megörökítette. Az emléktábla a csendőrlaktanyát díszíti, felirata: »Ruhában különbözőek — Lélekben és hűségben egyikek!«

Ravella faluban 1928 márciusban két csendőr szolgálatban reggel 3 óra felé felszólított több embert, hogy távozzanak a kocsmából. Ezek engedelmeskedtek, de az egyik közülök hirtelen visszatért és három revolverlövést adott le a csendőrökre. Az egyik csendőr meghalt. A törvényszék felmentette a gyilkost »elmezavar« címén az emberölés vádjától és csak 3 évi elzárásra ítélte ellenszegülés miatt. A lap perújítást követel a csendőrség érdekében.

Giovanni Burocchi (Dzsováni Burokki) csendőrsparancsnok emlékét — akit felkelők lelőttek és utólag Ő Felsője arany katonai éremmel tüntetett ki — versben örökíti meg a lap.

Pasquale Costanzo (Paszkále Kosztanczo) *Garella* szentbeszédet tart a közelgő karácsony alkalmából, a kereszténység eme legszebb ünnepének jelentőségéről.

Casu (Kazu) Benjámín csendőrkáplár a győzelem 10-dik évfordulójára poétikus megemlékezést írt az elesett testvérekről, akik nem hiába estek el, mert Itália a Duce (duce) vezetése alatt megtisztult és megújodott. — *D'Ari Alberto* ugyancsak a győzelmi napról, 1918 november 4-ről ír, miközben 4 elesett testvéréről emlékezik meg.

A »*Megjegyzések*« rovat a miliciákkal foglalkozik. A feketeingeseknél lassanként ugyanazokat a rendfokozatokat vezetik be, mint a hadseregben. Az összes miliciáknál ugyanazok a fegyelmi rendszabályok érvényesek, mint a hadseregben. Végül a legújabb, az országúti milícia kiegészítését és kötelességeit ismerteti a rovat. Egyelőre 182 őrsöt állítottak fel, mindegyik 1 torpedóautóval ellátva. Allomány 3 ember, automatikus pisztollyal felfegyverezve.

Monga Etio a csendőr kofferjéről ír melankólikus szemlélődést, amely az első perctől kezdve mindvégig elkíséri a csendőrt pályafutása alatt.

G. Cora (Kóra) kis stilusgyakorlatot közöl az elválás fájdalomáról.

Garimberti R. egy vessző (írásjel) fontosságáról közöl kis történetet, melynek hőse egy római kanonok, csak egy vessző miatt nem lépett elő bibornokká. Új palotát építtetett Rómában és a kapu fölé köbe vésette: »Porta patens esto, nulla claudatur honesto«. A kőfaragó nem tudott latinul és feleslegesnek találta a vesszőt is oda faragni, miáltal a mondás értelme annyira megváltozik, hogy a pápa kénytelen volt a kanonokot büntetéssel sújtani. A mondás értelme vesszővel: »Az ajtó nyitva áll, nincs zárva tisztességes ember előtt«. Vessző nélkül: »Az ajtó senki számára sincs nyitva, tisztességes ember előtt zárva van«.

Sciacca (Sakka) Umberto túlságosan érzékeny jelenetet ír le két fiatal csendőr találkozásáról egy szegény asszonnal, aki fia sírjánál elveszti eszméletét.

Bosa (Bósa) városka a kir. csendőrsöt egy nemzeti színű zászlóval ajándékozta meg. *Pulina Giovanna* (Dzsovánna) *Maria* leírja a zászló felszentelése alkalmából július 5-én reggeltől késő estig tartott ünnepséget.

Casare Giancola (Kazare Dzsankola) h. csendőrkáplár verset írt a karácsonyról, ami mély vallásosságra mutat.

Merlo Luciano (Lucsáno) befejezi az előbbi füzetben megkezdett hosszadalmas tanulmányát a gonosztevők világából. Nemcsak a gonosztevők különböző fajtáit és szokásait írja le, hanem megemlékezik az azokról szóló bel- és külföldi irodalomról is. Érdekes a szicíliai álarcos fegyveres útonállók szokása, akik a megtámadottra nem azt kiáltják, hogy »fel a kezekkel«, — hanem »földre az arccal«.

A számos kép között érdekes a florenci csendőrök ebédlőjének felvétele.

»Hogy felvidítsam életemet, elmentem Magyarországra, a jó Imre királyhoz.

Ott jó hajlékot találtam, becsületes lelki barátokat és szolgálkat.«

(VIDAL XII. sz. francia költő.)

4. A lélegzés.

Mindnyájan tudjuk, hogy levegő (oxygen) nélkül pár percen belül kialszik az élet. Gyakorlattal 1 percig, a tengerfenékre leszálló gyöngyhalászok pedig maximum 2—3 percig képesek a lélegzést visszatartani. Némileg azonban ezen idő alatt is lélegzünk, amennyiben ilyenkor a bennünk levő tartalék levegőt használjuk el. A bennünket körülvevő levegő 21% oxygent és 78.5% nitrogent tartalmaz. Ember és állat egyaránt innen veszi az ételelixirt, az oxygent. Míg a béka a bőrön, a halak a kopoltyúkon keresztül lélegzenek, addig az embernél ezt a munkát a jobb mellkasban három, a bal mellkasban kettő, tehát összesen öt tüdőlebeny bonyolítja le. A szájon és az ornyíláson keresztül jut be a levegő a légcsőbe, amely 18—20 gégeporcból áll (akárcsak a libáknál). Azért van szükség ezekre a félmerev gégeporcokra, nehogy a levegőt vezető cső akárcsak egy pillanatra is összeessék vagy összenyomassék. Ez a közös légcső, még mielőtt a tüdőbe érne, két főágra oszlik, egy jobb- és egy baloldali főágra. Az egyik főág a jobb, a másik a bal tüdők számára szolgál.

A mellüregtestünk hosszának megfelelően egy válaszfal úgy osztja ketté, hogy a jobboldali mellüreg egyáltalában nem közlekedik a baloldalival. (1. ábra.) A jobboldal imellüregbe három, a baloldaliba pedig két tüdőlebeny lóg bele. A baloldali hiányzó harmadik tüdőlebeny helyét a szív foglalja el, amely tehát, akárcsak a tüdők, szintén légüres térben dolgozik. A már ismert óriási szív-munka másképp, mint légüres térben különben el sem volna képzelhető. Tulajdonképpen tehát két mellüregünk van, amelyek egymástól teljesen függetlenek. A tüdők teljesen szabadon, mintegy a légcsőre felakasztva lógnak le ezekbe a mellüregbe, ahol így akadály nélkül tudnak összehúzódni és kitágulni.

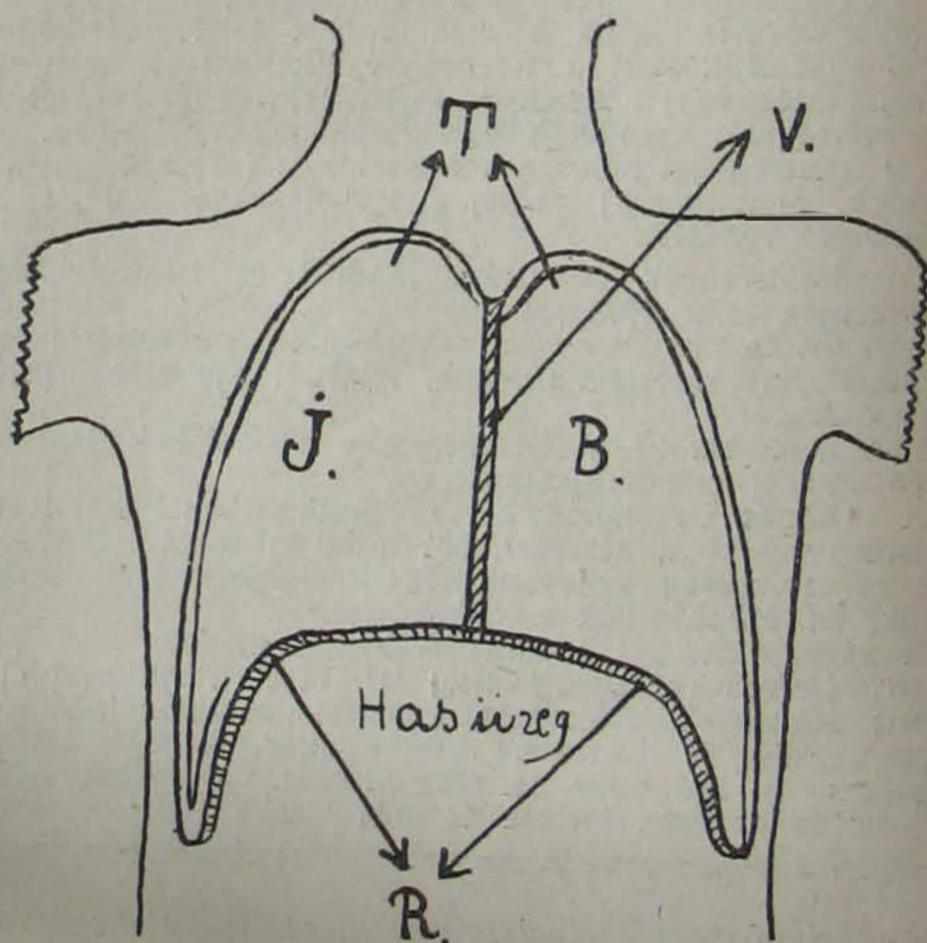
A csecsemő az első héten még percenként 35-ször, a felnőtt ember 16—20-szor vesz lélegzetet. Nagy munka, vívás, boxolás, szaladás stb. után 30—40 is lehet a percenkénti légvételek száma. A beáramló levegő gyorsasága nyugodt légzésnél másodpercenként 2.5 méter, köhögéskor pedig 100 méter, tehát az egy perc alatti levegőáramlás gyorsasága 6 km.-nek felel meg, vagyis a köhögéskor a szájon át berohanó levegő áramlása hatszor olyan gyors, mint a gyorsvonat rohanása.

A valóságban a belégzés rövidebb ideig tart, mint a kevésbé megfigyelhető kilégzés. Rendkívül fontos annak az ismerete, hogy a tüdők a saját erejükből nem képesek kitágulni, éppen ezért a belégzés, a levegő beszívása csak akkor lehetséges, ha a mellkas 24 bordája és a szegycsont, továbbá a hasat a mellüregtől elválasztó vízszintesen fekvő erős-izmos válaszfal, a rekeszizom (diaphragma), a mellüreget együttesen kitágítják, az ottani légüres tért megnagyobbítják és helyet csinálnak a tüdőknek a táguláshoz, mely tágulás fiataloknál 10—12 cm. is lehet. (2. ábra.) A bordák, a szegycsont, a rekeszizom munkája nélkül éppen a tüdők önálló tágulási képtelensége miatt képtelenek vagyunk a belégzést végezni. Ha pl.: valakire úgy szakad rá a föld, hogy mellkasát összenyomja, de a feje a földből

kint marad, az ilyen embernek mégis meg kell halnia, mert még épen maradt légcső mellett is a mellkas a földnyomása miatt nem tud tágulni és emiatt a belégzés is lehetetlen lesz. Részben ugyanez a helyzet, ha valakit a mellén keresztül sokáig erősen átölelve tartunk.

De milyen erők kergetik be a levegőt a szájon, az orron, a légcsövön át a tüdőbe? Felelet: a mellüreg (nem a tüdők!) légüres volta. A tüdőlebenyek ugyanis, mint előzőleg mondtam, a légcsőre mintegy fel vannak akasztva és erről a légcsőről szőlőfürtök módjára egyszerűen belelőgnak a számukra lakásul szolgáló, légmentesen elzárt és teljesen légüres, hordóalakú mellüregbe.

Hogy a tüdők lakása, a mellüreg teljesen légüres, azt leginkább akkor van alkalmunk látni, illetve hallani, ha valakit oldalba szúrják. Ilyenkor ugyanis még messziről is lehet hallani, ahogy a levegő a szűrési csatornán keresztül néha órákon át szinte sípolva rohan be a mellüregbe. Ez a sípolás addig tart, amíg a sérült oldali mellüreg meg nem telik levegővel. Ilyenkor a testünket körülvevő levegőnyomása egyenlő lesz a sérült mellüregi levegőnyomásával. A mellüregbe tódult levegő a sérült oldali tüdőt szivacs módjára összenyomja, így ezen az oldalon megszűnik a lélegzés. Az összenyomott, nem dolgozó tüdők munkáját az épen maradt másik oldali tüdők kénytelenek átvenni, ha ugyan erre egyáltalán képesek. Ebből pedig következik az az életmentő tanulság, hogy mellüreg sérülés esetén a jütyülve berohanó levegő áramlását minden eszközzel meg kell akadályozni, tehát itt nem a bekötözés jöjjön a beteg életét megmenteni, hanem a nyílás légmentes elzárása. Ezt pedig legkönnyebben úgy érjük el, hogy a kötés fölé olyan valamit teszünk, ami a levegőt nem ereszti át, így pl. gumilapot, billroth batiztot, vagy pedig a legkönnyebben kéznél fekvő, kissé kicsavart vizes ruhát. A fronton az ilyen mellüregi sérülések miatt igen sokan haltak meg ezen egyszerű körülménynek az elhanyagolása folytán. Mert ha valaki mindaddig, amíg a megfelelő segédeszköz (gumi, vizes ruha, billroth, széles ragtapasz stb.) rendelkezésre nem áll, akár csak a tenyerét fekteti is a mellkas sebé fölé, már megakadályozhatja a tüdők összenyomását s így megmentheti a sérült életét.

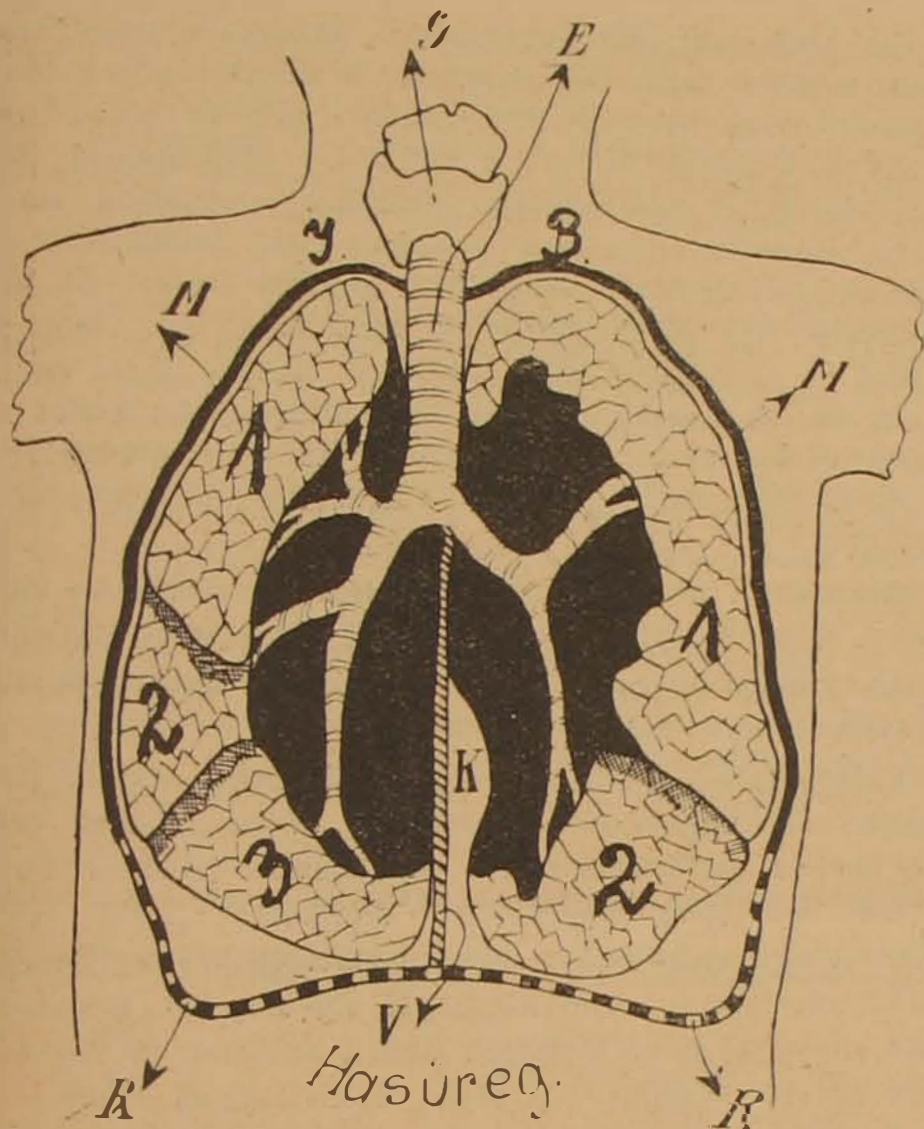

Emberi mellkas elülről nézve:

- J = jobb oldali mellüreg
 B = bal " "
 V = választófal a két mellüreg között
 R = a hasat a mellüregtől elválasztó rekeszizom
 T = tüdőcsúcsok

Tudjuk tehát, hogy a levegőt a külső légnyomás nyomja bele a tüdőkbe. De hogyan távozik el a tüdőkből az elhasznált levegő? Ezt egyszerűen maga a tüdő végzi el épp úgy, mint a szívnél láttuk, azaz összehúzódik és ezáltal kipréseli magából a levegőt. Érdekesen jellemző tünet, hogy légzések alkalmával férfiaknál a has, nőknél pedig a mell emelkedik és süllyed le. Látszólag tehát a nőknél melli, a férfiaknál pedig hasi légzés van. Ugyanígy van ez a majmokban is.

A tüdők működése — akárcsak a szívé — óriási munkát végez. Az egy perc alatti nyugodt belégzések száma 16. Egy nap alatt 23.000; egy év alatt 8 és félmillió, 80 év

Teljesen kitágult emberi tüdők helyzete elülről (szemben) nézve:

E = légcső	M = mellkasfal
J = jobb oldal	R = rekesz izom, a mell és hasüreg közt
B = bal oldal	V = mellüreg válaszfala
1, 2, 3 = tüdőlebenyek	K = szív helye
G = gégefő	

alatt 672 millió. De mert ugyanannyiszor légzünk be is, mint kifelé, tehát 1 év alatt 17 millió, 80 év alatt pedig 1350 millió lesz a tüdők által végzett tágulások és összehúzódások száma.

Egy másik kérdés, hogy ezen óriási munka mellett mennyi levegőt dolgoznak fel a tüdők. Egy belégzéskor fél liter levegő jut a tüdőkbe, egy perc alatt tehát (16-szor fél) 8 liter, egy nap alatt 120 hektoliter, egy év alatt 40 ezer hektoliter, 80 év alatt pedig 3 millió és kétszáz ezer hektoliter. Mit kapnak ezért a munkáért a tüdők, illetve a testünk sokezer milliárdnyi sejtjei? Egy nap alatt a tüdők munkájának jutalma: = 700 liter oxygen és 500 liter szén-sav, ami egy egész életen át (80 év) 20 és félmillió liter oxygent és 14 és félmillió liter széndioxydot (szén-sav) tesz ki.

A tüdőknek a szerkezete teljesen olyan, mint a száraz szivacsé, vagyis apró önálló hólyagocskákból áll az anyaguk. Ha az apró hólyagocskákból álló tüdőt kitergethetnénk, akkor 100 négyzetméter területet kapnánk. Ez a száz négyzetméternyi tüdőterület, ha mindig nyugodtan dolgozhatna, akkor is 80 év alatt 1350 milliószor húzódik össze és ernyed el és ezen idő alatt 3 és félmillió hektoliter levegőt dolgozik fel, amelyből ezen idő alatt kerek számban kétszáz ezer hektoliter oxygent és egyszáznegyvenezer hektoliter

széndioxydot választ ki. Milyen egyszerű így ezeket a számokat leírni, pedig ezekben van a 80 éves emberi élet minden feltétele lerakva.

Különösen megdöbbentően hat az egész életünk alatt kilélegzett egyszáznegyvenezer hektoliternyi szén-sav mennyisége. Mindenki ismeri a pincében forrásnak indult must veszedelmes voltát. A must forrásánál is ez a veszedelmes gáz keletkezik. Ebben a gázban rögtön elalszik a gyertya, az ide belépő ember jajszó nélkül esik össze. Megesett már az is, hogy valaki kutyával és a kezében égő gyertyával ment le az ilyen pincébe. A kutya összerogyott és kimúlt, a gyertya azonban nem aludt ki és az azt tartó egyénnek sem lett semmi baja. De amikor lehajolt a kutyához, kezében kialudt a gyertya és ő is eszméletlenül rogyott le a kutyája mellé. Ennek a magyarázata az, hogy a must erjedésekor támadó széndioxyd nehezebb a levegőnél és mintha csak folyadék lenne, a földön szétfolyva helyezkedik el. A zsufolt termekben (templom, gyűlések stb.) néha többen heves főfájást kapnak, mások meg elájulnak. Miért? Mert a sok ember által kilélegzett rossz levegő (a széndioxyd) a lecsukott ajtók mellett, vagy a kis helyiségben nem tud elég gyorsan levegővel keveredni és így felgyülemlik. Ez okozza a bajt. Ebből érthető, hogy milyen nagyon fontos a lakások, helyiségek szellőztetése.

Valaki azt mondhatná: hogy van az, hogy olyan rengeteg sok gyár van a világon, továbbá hogy egyezernyolcszázmillió ember és igen sok állat is él a földön és ha már egy ember is egy életen át olyan sok szén-savat (egyszáznegyvenezer hektoliter) tud kilélegzeni, akkor a fenti pincébeli eset mintájára miért nem gyűlik meg ez a veszélyes gáz a földréteg felett is? Sajátságos dolog, de úgy van, hogy bárhol a világon vizsgálják is a levegő szén-savtartalmát, az mindig, mindenhol egyformán 0.03%. Ennek pedig az az oka, hogy az emberből, állatból, gyárakból stb. kikerülő szén-sav rögtön igen gyorsan elkeveredik a folyton áramló levegővel, ezenkívül a tengerek, a folyók, esők vize szintén nagy segítségünkre van az eltüntetésében. De a főszerepet mégis a növények játsszák, amelyek az életük fentartásához sajátos módon éppen ezt a veszedelmes széndioxydot használják fel oxygen helyett. Tehát az isteni gondviselés bölcsen gondoskodott az egyensúlyról: ami az emberi életnek halála, az a fáknak, a növényeknek éppen az éltető elemük.

A 80 évet élő ember által kilélegzett száznegyvenezer hektoliter szén-savval egész hadseregeket lehetne azonnal halálba küldeni. Szén-sav hatására az emberi sejtek igen rövid idő alatt beszüntetik életműködésüket. Legérzékenyebbek e tekintetben az agyvelő sejtjei, amelyek pár pillanat alatt megbénulnak és rögtön beáll az eszméletlenség, pár perc múlva pedig a halál. Példa erre az akasztás. A nyakra feszülő zsineg az agy felől beszünteti a vér visszafolyását a szívbe, emiatt megtorkollik az odafolyó vér és rohamosan felszaporodik a szén-sav a vérben, mire az agysejtek megbénulnak, az ember elveszti az eszméletét. Amíg a szíve még működik, tehát még él, de már nem lát, nem hall, nem tud és nem érez semmit.

Ha az öngyilkost még idejekorán levágjuk a kötélről, alig fog valamire emlékezni. Többször megtörtént már, hogy kísérlet vagy ijesztés céljából, avagy tréfából valaki csak a kilincse akasztotta fel magát és ekkor véletlenül, bárcsak pillanatig is, a nyakra szoruló kötéltől hirtelen elvesztette az eszméletét. A tréfa, a kísérletezés vége a csúfos fulladásos halál lett, amit a szén-sav felhalmozódásból származó eszméletlenség okozott.

Említettem, hogy egyetlen belégzés alkalmával fél vagy háromnegyed liternyi levegőt szívunk be. Ha azonban minden erőnket összeszedjük, akkor egyetlen belégzéskor képesek vagyunk három liter levegőt is belélegzeni. Viszont még a legerőteljesebb kifuvásnál, kilégzésnél se távozik el

az összes levegő a tüdőkből, hanem egy kevés mindig visszamarad. Ebből a visszamaradt tartaléklevegőből élünk akkor, ha lélegzetünket visszatartjuk. Akik a lélegzetüket gyakran kénytelenek visszatartani (trombitások, klarinétosok, siposok, sokat kiabálók), azoknál idővel a tüdők ruganyosságának fokozatos csökkenése miatt tüdőtágulás (aszthma) következik be.

Minél magasabb hegyre megyünk fel, annál ritkább lesz a levegő, tehát a levegő nyomása is kisebb lesz. Ha pedig ez a külső levegő nyomása kisebbedik, akkor már nem rohan be a levegő oly erővel a tüdőkbé, mint az alacsony helyeken. Ilyen magaslati helyen úgy segítünk magunkon, hogy nagyon mélyen és gyorsabban lélegzünk, hogy a hiányzó levegőt így pótoljuk. Ezért küldik az aszthmás betegeket a magaslati helyekre, ahol ritka és tiszta levegőt kapnak (tüdőgimnasztika). Öt ezer méter magasan, a ritkább levegőben már sokan szédülni kezdenek, rosszul érzik magukat, tízezer méter magasan pedig mindenki az életével játszik. Ebből következik, hogy öt ezer méternél magasabba nem mindenki szállhat fel a repülőgépen és hogy nyolcezer méter magasságon túl már csak a légzést szabályozó óvóeszközök alkalmazása mellett lehet repülni.

Felemlitem végül a legtöbb emberi életet elpusztító *tuberkolózist*. Ennek a fertőzésnek a leggyakoribb útja a belégzett levegő. A tüdőbajos emberek kiköpött nyála, a kiköhögött levegője tele lehet tuberkulózis bacillusokkal. A földre, a padlóra került nyál megszárad és mint por a levegőbe kerül. A beteg által kiköhögött bacillusok szintén a levegőbe jutnak. Hogy pl.: még a tiszta szoba levegőjében is mi minden uszkál, azt csak akkor láthatjuk igazán, ha nyáron a kulcslyukon keresztül besüt a nap. Az ilyenkor keletkezett hosszú fénysáv szinte tömve van mindenféle portömegekkel. Ebből a levegőből lélegzi be az egészséges tüdejű ember a tüdőbajt okozó fertőző bacillusokat. Csak-hogy ez ellen a fertőzés ellen a tüdőt valóságos drótaskadályok védik. Ezek a védőakadályok az orrban, a légcsőben, az apró hörgőkben levő finom szőrszálak (csillószőrök). Ezek az örökösén mozgó csillószőrök egyszerűen megszítálják, megszűrik a belégzett levegőt a bacillusokat hozó portól és nedvességtől. Ha ezek a csillószőrök nem volnának, akkor teljesen ki volnánk szolgáltatva a fertőző csiráknak. Azonban ez a szűrő-szítáló készülék mégsem tud minden port felfogni, pl.: a szén-, a liszt-, a kövező-, a kőfejtő stb. munkásoknál. Ezért a porszemek egyrésze a rajtuk ülő bacillusokkal együtt bejut a tüdőbe. De szerencsére nem messze, mert a tüdők legelejében, a híres tüdőcsúcsokban levő apró légcsövek csillószőr hálózata okvetlenül felfogja az idáig eljutott port. Tehát végső esetben a bajhozó porszemcsék a tüdőcsúcsokban rekednek meg. Ebből pedig önként adódik annak a magyarázata, hogy miért szenved olyan sok ember tüdőcsúcschurutban, amelynek révén aztán adva van az út és a mód a tüdővész kifejlődésére. De adódik az a szigorú tanulság is, hogy mennyire káros és veszélyes másokra, az egészségesekre a lakóhelyiségekben, a folyósókban stb. való köpködés, amely rüt és káros viselkedést külföldön sok helyen ott a helyszínén súlyosan büntetnek, így pl.: Londonban minden esetben 14 pengő bírsággal.

Dr. Kemény Gyula aitan. orvos.

Uj fejleceink. Mai számunktól kezdve lapunk rovatai fölött művészi fejleceket találnak olvasóink. Azt a törekvésünket, hogy olvasóinknak mindig jobb és szebb lapot adjunk a kezükbe, ezuttal a lap külső kiállításának tökéletesítésével is dokumentálni kívántuk s örülnénk, ha ez az igyekezetünk olvasóink tetszésével is találkozónék. Az abszolút művészi becsü fejleceknek különös értéket ad, hogy testületünk egy kiváló tagjának munkái: *Krausz Antal* ny. ezredes ur rajzolta azokat számunkra. *Krausz Antal* ezredes urnak, akinek egyébként mint festőművésznak is széles körökben ismert neve van, ezen nagy és szép munkájáért s lapunk készsége támogatásáért e helyen is hálás köszönetet mondunk.

Dicséret. A m. kir. csendőrség felügyelője *Pálmai János* szegedi csendőrkörülethez tartozó tiszthelyettes osztálysegédmunkási minőségében teljesített kiváló szolgálatainak elismeréséül *dicsérő okirattal* látta el.

Lefegyverzés. *Fábián Dénes* erdőteleki örsbeli tiszthelyettes szolgálaton kívül január hó 27-én az éjféle órákban, amikor az örsraktanyából a lakására ment, a község utcáján duhajkodó legényekkel találkozott, kiket rendre intett. A legények erre *Fábián* tiszthelyestest megtámadták, kardját elvették és saját kardjával oly súlyosan megsebesítették, hogy azonnal kórházba kellett szállítani. A támadók közül később négyet elfogtak. A kivizsgálás folyik.

A karácsonyi nyomorenyhitő akció eredménye. A karácsonyi nyomorenyhitő akció érdekében megindított gyűjtés eredménye a csendőrség tiszti- és legénységi kara részéről 2250 P és 30 f-t tett ki. A m. kir. csendőrség felügyelője a gyűjtés kapcsán kiadott rendeletében megemlékezik arról, hogy örömmel töltötte el a csendőrség tagjainak ezen szép áldozatkészsége, hogy a nehéz megélhetési viszonyok dacára is, ily magasztos célra filléreikkel igyekeztek segíteni az arra érdemes embertársaikon. Tanujele ez annak — mondja a felügyelői rendelet, — hogy alárendeltjeim mélyen érző embertársi szeretettől áthatott lelkülettel bírnak.

Kérelmek. *Veszprémi Antal* örmester (Lébény, Moson vm.) kéri azt a bajtársát, aki 1921-ben *Orosztonban* volt örsparancsnok vagy örsparancsnokhelyettes (mint törzsörmester), hogy címét vele közölni sziveskedjék. — *Horváth N.* csendőrt, aki 1918 november havában *Csuzon* (Komárom vm.) teljesített szolgálatot, kéri a gödöllői örsparancsnokság, hogy címét közölje vele.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általános elismert! Világmárka! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — Bpest, II., Lánchíd-u. 5.

Alapítva: 1770. évben.

Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsárol csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megnevezni, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekkszámjára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. —

A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Pozsony. 1. Olvassa el mai számunkban »Fiume« jeligére küldött üzenetünket. 2. Szeged a paprika hazája, rendeljenek a szegedi Kotányi cégnél. Ha azonban mérsékelt áron, vagyis olcsón akarnak valamit beszerezni, azt a legjobb minőségű árúnál persze nem érhetik el. Mindenesetre gazdaságosabb a jobbat venni, még ha az valamivel drágább is a silányabb portékánál.

A trianoni határon. Nem felel meg.

Várom. 1. Olvassa el lapunk 1928. évi 29. számában »Kardbojt« jeligére küldött üzenetünket. 2. Örmestartól felfelé. 3. A társasági sapka méretei az 1921. évi 19.043—eln. 5. 1921. sz. H. M. rendelet értelmében: elől 11—12 cm., hátul 13—14 cm. magas. Ez az előírás fennáll, mert megváltoztatására intézkedés nem történt s így az említett méretekkel eltérő társasági sapkák szabálytalanok.

K. J. polgári alkalmazott, Miskolc. A legrövidebb időn belül megtörténik.

Fiume. Nem tudjuk. Ha lesz az idén, úgy csakis az ősz folyamán veheti kezdetét.

S. A. Olvassa el lapunk 1926. évi 5. számában »Ö. J. csendőr, Kondoros« jeligére küldött üzenetünket.

Nagymacs. Nem jó a történet. Mást kérünk.

Bethlen. Az »Ideiglenes szervei határozmányok a gazdasági tiszthelyettesek részére« értelmében a próbaszolgálat legrövidebb időtartama 4 hónap. Lehet tehát hosszabb is. Ha csak a minimálisra szabott 4 hónapig tart a próbaszolgálat, szabadságra — egészen különleges és halaszthatatlan esetektől eltekintve — nem tarthat igényt, mert a 4 hónapot valóban teljesen a próbaszolgálatnak kell szentelnie, ha a kellő ismereteket meg akarja szerezni. Ha azonban a próbaszolgálat 4 hónapon túl huzamosabb időre, esetleg egy éven túl is terjed, szabadságot éppen úgy kérhet, mint bárki más, aki a szolgálatát egész éven át rendesen végzi. Maga a tény, hogy próbaszolgálatot teljesít, nem lehet elvi akadálya a szabadság engedélyezésének, mert hiszen a próbaszolgálat alatt is munkát — sokszor fokozott munkát — kell teljesítenie, a pihenő tehát megilleti.

Hegedű
Harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Gitéra

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művésziesen javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyára

Egyedüli magyar hangszergyár az országban

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény

A világmárkás „REX“ kerékpárok német

és a legkiválóbb német Central-Bobbin varrógépek egyedi magyarországi főelárusító helye:

REX Kerékpár és Varrógépkereskedelmi Vállalat Budapest, IV. ker., Petőfi Sándor ucca 6. szám, félemelet.

Véglegesített csendőröknek a legelőnyösebb részletfizetési kedvezmény.

„CORVIN“ BUTORCSARNOK

Részletre olcsón! Dohány-utca 39.

közalkalmazottak bevásárlási forrása.

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje — — — — — 15.20 P
Ugyanaz „Herkules Loden“ minőségben — — — — — 17. — „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18.50 „
Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.50—25. — „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt 7.60 „
a 40 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitellel.
Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

ÍRÓGÉPEK az összes rendszerűek garanciával, kedvező fizetési feltételekkel.

Eladás, csere, vétel, **ENERGIA** írógép és irodafel-szakszerű javítóműhely. szerelési vállalat.
Budapest, V., Alkotmány-u. 31. Vilmos császár-út sarok. — Telefon: Automata 141—05.

Nagynyárád. Kiutaltuk a tiszteletdíjat, de visszajött azzal, hogy a címzett ismeretlen. A lapot címére elküldöttük, a tiszteletdíjra vonatkozólag pedig várjuk levelét, hogy mit tegyünk vele.

Sághegyi. A nő vagy hajadon, vagy asszony (utóbbi lehet elvált és özvegy is). Ha van is gyermeke, de házasságra még nem lépett, hajadon gyanánt kell tárgyalni.

Mármaros. Válasz a lekszikon rovatban.

Bogyiszló. A folyó évi csendőrségi zsebkönyvre beérkező megrendeléseket nem vehetjük figyelembe, mert csak a gazdasági hivatalok által megrendelt példányszámot nyomattuk ki s azokat a megrendelőkhöz már eljuttattuk.

Magyar szív. 1. Ha az őrsparancsnok azt tapasztalja, hogy a nők által olvasásra hazavitt Csendőrségi Lapokat a nők nem szolgáltatják vissza kifogástalan állapotban, megtilthatja a lap hazavételét azok számára, akik nem tudnak arra ügyelni. Ha azonban a lapot kifogástalan állapotban kapja vissza, nincs értelme ennek a tilalomnak, mert a lap arra való, hogy olvassák s kisebb baj az, hogy itt-ott valami kis gyűrődés keletkezik rajta, mintha a polcon hever csak azért, hogy vadonatúj-csinosan megmaradjon. A be-kötésnél a borítéklapok úgyszólván lekerülnek s a belső íveket csak nem rongálják meg olvasás közben még a családtagok sem. A cél az, hogy a lapot minél többen és minél alaposabban olvassák bajtársaink közül, sőt az ő hozzátartozóik közül is, hiszen azért dolgozunk. 2. A szolgálat nem ismeri a nő és nőtlen közötti különbséget. Akármilyen a családi állapota valakinek, a szolgálatban a többiekkel egyenlő arányban, azonos elbírálás szerint kell résztvennie. 3. Ha valaki a helyesírás szabályaival tisztában van, ha írása teljesen folyamatos és amellet fogalmazni, tehát önállóan gondolkozva írni is tud, akkor a legmagasabb íróosztályba előléptethető. Ezt a képességet a szárnyparancsnok bírálja el s önmagát az ember éppen ilyen tekintetben nem igen tudja tárgyilagosan megbírálani; vagy túlszerűen vagy túlzott az önbizalma. Jobb az előbbi túlzásba esni. Egy levél sikerültebb összeállítása még nem jelent semmit. 4. Igen. Ha pl. mint nő olyan helyen lakik, ahol éjszakánként löfegyver nélkül járni nem ajánlatos. Általában azonban a csendőr nagyon jól meg lehet magánpisztoly nélkül.

Kürti G. 1. Valamelyik későbbi számunkban közölni fogjuk. 2. Eljárása helyes volt. 3. Nem, mert szolgálati jelvény gyanánt csak a gazdasági tiszthelyettesek viselnek derékszíjat. A gyalog tiszti kardot csak szolgálaton kívül szabad viselni, azok pedig, akik számára gyalogcsendőr kard van rendszeresítve, szolgálatban azt kötelesek viselni. 4. Körülbelül március 1-én.

Bagolyvár. Nagyon valószínűtlen történet, még mesének is. Ha nem is lehet egy tárcánál a történelmi hűséghez mereven ragaszkodni, mégsem szabad azt gondolni, hogy az olvasó, aki a tárcát olvassa, mindent elhisz, csak azért, mert nyomtatva van. Kerülje az idegen szavakat, mert nem mindenütt használja őket szerencsésen.

Gyöngyös. Oktatásnak megfelel, de nyomtatásra gyenge. Történelmi tévedések is vannak benne. Nem közölhető.

Szombathely, segédtisztség. Ami volt, elküldöttük.

Szolnok. Ha olyan özvegyasszonnyal óhajt házasságot kötni, akinek gyermekei vannak, akkor a nősülési kérvényéhez az asszony volt férjének a halotti anyakönyvi kivonatát, a gyermekek születési anyakönyvi kivonatát is csatolnia kell az egyébként szükséges okmányokon kívül. Egyébként olvassa el az 1924. évi 9. sz. Cs. K.-ben megjelent 120.377—eln. VI. c. 1921. sz. B. M. körrendeletet.

Dunántúl. Válasz a lekszikon rovatban.

Soproni szárny. Válasz a lekszikon rovatban.

Cenk. Jönni fog, de türelmet kérünk, mert nagyon sok a kéziratunk.

Dés. Még gondolkozunk rajta, hogy közöljük-e vagy sem? Mostanában úgysem lesz rá helyünk.

Berlin. Elég jó vers. Alkalomadtán sorát ejtjük.

Tanulságos nyomozások, Drávafoki őr. A beküldött 3 nyomozás dicséretes csendőri munkáról tesz tanúságot, de tanulságok szempontjából nem ütök még a megkívánt mértéket, ami — hogy félreértés ne legyen — nem a nyomozást végző avagy a nyomozást leíró hibája. Nem közölhetjük. — **Helesi őr.** Csak félhasábosan irt közleményeket fogadunk el. — **S. A. törzsrörmester, Somogysszentmiklós.** Tartalékba tettük. — **K. J. th., Mernye.** Nem közölhető. — **M. Gy. th., Záhány.** A nyomozás jó. Közölni fogjuk, de csak 3—4 hónap múlva kerül sorra.

Világceg: Sferberg

királyi hangszergyár BUDAPEST

Rákóczi út 60. — Képes árjegyzék ingyen

OPERA

RUHÁZATI VÁLLALAT

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 20. SZ.
AZ OPERA MELLETT.

Férfi és női ruházati cikkek, vásznak, selymek, fehérneműek, szőnyegek a csendőrség tagjainak készpénzárban,

8 havi részletfizetésre

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzárban, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.

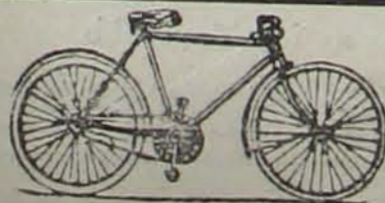
HATSCHEK ÉS FARKAS
optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 26. szám.
Fiók: VI., Andrásy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérjen árajánlatot!

BUTOR-HITEL

készpénzárban. Évtizedek óta közismert butoráruházunkban hálószobák, ebédlők, uriszobák legkedvezőbb fizetési feltételek mellett „**BOG-MIL**” Kereskedelmi rt., ezelőtt **Balázs és Társa** butoráruháza, Vilmos császár-ut 43. (saját ház.) Köztisztviselőknek külön kedvezmény.

Több mint 33 év óta a világot uraló ered. angol

The Champion kerékpárok

Elsőrangú Central, Bobbin sülyesztős varrógépeket 20—24 pengős havi részletre. Eredeti **Motobécane** francia motorkerékpárokat 840 pengőért előnyös részletre.

kerékpáralkatrészeket láncot, pedált, nyergeket nagybani, eredeti gyári árban

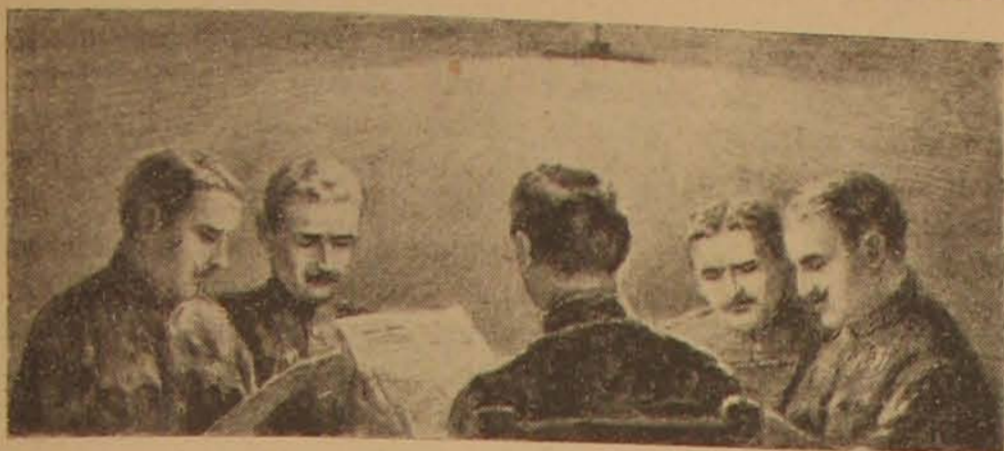
külső gummik 6.50, belsők 2.10 pengőtől. — Kerékpárok 130 P.-től feljebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpár- és varrógépnagykereskedők

Magyarország legnagyobb, legrégebb és legmegbízhatóbb kerékpár üzlete

Budapest, VIII., József-körút 41. szám.

Alapítva 1869-ben Árjegyzék 1000 képpel ingyen, de kiemelendő miről kívánja.

Brazilián keresztül.

Irta: **KALETSKY ZOLTÁN.**

(5).

A Braziliában élő magyarok számát ma már 50--60 ezer főre becsülik. Biztos és pontos adatokat nehezen szerzhetünk magunknak, mivel sokan közülük az emigrációs hivatal megkerülésével a szomszéd államok határain át csempészték be magukat. A Braziliában élő magyarok nagy része a nyomor keserű kenyerét eszi. Az elszakított részekről s a Csonkamagyarország területéről a kivándorlási híjának által kicsalt mezőgazdasági munkások és kisgazdák Braziliában a legnagyobb nyomorban és nélkülözések között élnek. Ezek a lelketlen kufárok, hogy busás keresetet biztosítsanak maguknak, füt-fát ígértek a könnyen hiszékeny és félrevezethető magyaroknak, kik remélve, hogy Braziliában valóban ingyen földhöz és állami támogatáshoz jutnak majd, potomon elkótyavetyélték meglévő kis vagyongájukat, hogy minél előbb az ígért földjére, Braziliába juthassanak. A szomorú valóságra s az ennél még szomorubb csalódásra, csak megérkezésük utáni pár nappal ébredtek. Az ígért ingyenföldnek s állami támogatásnak az lett az eredménye, hogy már kihajózásuk alkalmával újabb ügynököknek estek karmaik közé, kik a jószívűség álarca alatt elmondják nekik, hogy az állam már nem ad ingyenföldet, de azért semmi sem gátolja meg őket abban, hogy rövidesen, egy-két év múlva, ne a saját földjükön gazdálkodhassanak s busás béreket ígérve nekik, a könnyen hajló magyarokat csoportokba gyűjtik s a kávéültetvények poklába szállítják. A sok

ígért jóból a valóság az, hogy távol az ország lakatlan belsejében egy ültetvényre kerülnek, hol fából kezdetlegesen összetakolt »ranhok«-ba helyezik, melynek tetőzetén és oldalfalain ott jár be az eső és szél, ahol éppen jól esik. Minden családtagnak, ki dolgozni tud, jobban mondva bir, egy ültetvényrészt jelölnek ki, melyet a felügyelők utasításai szerint tartoznak karban tartani és megművelni.

A termésnek egy csekély százaléka szüretelés után, az ő tulajdonát képezi, de a tulajdonos által meghatározott áron köteles azt beszállítani. Az ültetvény megmunkálása, mint már említettem, a felügyelők ellenőrzése mellett történik, kik arra is ügyelnek, hogy minden egyes munkás már napfölkeltkor munkahelyén legyen mindaddig, míg az est be nem áll. Az ültetvény területét elhagyni a legszigorubban tiltva van, de ez azért is lehetetlen, mivel az ültetvénynek külön fegyveres őrsége van, amely minden kijáratot megszállva tart, a telep pedig teljes egészében drótsövénnyel van körülfalozva. Minden ültetvénynek van egy boltja a »fonda«. Itt szerezheti csak be a munkás minden szükségletét, hol korlátlan hitelt élvez, hogy minél több adósságot csináljon. Végre megérkezik a várva-várt idő. Szüretelik a kávé. Szüret után jön az elszámolás. Most ébred csak igazán keserű csalódásra a munkától megsanyargatott magyar. Most látja csak, hogy mint lett hiszékenységeinek áldozata. A végelszámolás évenként egyszer történik, eredménye az, hogy a magyar, ki egész éven át a tropusi hőség tikkasztó hevében, nem kimélve fáradságot, mint egy állat dolgozott, végeredményben még ő tartozik néhány száz Millreissel az ültetvényes fondájának. Most már tartozása köti az ültetvényhez, ha megszökik, visszahozzák, hogy ledolgozza tartozását, ha tovább marad, annál jobban merül bele az adósság hinárjába. A vég vagy megszökni és idegen név alatt, mindig rettegve, hogy nyomában járnak, jobb helyen munkát vállalni vagy pedig az ültetvényen maradni s tovább robotolni reménytelenül.

Három erdélyi családot, kik egy ültetvényről szöktek meg, helyeztem el Santosban, ezek két hosszú évig művelték a kávé összesen tizenheten. S mi lett a két év munkájá-

Olvassunk, vásároljunk **magyar** könyvet!

Magyar a nyelve, **magyar** az írója, **magyar** a lelke a PANTHEON IRODALMI INTÉZET kiadásában megjelent remekszép sorozatnak.

Magyar Írások.

I. csoport.

1. Krudy Gyula: Mohács
2. Darnay Gyula: Testőrszerelmek
3. Andai Ernő: Soha ilyen tavaszt
4. Balla Irma: Vaskuthy Gábor
5. Kiszely Gyula: Csereházasság

II. csoport.

6. Mokcsay Zoltán: Szól a tárogató
7. Dormándy László: Súlyommadár
8. Törökné Kovács Hermin: Varjutanycs. — A bujdosó
9. Darnay Kálmán: Gyöngysor
10. gr. Königsegg Lajos: Szolimánben Darja.

A dicsőséges magyar múlt, a megpróbáltatásokkal teljes jelen és a sóvárogva vágyott szebb magyar jövő könyvei.

Egy-egy csoport ára zöld aranyozott egészvászon diszkötésben P 36.-

Kérjük a rendelést lehetőleg ezzel a szöveggel lev.-lapra le-másolni s hozzánk beküldeni.

KÖNYVRENDELÉS

T. PANTHEON IROD. INT.
részletosztálya

BUDAPEST.

V., Vilmos császár út 28.

Ezennel megrendelem a „MAGYAR IRÁSOK” sorozat

első csoportját P 36.— árban,
négy pengős havi részletekben
második csoportját P 36.— árban,
négy pengős havi részletekben
mindkét csoportot P 72.— árban,
hat pengős havi részletekben.

(A nem kívánt módzat törölnöd.)

Az első részletet kérem utánvenni, folytatóságos részletek befizetéséhez befizetési lapot kérek.

Név:

Rendfokozat:

Pontos cím:

nak eredménye? Egy kis gyermekük ott pusztult el kigyómarás következtében s ott is lett elhantolva az ültetvény szélében, ők pedig féltve őrzött kis batyujukat, melyet még innen hazuról hoztak, hátra hagyva, egy csunya sötét éjnek mindent takaró leple alatt megszöktek. Látták, hogy az első évben a néhány száz Millreisre rugó adósság a második év végén már ezrekre emelkedett.

A magyarok közül ma már kevesen ugranak be az emberkereskedők ügynökeinek, mert még mindig elég jókor tanultak a mások kárán, sajnos, azonban az ültetvényeken szinglödő honfitársaink száma még ma is sok százra becsülhető, kik nem tudnak szabadulni.

A Braziliában élő magyarok zöme Sao Paulóban s annak »Lapa« nevű külvárosában telepszik meg. Ezeknek sem virágos a helyzetük. Legtöbbje a közeli gyárakban, mint munkás helyezkedett el, a munkabérek oly alacsonyok, hogy csak nehezen tudja magát és családját eltartani. Van ugyan magyar vendéglőjük s magyar egyesületük, de ezek vajmi kevés vigaszt nyújtanak. A képzett ipari munkásoknak már jóval jobb a dolguk. Egy szakképzettségű munkásnak, professzionistának bére cca 15—20 Millreis naponta, melyet jól beosztva, szépen kijöhet, míg a gyári munkás 5—8 Mill-

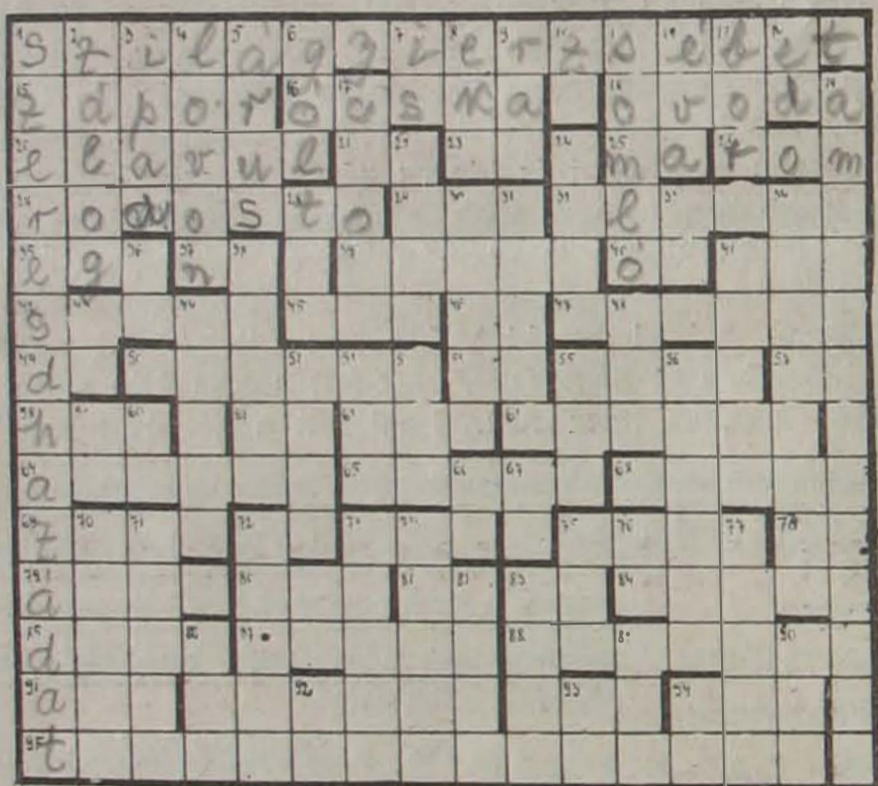
reist keres csak. Mindezeknél sokkal szomorubb az intelligencia sorsa. Ők nincsenek hozzá szokva a nehéz fizikai munkához s képzettségükhöz mérten mindaddig elhelyezkedni nem tudnak, míg a nyelvet tökéletesen nem birják. Nagy és nehéz megpróbáltatásokon kell átesniök. Jó magam is mint segédnapzámos tudtam csak kenyerem kezdetben megkeresni egy építkezési vállalatnál, melynek később felügyelője lettem. Mikor a megtakarított munkabérem elégségesnek mutatkozott arra, hogy önállóan vállalkozzam, hagytam csak el helyemet. Elv legyen egy ottani példabeszéd: »Ki másnak dolgozik, nem jut ideje arra, hogy pénzt szerezzen magának«.

*

Az intellektuelek nagy része, ha már egy kis tőkét kovácsolt össze magának, az önállósításra törekszik vagy kisebb kereskedést nyitnak, vagy egy ipari üzemnek pénzes társai. Azok a magyar kisgazdák, kik földjeiket idehaza eladták s tőkéjükkel Braziliába vándoroltak, távol az ország őserdő lepte rengetegekben, kolonizált földet vásároltak. Ezek a telepek két-három napi járó utra fekszenek a vasutállomástól. Szegény kisgazdák! Az ő sorsuk igazán rettenetes.

(Folytatjuk.)

KERESZTREJTVE NY

Vízszintes sorok:

1. Hunyadi Mátyás anyja és egy költemény címe. 15. Sűrű csapadék. 16. Elavult. 18. Kisdedóvó rossz magyar szóval. 20. Elévül. 21. A legnélkülözhetetlenebb ásvány. 23. Háziállat. 25. Tegnap és holnap között van. 26. Omladék. 27. Rákóczi Ferenc fejedelem halálának helye. 29. Lószerszám. 32. Női név becézve. 35. Számnév. 37. Tiltó szócska. 39. Öltözeti cikk. 40. Állati szállás. 41. Bö. 42. A kör átmérőjének fele. 45. Lárma. 46. A jószívű ember igéje. 47. Község és tűzérési gyakorlóter Pest megyében. 49. Ilyen vad is van. 50. Így írjon a csendőr. 54. Visszafelé olvasva szerszám. 55. Zászló igéje. 57. Háziállat hangja. 58. Tetszelgő. 61. Visszafelé olvasva személynév. 62. Damjanich is ez volt. 63. A fák tavaszi első fakadásai. 64. Visszafelé olvasva elszakított vármegye északnyugaton. 65. Visszafelé olvasva tisztálkodó hely. 68. Visszafelé olvasva: valakire valamit hirtelenül rábocsát, ráereszt. 69. Tengerparti város Dalmáciában. 72. Névelő. 73. Kártyafigura. 75. Visszafelé olvasva férfinév. 78. Visszafelé olvasva: nem valódi. 79. Egy mássalhangzót eléje téve az ó-egyiptomi uralkodók neve. 80. Talál. 81. Visszafelé olvasva tagadó szócska. 83. Szerszám. 84. Farkas. 85. A cári Oroszország képviselőinek gyűlése. 87. Egy ékezet pótlásával patavas. 88. Visszafelé

olvasva égi háború. 91. Török férfinév. 92. Színes cserépdarabkákból összeállított kép. 94. Nyelvtani kifejezés. 95. A vízszintes 1. sorban szereplő költemény szerzője és műfaja.

Függőleges sorok:

1. Parancs, mely minden magyart kötelez. 2. Ilyen házat ne látogasson a csendőr. 3. Apósd. 4. Így jöttek be a honfoglaló magyarok. 5. Kereskedő. 6. Sportbeli műszó. 7. Kötőszócska. 8. A földműves szerszáma. 9. Fogoly. 10. Összetett mássalhangzó. 11. Dunántúli híres bortermő hegy. 12. Osanyánk. 13. Szeszsesital. 14. Visszafelé olvasva kötőszó. 16. Mint a vízszintes 40. 17. Fekete tollazatú madár. 19. Allamiságunk jelvénye. 22. Kivánság. 24. Öltözeti cikk. 28. Számnév. 30. Farsangi multságokon használatos cikk. 31. Szárnyas állat. 33. Egy ékezet pótlásával, mint a függőleges 16. 34. Csak nyáron van. 36. Visszafelé olvasva egy összetett mássalhangzó. 38. Ilyen csőz is van. 41. Személynév más tárgy esetben. 43. Azonos mássalhangzók. 44. Világrész. 48. Végén egy magánhangzó hozzátoldásával mese. 51. Mindig kevés van belőle. 52. A munka csak ez által jön létre. 53. Vizi növény. 55. Visszafelé olvasva a fej egyik része. 56. Ugyanaz, mint visszafelé a vízszintes 64. 59. Nemzet. 60. Közlekedési vonal. 66. Egy magánhangzó közbeszúrásával fém. 67. Ige, mely nem áll. 70. Judás. 71. Visszafelé olvasva börcserzéssel foglalkozó iparos. 72. Európai legnagyobb hegylánc. 73. Keresztül. 74. Visszafelé olvasva II. Rákóczi Ferenc fejedelem íródeákjának vezetékneve. 75. Időt mutat. 76. Ékezettel állóvíz. 77. Van ilyen fa is. 82. Időhatározó szó. 83. Bibliai férfinév. 86. Egy magánhangzó pótlásával hasznos rovar névelővel. 89. Végén mássalhangzóval birtokos névmás. 90. A cselekvés nyelvtani kifejezése. 92. Végén egy mássalhangzóval ajtón is van. 93. Az az időszak, mely alatt földünk egyszer kering a nap körül. 95. Azonos mássalhangzók.

Megjejtési határidő 1929 február 20. — Megjejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. Az ábrát a lapból kivágni nem szabad. — A helyes megjejtők között egy zsebkést fogunk kisorsolni. Az eredményt a március 1-iki számunkban közöljük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.
Telefon: József 413-27.
Felelős vezető: Weitz Károly.